

Sisältö:

	sivu
Avauspuhe	5
Ehdokkaat puoluetuimikunnan jäseniksi	52
Esitelmä sisäpoliitisesta tilanteesta	61
Ilmoitusasioita	37
Kansanedustaj ain j a valitsij ain väliset suhteet.....	89
Kirjeellisiä onnitteluja	31
Kokouksen edustajat	11
Kokouksen laillisuus	9
Kokouksen yleisohjelma j a järjestyssääntö.....	31
Kokouksen virkailijat	20
Kutsuvieraitten esittely j a heidän tervehdyksensä.....	20
Kyläteiden rakentamisen avustaminen	92
Muistosanoja vainajille	5
Oy. Kansanvallan toiminta	38
Puolueen haltuun joutuneet kiinteistöt	94
Puolueen jäsenkirja	92
Puolueen jäsenmaksut	95
Puolueen kirjelmät ja julkaisut	57, 100
Puolueen tilintarkastajat	57, 88
Puolueen ulkopoliittinen- ja maanpuolustusohjelma	78, 117
Puolueen vaaliohjelma ja vaalijulistus	73, 100, 106
Puolueen valistustyö	57, 109
Puoluekokouksen edustaj ain matka- j a päivärahat.....	99
Puoluekokouksen lopettaminen	124
Puoluekokous] uhla.....	93
Puolueneuvoston jäsenten vaali	51
Puolueneuvoston jäsenten ja tilintarkastajain palkkiot	51
Puoluetuimikunnan jäsenten vaali	72
Puoluetuimikunnan tilikertomukset	38, 99
Puoluetuimikunnan toimintakertomus	34, 111
Samasta työstä sama palkka	92
Seuraavan puoluekokouksen paikka	99
Sos.-dem. eduskuntaryhmän toimintakertomukset	39, 111

Sosialidemokraattisen Pienviljelijäin Neuvottelukunnan toiminta	38
Sähkösanomia	94
Tohtori N. R. af Ursinin hautapatsaan paljastus	49
Turun työväentalon peruskiven laskeminen	124
Työväelle oma kaunokirjallinen viikkolehti	57, 100
Vaalijulistus maamme pienviljelijäväestölle	73, 100, 106
Vaaliperuste seuraavia puoluekokousedustajain vaaleja varten	98
Valiokunnat	33, 50
Verotus oikeudenmukaisemmaksi	89

utteita:

- a) »Alustuksia»-niminen alustusvihko.
- b) Komitean ehdotus puolueen ulkopoliittiseksi ja maanpuolustus-ohjelmaksi.
- c) Sos.-dem. Puoluetoimikunnan ja piiritoimikuntien toimintakertomukset vv. 1936—38.
- d) Kustannus Oy. Kansanvallan toimintakertomus.
- e) Sos.-dem. eduskuntaryhmän toimintakertomukset.

ENSIMMÄINEN KOKOUPÄIVÄ.

Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen XVIII puoluekokous kokoontui helatorstaina 18 päivänä toukokuuta Turussa. Kokous, joka sattui puolueen neljänneksikymmenenneksi riemujuhlavuodeksi, oli järjestetty sen syntymäkotiin Turun Työväenyhdistyksen juhlasaliin. Kokoushuone oli koristettu kauniisti lipuin, seppelein ja kukkasin. Juhlasalin näyttämölle järjestettyä kokouksen puheenjohtajien ja muiden virkailijain sekä kutsuvieraiden koroketta koristivat laakeripuut ja näyttämön ympärille oli järjestetty punaisten pelargonien rivistö. Korokkeen yläpuolella oli puolueen suurikokoinen merkki kahden Suomen lipun välissä. Salin seiniä koristamaan oli asetettu Ruotsin, Norjan, Tanskan ja Viron liput Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen lipun ohella osoittamaan, että edellämainittujen naapurimaiden veljesjärjestöt olivat lähettäneet edustajansa kunnioittamaan kokousta läsnäolonsa kautta. Myös Turun Työväenyhdistyksen talon • portti oli koristettu kokousta edustajainsa kautta kunnioittavien naapurimaiden sekä Suomen lipuilla.

Kellon osoittaessa 10 kajahtivat juhlasalin parvekkeelta Turun Kirjaltajayhdistyksen orkesterin säveleet. Kokouksen edustajat täyttivät salin ja asettuivat paikoilleen. Orkesterin lopettaessa soittonsa Työväen marssiin, kuunneltiin sen säveliä seisaalleen nousten. Sävelten vaiettua ja kokouksen osanottajien istuessa paikoilleen astui puheenjohtajille varatun pöydän taakse Puoluetoimikunnan puheenjohtaja *Kaarlo Harvala*, pitäen seuraavan

avauspuheen:

Arvoisat puoluejärjestöjen edustajat!

Puoluetoverit!

Kun Suomen työväenliikkeen historia kerran kirjoitetaan, valtaa siinä huomattavan sijan Matti Paasivuoren jyhkeä hahmo. Tämä mies, jota edellinen puoluekokoksemme suuresti kunnioitti, ei enää ole joukossamme. Hän jätti meidät vuonna 1937. Matti Paasivuoren olemus symbolisoi mitä elävimmin maamme työväenliikkeen proletaarista luonnetta. Hänen horjumaton käsityksensä omaksumansa aatteen oikeudenmukaisuudesta ja välttämättömyydestä taistella

sen voittoon viemiseksi, kelpaa esimerkiksi kaikille jälkeenjääneille. Matti Paasivuoren vaikutusvalta puolueemme keskuudessa ei perustunut puhetaidon tai kirjoitetun sanan mukaansatempaavaan esitystaitoon, vaan enemmänkin ehkä siihen totuuteen ja vilpittömyyteen, joka seurasi hänen kintereillään ja joka oli ytimenä kaikessa hänen julkisessa esiintymisessään. Puoluekokous tuntee Matti Paasivuoren suuruuden ja ymmärtää hänen muistonsa velvoittavuuden.

Viime puoluekokouksemme järjestelypuolen kuorman ja helteen kantoi silloinen järjestösihteeri Emil Sallila. Myöskin tämä uskollinen puoluetöntekijä on sen jälkeen kuoleman kautta poistunut puolueen palveluksesta, kaatuen suorastaan työnsä ääreen. Emil Sallila toimi 10 vuotta järjestösihteerinä ja ehti sinä aikana osoittaa, että hän oli tehtävässään oikea mies oikealla paikalla. Hänen kaipauksensa on puolueen keskuudessa ollut suuri.

Edelleen ovat puoluekokousten väliajalla manan majoille siirtyneet työväestön keskuudessa paljon toimineet sanomalehtimiehet Edvard Valpas-Hänninen ja Seth Heikkilä. Näiden miesten merkitys työväestön herättäjänä ja työväenliikkeen kehittäjänä on kiistämätön ja säilyy heidän muistonsa kauas tulevaisuuteen.

Olen maininnut nimeltä nämä neljä meidän kaikkien tuntamaa, keskuudessamme toiminutta ja syviä jälkiä jättänyttä puoluetöntekijää, jotka viimeisen kolmen vuoden kuluessa olemme kadottaneet. Monta perusjärjestöissä toiminutta yhtä ututteraa, yhtä horjumatonta ja yhtä sitkeätä puoluetöntekijää on liittynyt heidän matkaansa. Olen varma siitä, että — vaikka nimiä en tiedä mainita — heitä kaikkia me työstänsä kiitämme ja merkitsemme sen tunnustuksella puoluekokouksen aikakirjoihin. Puoluekokous tahtonee hetken hiljaisuudella kunnioittaa poismenneiden muistoa.

Kokouksen osanottajat seisaalleen nousten pitivät hiljaisen hetken poismenneiden toverien muistolle. Tämän jälkeen puhuja jatkoi:

Puoluetoverit!

Turkuun, Aurajoen rannalle, tähän samaan työväentalon saliin kokoontui noin 40 vuotta sitten 85 edustajaa, jotka oli lähettänyt 34 eri puolilla maata toimivaa työväenyhdistystä. Nämä edustajat päättivät 55 äänellä kolmea vastaan, osan pidättäytyessä äänestämästä, perustaa »Suomen Työväenpuolueen». Eräässä myöhemmin julkaisemassaan kirjoituksessa silloisen kokouksen puheenjohtaja, tri N. R. af Ursin, totesi että puolue perustettiin, mutta nimi puuttui. Se annettiin vasta Forssassa vuonna 1903, jolloin puolue otti nimen »Sosialidemokraattinen Puolue Suomessa». Lienee jossain sanottu, että ihminen joskus palaa synnyinseuduilleen. Niin on nyt tehnyt

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue. Olemme palanneet Turkuun, puolueemme syntymäkaupunkiin, pitämään puoluekokoustamme, jonka järjestysnumeroksi merkitään XVIII. Puoluetoimikunnan puolesta lausun kutsuvieraat, puolueosastojen valtuuttamat edustajat, puolueuuvoston, eduskuntaryhmän ja piiritoimikuntien jäsenet sekä puoluelehtien edustajat tervetulleiksi tähän puoluekokoukseen.

Itsekullekin meistä on lapsena opetettu: »Kunnioita isääsi ja äitiäsi, että menestyisit ja kauan eläisit maan päällä». Tämän ajatuksen soveltaminen velvoittaisi minut esittämään katsauksen puolueemme vaiheisiin sen perustamisesta näihin päiviin. En kuitenkaan aio siihen ryhtyä. Tehtävästä luopuminen ei johdu menneisyyden tai yleensä historian halveksimisesta — sieltähän sitä näkisi, milloin olemme menetelleet tuhmasti, milloin viisaasti. Ja kovan kokemuksen opetuksia ihminen usein tarvitseekin. Varsinkin on asia niin silloin, kun on kysymys sellaisesta joukkoliikkeestä kuin mitä työväenliike aina on. Mutta tässä seurassa ei kuitenkaan ole tarpeen käydä yksityiskohtaisesti kertaamaan puolueen kunakin ajankohtana tekemiä päätöksiä tai käyttämiä menettelytapoja. Ne varmaankin tunnetaan ja muistetaan riittävän hyvin. Olen kuitenkin omaksi opikseni koettanut kahlata läpi puoluekirjallisuuttamme saadakseni sen ja oman muistini avulla jonkinlaisen käsityksen siitä, mikä kuluneiden 40 vuoden aikana on ollut puolueemme toiminnassa selvin ja voimakkain ilmiö. Sitä ei olekaan vaikea huomata. Se ilmiö on ollut työväestön ja koko vähäväkisen kansan etujen ajaminen. Se on ollut puolueemme toiminnan a ja o, alku ja päämäärä. Epäilemättä se suuri luottamus, jota puolueemme aina on saanut maamme työtätekevän väestön puolelta nauttia, on siitä selvin todiste. Olemme voimiemme mukaan kulkeneet puolueen perustavassa kokouksessa hyväksytyn ohjelman alkulauseessa viitotettua tietä. En malta olla esittämättä sitä alkulauseetta. Sen kuuluu kirjoittaneen mainitussa kokouksessa kutsuvierana ollut ruotsalainen puoluetoveri Hj. Branting, ja sanotaan siinä: »Suomen työväenpuolue, joka perustuu yleisen työväenliikkeen periaatteisiin yhteiskuntakehityksen suhteen, pyrkii kaikissa suhteissa Suonien työväen taloudelliseen ja yhteiskunnalliseen vapauttamiseen». Siihen Puolueemme onkin aina pyrkinyt, olkoonkin, että sen on pitänyt kuluttaa paljon aikaa ja voimia hankkiakseen ensiksi ne keinot, joiden avulla taistelua taloudellisen ja yhteiskunnallisen vapautuksen puolesta voidaan käydä. Muistettava on, että mitään keinoja ei ollut silloin, kun puolue perustettiin. Oli vain varmuus siitä, että maamme työväenluokka muodostaa valtavan voimatekijän, kun vain löydetään sopiva muoto sen voiman esille saamiseen ja mainitun voimatekijän hyväksikäyttämiseen.

Mutta siirtykäämme lähemmäksi nykyaikaa ja katsokaamme missä merkeissä puoluekokouksemme on Turkuun palannut. Tällöin huomaamme, että olemme aivan toisenlaisessa tilanteessa kuin puolueemme perustamisen aikoina, jopa toisenlaisessa kuin viime puoluekokouksessamme kolme vuotta sitten, ja sellaisessa tilanteessa, jossa puoluekokouksemme ei ole maamme itsenäisyyden aikana koskaan kokoon tunnut. Olemmehan osallisena maan hallituksessa kahden porvarillisen puolueen kanssa. On ollut aika, jolloin puolueemme on hallitukseen menoon suhtautunut erittäin varovaisesti. On ollut aika, jolloin porvarilliset puolueet peräänkuuluttivat sellaisia sosialidemokraatteja, joita he olisivat saaneet hallitustovereikseen. Mutta on myöskin tullut aika, jolloin me itse olemme tuntenee tarvetta saada olla mukana maata hallittaessa. Tosin tänäkin päivänä porvarillinen oikeisto vastustaa sosialidemokraattien hallituksessa oloa, asettaen meidät siten edelleen sellaisten kansalaisten asemaan, joilla ei olisi täysiä kansalaisoikeuksia maassa. Viimeksi pidetty puoluekokous kuitenkin asetti näiden kansalaisoikeuksien hankkimisen puolueemme lähimmäksi tehtäväksi. Se tehtävä onkin puoluekokousten väliajalla suoritettu, kuten nykyisen asemamme perusteella huomaamme. Samaan aikaan on puolueemme keskuudessa alkanut vakiintua tietoisuus siitä, että puolueen pyrkimysten toteuttamisessa ei eduskuntatyö yksin riitä, vaan että on oltava mukana myöskin hallituksessa asioiden valmistelu- ja toimeenpanoasteella. Puoluetoimikunnan ja eduskuntaryhmän kertomusten yhteydessä tulevat nämä kysymykset tässä kokouksessa harkinnan alaisiksi ja silloin on tilaisuus jälleen antaa ohjeita vastaisen varalle.

Puoluetoimikunnan toimintakertomuksen yleiskatsauksessa tehdään selkoa kansainvälisten olojen kehityksestä viime aikoina ja siitä, mitä sanottu kehitys on vaikuttanut työväenliikkeen asemaan eri maissa. Työväenliikkeen kannalta katsoen kehitys ei ole ollut ilahduttava, vaan pikemminkin päinvastoin. Puoluekokousten väliajalla ovat erinäiset veljespuolueemme menettäneet kotimaansa. En ryhdy nyt pohtimaan syitä, jotka sen ovat aiheuttaneet. Sensijaan voimme tässäkin tilaisuudessa todeta, että Skandinavian maissa, joihin Suomikin luetaan, on sosialidemokraattisten puolueiden asema vahvistunut paitsi järjestöllisesti ja jäsenluvultaan, myöskin poliittisesti. Tämänkään, puolueemme kannalta myönteisen kehityksen syihin en nyt pitemmältä kajoa. Sensijaan katson tarpeelliseksi lausua, että mitä useampi veljespuolueemme menettää toimintamahdollisuutensa ja mitä menestyksellisemmältä pohjoismaiden sosialidemokraattisten puolueiden — ajattelen tällöin ennen kaikkea oman puolueemme asemaa — toiminta näyttäekin, sitä enemmän vastuuta on meidän

kannettavanamme ja sitä enemmän meidän on eri maiden työväestön toiminnasta opittava ja sovellettava sitä oppia omassa keskuudessaamme. Kun me olemme huomanneet, että mitä pitemmälle aika kuluu, sitä paremmin vastustajamme ovat oppineet meidät tuntemaan ja sitä paremmin he osaavat käyttää meidän heikkouksiamme hyväkseen, niin on meidän myöskin tämä otettava toiminnassamme varteen ja katsottava ettemme paljasta itseämme tarpeettomasti. Meidän ei ole aina asetettava keskinäisiä kiistojamme, toimenpiteitämme ja suunnitelmiamme ikäänkuin näyttämölle, josta kuka hyvänsä voi nähdä, mihin me kulloinkin aiomme ryhtyä. Mitään todella arvokasta menettämättä voimme useassa tapauksessa toimia vähin äänin ja antaa sensijaan töittemme puhua. Minä en tarkoita, että valistustyömme pitäisi nukkua, vaan sitä, että me oppisimme korjaamaan vikamme järjestöjemme keskuudessa neuvotellen, milloin sellaiseen aihetta on, paljastamatta niitä sille yleisölle, jolle ne eivät kuulu. Toisaalta voimme hiljaisuudessa hankkia siellä täällä menestystä liioittelematta niiden merkitystä.

Ennen kaikkea viime ajat ovat kuitenkin osoittaneet, että on entistä tarkemmin aina arvioitava omat ja vastustajain voimat, ennenkuin mihinkään sellaiseen toimenpiteeseen ryhdytään, joka saattaa johtaa vaikeuksiin tai tappioon. Työväenliike, samoin kuin kansanvaltaiset aatteet yleensä, on ollut muutamien vuosien aikana puolustusasemassa. Me tiedämme hyvin ja meidän vastustajamme tietävät sen varmasti yhtä hyvin, ettei heidän hyökkäyksensä voi kestää kauan, vaan että suunta ennenpitkää muuttuu päinvastaiseksi. Niinhän yhteiskunnalliset voimasuhteet aina vaihtelevat. Kysymys siitä, miten puolueemme suhtautuu lähiaikoina oman maamme sisäpoliittiseen tilanteeseen ja maamme asiainhoitoon yleensä, tulee täällä esille useasakin yhteydessä. Toivon, että puoluekokous silloin osaa oikein suunnitella vastaisen toimintamme. Mehän aloitamme täällä varsinaisen vaalikamppailumme todellisen loppukirin, joka kaikin mokomin pitäisi päättyä ennen kaikkea oman puolueemme menestykseen ja mustien voimien tappioon.

Lausun vielä kerran teidät kaikki tervetulleiksi ja julistan Sosialidemokraattisen Puolueen XVIII:n puoluekokouksen avatuksi.

Kokouksen osanottajat palkitsivat puheen suosionosoituksilla.

Kokouksen laillisuus.

Puoluetoimikunnan puheenjohtaja *tov. Kaarlo Harvala* ilmoitti, että tästä puoluekokouksesta on ilmoitettu puolueen sääntöjen mukaisesti 13 päivänä marraskuuta 1938, sekä myös 17 päivänä maalisis-

kuuta 1939 puolueen pää-äänenkannattajassa sekä puolueen muissa sanomalehdissä puoluetoimikunnan kuulutuksella. Myös muulla tavalla on puolueen lehdistössä annettu järjestöille kokouksesta lähempiä tiedonantoja. Kokouskutsun mukaan oli puoluekokouksen ohjelma suunniteltu seuraavaksi:

1. Kokouksen avaus; puoluetoimikunnan puheenjohtaja *K. Harvala*.
2. Todetaan kokouksen laillisuus.
3. Valtakirjain hyväksyminen ja kokousedustajain läsnäolon toteaminen.
4. Puheenjohtajani, sihteerien ja pöytäkirjantarkastajani vaali.
5. Kutsuvieraiden tervehdykset ja saapuneiden kirjeellisten tervehdysten esittäminen.
6. Työjärjestyksen ja järjestyssäännön hyväksyminen.
7. Järjestävän valiokunnan ja muiden valiokuntain asettaminen.
8. Puoluetoimikunnan toimintakertomus vv. 1936—38; esittää *A. Aaltonen*.
9. Puoluetoimikunnan tilikertomukset vv. 1936—38 sekä tilintarkastajain lausunnot.
10. Päätetään tili- ja vastuuvapauden myöntämisestä puoluetoimikunnalle ja puolueuuvostolle.
11. Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan toimintakertomus.
12. Sos.-dem. Pienviljelijäin Neuvottelukunnan toimintakertomus.
13. Sos.-dem. eduskuntaryhmän toimintakertomus; esittää *Mauno Pekkala*.
14. Määrätään puolueuuvoston jäsenten ja tilintarkastajain palkkiot.
15. Valitaan puolueuuvoston jäsenet.
16. Valitaan puoluetoimikunnan jäsenet.
17. Valitaan tilintarkastajat.
18. Päätetään puolueen valistustyöstä; esittää *K. Lehmus*.

Tässä yhteydessä käsitellään:

Puolueen kirjelmät ja julkaisut, *Vaasan Ruotsalaisen Sosialidemokraattisen Työväenyhdistyksen esitys*.

Työväelle oma yleinen kaunokirjallinen viikkolehti, *Porin maalaiskunnan Sos.-dem. Kunnallisjärjestön esitys*.

19. Hyväksytään vaaliohjelma ja vaalijulistus; esittää *A. Aaltonen*.

Samalla käsitellään:

Vaalijulistus maamme pienviljelijäväestölle, *Tampereen Sosialidemokraattisen Klubin esitys*.

20. Käsitellään ehdotus puolueen ulkopoliittiseksi ja maanpuolustus-ohjelmaksi; esittää /. *W. Keto.*
21. Käsitellään järjestöjen puoluekokoukselle esittämät seuraavat asiat:
 - a) Kansanedustajain ja valitsijain väliset suhteet, *Jääksen Sos.-dem. Kunnallisjärjestön esitys.*
 - b) Verotus oikeudenmukaisemmaksi, *Jyväskylän Sos.-dem. Kunnallisjärjestön esitys.* •*
 - c) Kyläteiden rakentamisen avustaminen, *Ylä-Kintauden Työväenyhdistyksen esitys.*
 - d) Puolueemme jäsenkirja, *Emil Väätäsen esitys*, jota Viita-saaren Koliman Työväen yhdistys kannattaa.
 - e) Samasta työstä sama palkka, *Helsingin Ammattiyhdistys-väen Sosialidemokraattisen Yhdistyksen esitys.*
22. Päätetään eräiden puolueen haltuun joutuneiden kiinteistöjen myynnistä ja siirtämisestä toisille yhdistyksille, hyväksytään annetut takaukset ja käsitellään muita kiinteistöjä koskevia asioita; esittää *K. Lehmus.*
23. Määrätään puolueen jäsenmaksut.
24. Määrätään valintaperuste seuraavia puoluekokousvaaleja varten.
25. Ehdotetaan puoluekokoukselle seuraavan puoluekokouksen paikka.
26. Kokouksen lopettaminen.

Kokouksella ei ollut puoluekokouksen koolle kutsumista vastaan mitään muistuttamista. Todettiin kokous sääntöjen mukaan lailliseksi käsittelemään ja päättämään sille esitettävät asiat.

Kokouksen edustajat.

Puoluetoimikunnan asettamat edustajain *valtakirjojen tarkastajat* J. E. Janatuinen ja Toivo Aaltonen olivat suorittaneet heille uskotun tehtävän ja esittäneet tarkastuksensa tuloksena seuraavan lausunnon:

Sos.-dem. Puoluetoimikunnan valitsemina olemme toimittaneet puoluekokousedustajani valtakirjojen tarkastuksen toukokuun 18 päivänä alkavaa puoluekokousta varten.

Tarkastuksessa olemme havainneet, että valtakirjat yleensä ovat muodollisestikin oikein kirjoitetut. Eräistä tosin puuttuvattodistajien allekirjoitukset ja joissakin esiintyy muitakin muodollisia virheitä, mutta näidenkään valtakirjojen oikeutta ei ole syytä epäillä. Muutamissa vaaliyhtymissä ei ole ollut riittävää määrää veronsa suo-

rittaneita jäseniä, mutta alittamiset puoluesääntöjen edellyttämästä määrästä ovat olleet verraten pieniä, lukuunottamatta Lapin toista vaaliyhtymää, jossa alitus on suurin, mutta ottaen huomioon tämän vaaliyhtymäalueen erikoiset paikalliset olosuhteet, ehdotamme, että senkin edustajan valtakirja hyväksyttäisiin.

Edellä esittämämme perusteella ehdotamme siis, että kaikki osanottajaluettelossa mainitut henkilöt hyväksyttäisiin äänivaltaisiksi edustajiksi puoluekokouksessa.

Helsingissä, 6 päivänä toukokuuta 1939.

/l. E. Janatuinen.

Toivo Aaltonen.

Kokous hyväksyi yksimielisesti valtakirjojen tarkastajain lausunnon ja myönsi kaikille järjestöjen lähettämille edustajille täydet edustajavaltuudet. Kokouksen osanottajaluettelo oli seuraava:

Äänioikeutetut edustajat.

Uudenmaan l. vaalipiiri.

	Äänimäärä
Aho, Leo, Keravan, Karjaan ja Hangon vaaliyhtymä.....	220
Helenius, Erkki, Nummen, Siuntion, Pyhäjärven ja Sammatin vaaliyhtymä.....	208
Helle, Onni, Lohj an mlk:n j a Karj alohj an vaaliyhtymä.....	224
Helo, Johan, Helsingin kunnallisjärjestö.....	403
Hietanen, Juho, Loviisan, Lapinjärven, Pernajan, Ruotsinpyh- tään ja Artjärven vaaliyhtymä.....	205
Huhta, Kalle, Tuusulan ja Kauniaisten vaaliyhtymä.....	215
Ilomäki, Muisto, Hyvinkään kpl:n ja mlk:n vaaliyhtymä.....	222
Jaskari, Herman, Askolan, Porvoon ja Porvoon mlk:n vaali- yhtymä.....	200
Jokinen, Kalle, Lohjan kpl:n kunnallisjärjestö.....	359
Kilpi, Sylvi-Kyllikki, Helsingin kunnallisjärjestö.....	403
Kuusisto, August, Vihdin j a Pohj an vaaliyhtymä.....	202
Laakso, Uuno, Nurmijärven ja Oulunkylän vaaliyhtymä.....	211
Löf, Oiva, Pornaisten, Myrskylän ja Anjalan vaaliyhtymä.....	237
Myllylä, Leo, Espoon j a Haagan vaaliyhtymä.....	224
Nieminen, Sulo, Karkkilan j a Pusulan vaaliyhtymä.....	200
Nurminen, Väinö, Kuusankosken kunnallisjärjestö.....	437
Päivä, Paavo, Orimattilan kunnallisjärjestö.....	202
Räisänen, Yrjö, Helsingin kunnallisjärjestö.....	403

Saariinen, Frans H., Iitin kunnallisjärjestö.....	236
Salovaara, Väinö V., Helsingin kunnallisjärjestö.....	403
Sundström, Cay, Helsingin kunnallisjärjestö.....	403
Tuomi, Elmeri, Mäntsälän j a Elimäen vaaliyhtymä.....	200
Wiik, Karl H., Helsingin mlk:n kunnallisjärjestö.....	338

Turun l. etel. vip.

Henrikson, Emil, Mietoisten, Vehmaan, Kustavin ja Rymättylän vaaliyhtymä.....	238
Huhdanoja, V., Mynämäen, Laitilan, Kodisjoen, Oripään ja Pöy- tyän vaaliyhtymä.....	209
Ketola, Anton, Maarian kunnallisjärjestö.....	255
Lehtoranta, Kustaa, Perniön, Taalmtehtaan, Kemiön, Uskelan ja Angelniemen vaaliyhtymä.....	221
Mattila, Vilho, Salon, Muurlan, Perttelin, Kiskon, Kiikalan ja Suo- musjärven vaaliyhtymä.....	228
Murto, Kustaa, Auran, Karjalan TL, Kosken TL, Kyrön, Liedon, Littoisten, Tarvasj oen, Marttilan j a Yläneen vaaliyhtymä.....	213
Paasio, V. V., Askaisten, Arvassalon, Kalantin, Lokalahden ja Uudenkaupungin vaaliyhtymä.....	208
Rönholm, Armas, Naantalin, Raision, Ruskon, Piikkiön, Kaari- nan, Paattisten j a Nousiaisten vaaliyhtymä.....	239
Sinivirta, Yrjö, Paraisten, Paimion, Halikon ja Sauvon vaali- yhtymä.....	211
Vanne, Viljo, Turun kunnallisjärjestö.....	276

Turun l. pohj. vip.

Ahlfors, Fanny, Porin j a Kullaan vaaliyhtymä.....	203
Jalo, Asser, Huittisten, Punkalaitumen ja Vampulan vaali- yhtymä.....	224
Keto, Erkki, Alastaron, Loimaan, Mellilän ja Metsämaan vaali- yhtymä.....	270
Kuusela, Valter, Euran, Hinnerjoen ja Honkilahden vaaliyhtymä	204
Nieminen, Niilo, Eurajoen, Lapin TL, Luvian, Rauman ja Rau- man mlk:n vaaliyhtymä.....	209
Nousio, Väinö, Porin mlk:n kunnallisjärjestö.....	325
Pajunen, Niilo, Karkun, Kauvatsan, Keikyän, Kiikan, Suoniemen ja Tyrvään vaaliyhtymä.....	207
Rapio, Pertti, Ikaalisten, Hämeenkyrön, Parkanon ja Viljakkalan vaaliyhtymä.....	268

Snäll, Nestor, Harj avallan j a Kiukaisten vaaliyhtymä	214
Teini, Toivo, Kokemäen, Köyliön, Nakkilan ja Säkylän vaaliyhtymä	206
Toivonen, Reino, Jämijärven, Kiikoisten, Lavian, Mouhijärven ja Suodenniemen vaaliyhtymä	202
Uusiniitty, Erkki, Ulvilan kunnallisjärjestö	345
Viertomaa, Frans, Kankaanpään, Karvian, Merikarvian, Noor-markun, Pomarkun ja Siikaisten vaaliyhtymä	236

Hämeen l. etel. vip.

Aaltonen, Joose, V., Hausjärven, Kärkölen ja Rengon vaaliyhtymä	219
Elomaa, Hjalmar, Riihimäen kunnallisjärjestö	203
Lakkamäki, Viljo, Someron, Somerniemen ja Ypäjän vaaliyhtymä	200
Mattila, Hugo, Jokioisten, Humppilan ja Urjalan vaaliyhtymä	279
Palkonen, Oma, Hämeenlinnan, H:linnan mlk:n ja Vanajan vaaliyhtymä	251
Peltonen, Kosti, Lopen j a Tammelan vaaliyhtymä	295
Raunio, Eino, Forssan ja Koijärven vaaliyhtymä	203
Savutie, Edvard, Lahden, Hollolan ja Nastolan vaaliyhtymä	328
Siltanen, Hugo, Janakkalan kunnallisjärjestö	363
Tupala, Aleks, Hattulan, Hauhon ja Tyrvännön vaaliyhtymä	273
Valkama, K. J., Akaan, Kalvolan, Kylmäkosken, Sääksmäen ja Valkeakosken vaaliyhtymä	241
Ylinen, Onni, Asikkalan, Lammin, Padasjoen, Kosken Hl. ja Tuuloksen vaaliyhtymä	188

Hämeen l. pohj. vip.

Ahonen, Heimo, Ruoveden kunnallisjärjestö	414
Evänen, Juhon, Kangasalan, Pälkäneen ja Längelmäen vaaliyhtymä	201
Kajala, Olavi, Tampereen kunnallisjärjestö	464
Kanervio, Lauri, Juupajoen, Vilppulan ja Kuoreveden vaaliyhtymä	203
Lehtinen, Hugo, Tampereen kunnallisjärjestö	464
Lehtonen, Lauri, Tampereen kunnallisjärjestö	464
Lepola, Evert, Jämsänkosken ja Korpilahden vaaliyhtymä	202
Mäkinen, Sulo E., Jämsän, Muuramen ja Koskenpään vaaliyhtymä	228

Palomäki, Eino, Kurun ja Mäntän vaaliyhtymä	203
Salomaa, Erkki, Messukylän kunnallisjärjestö ...»	261
Säynäväjärvi, Yrjö, Ylöjärven ja Nokian vaaliyhtymä	265
Typpö, Anton, Eräjärven, Kuhmoisten, Kuhmalahden ja Luopioisten vaaliyhtymä	215
Vasama, Artturi, Tampereen kunnallisjärjestö	464
Vesala, Herman, Pirkkalan, Viialan, Lempäälän, Tottijärven ja Sahalahden vaaliyhtymä	202
Virtanen, Yrjö, Teiskon, Oriveden, Aitolahden ja Vesilahden vaaliyhtymä	247
Week, Martti, Säynäsalon kunnallisjärjestö	201

Viipurin l. länt. vip.

Helle, Ernst, Kotkan kunnallisjärjestö	473
Hörkkö, Niko, Vahvialan, Koiviston kauppalan, Koiviston mlk:n, Johanneksen, Kuolemajärven, Nuijamaan ja Säkkijärven vaaliyhtymä	299
Järvinen, Veli, Kymin kunnallisjärjestö	369
Kerttula, Väinö, Kymin kunnallisjärjestö	369
Komppa, Artturi, Lappeenrannan, Lauritsalan, Lappeen ja Suommenniemen vaaliyhtymä	271
Lappalainen, Urho, Kymin kunnallisjärjestö	369
Leskinen, P. A., Haminan, Vehkalahden, Virolahden ja Miehikkälän vaaliyhtymä	259
Lindman, David, Viipurin kunnallisjärjestö	380
Pyy, Juho, Viipurin mlk:n kunnallisjärjestö	281
Sinervo, Onni, Pyhtään, Valkealan ja Kouvolan vaaliyhtymä ...	256
Tervo, Penna, Viipurin kunnallisjärjestö	380
Niemi, Matti, Sippolan kunnallisjärjestö	256

Viipurin l. it. vip.

Gerdt, Arvid, Antrean ja Joutsenon vaaliyhtymä	254
Huuskonen, Matti, Hiitolan, Kaukolan, Kirvun, Kurkijoen, Käkisalmen, Käkisalmen mlk:n ja Parikkalan vaaliyhtymä ...	251
Kiema, Santeri, Harlun, Impilahden ja Salmin vaaliyhtymä ...	205
Kopra, Matti, Heinjoen, Kivennavan, Metsäpirtin, Muolaan, Pyhäjärven, Räisälän, Sakkolan, Terijoen ja Äyräpään vaaliyhtymä	236
Kuittinen, Juho, Jääsken kunnallisjärjestö	382
Lappalainen, Ida, Ruokolahden kunnallisjärjestö	315
Nokelainen, Toivo, Ruokolahden kunnallisjärjestö	315

Pantakoski, Teodor, Korpiselän, Soanlahden, Suistamon ja Suojärven vaaliyhtymä.....	208
Wäätänen, Tyyne, Lahdenpohjan, Lumivaaran, Ruskealan, Simpeleen, Sortavalan ja Sortavalan mlk:n vaaliyhtymä.....	212

Mikkelin l. vip.

Hokkanen, Toivo, Anttolan, Ristiinan, Mäntyharjun, Hirvensalmen ja Juvan vaaliyhtymä.....	215
Järviö, Sulo, Sysmän kunnallisjärjestö.....	184
Kokkonen, Abel, Puumalan, Sulkavan, Savonlinnan, Joroisten, Rantasalmen j a Haukivuoren vaaliyhtymä.....	202
Kosonen, Veikko J., Enonkosken, Heinäveden, Savonrannan ja Kerimäen vaaliyhtymä.....	204
Lötjönen, Juho V., Säämingin, Punkaharjun ja Kangaslammen vaaliyhtymä.....	212
Ollikainen, Rikhard, Hartolan, Leivonmäen, Luhangan, Pertunmaan, Joutsan ja Heinolan vaaliyhtymä.....	202
Paavilainen, Viktor, Mikkelin j a Mikkelin mlk:n vaaliyhtymä.....	201
Pöyhönen, Taavi, Kangasniemen, Virtasalmen ja Pieksämäen vaaliyhtymä.....	215

Kuopion l. länt. vip.

Hartikainen, Väinö, Iisalmen, Iisalmen mlk:n, Sonkajärven, Nilsian- ja Lapinlahden vaaliyhtymä.....	245
Heinonen, Eino, Kuopion, Karttulan, Tervon, Siilinjärven ja Tuusniemen vaaliyhtymä.....	230
Kilpiö, Valo, Varkauden kunnallisjärjestö.....	248
Kämäräinen, V. H., Kiuruveden, Keiteleen, Maaningan ja Piela-veden vaaliyhtymä.....	228
Matilainen, Aug. J., Vesannon, Hankasalmen ja Konneveden vaaliyhtymä.....	234
Pulkkinen, Antti, Leppävirran, Muuruveden, Juankosken, Vehmersalmen ja Kuopion mlk:n vaaliyhtymä.....	228
Vilhunen, Matti, Suonenjoen ja Rautalammin vaaliyhtymä.....	223

Kuopion l. it. vip.

Hänninen, Johan Rikhard, Ilomantsin, Tuupovaaran, Tohmajärven ja Pälkjärven vaaliyhtymä.....	265
Kettunen, Pekka, Polvijärven, Liperin, Kuusjärven, Kaavin, Rautavaaran, Rääkkylän ja Kesälahden vaaliyhtymä.....	266

Kettunen, Tauno, Juuan, Nurmeksen, Valtimon, Kontiolahden ja Säyneisten vaaliyhtymä.....	225
Kosonen, Antti Juho, Enon, Pielisensuun, Joensuun, Pyhäselän ja Kiihtelysvaaran vaaliyhtymä.....	236
Laakkonen, Yrjö, Värtsilän ja Kiteen vaaliyhtymä.....	224
Muikku, Otto, Pielisjärven ja Lieksan vaaliyhtymä.....	232

Vaasan l. it. vip.

Hämäläinen, Kaarlo, Viitasaaren kunnallisjärjestö.....	427
Kivelä, Robert, Uuraisten ja Multian vaaliyhtymä.....	241
Koskenkaiku, Artturi, Suolahden, Saarijärven, Konginkankaan ja Äänekosken mlk:n vaaliyhtymä.....	213
Lamminmäki, Niilo, Pihlajaveden, Ähtärin ja Pylkönmäen vaali- yhtymä.....	234
Lehtonen, Vilho, Jyväskylän mlk:n kunnallisjärjestö.....	234
Parkkonen, Onni, Äänekosken kunnallisjärjestö.....	205
Saari, Toivo, Virtain kunnallisjärjestö.....	259
Salo, Kalle, Keuruun ja Petäjäveden vaaliyhtymä.....	243
Sihvonen, Jussi, Jyväskylän kunnallisjärjestö.....	286
Suuronen, Emil, Laukaan, Toivakan ja Sumiaisten vaaliyhtymä.....	216
Tiainen, Nestor, Pihtiputaan ja Kannonkosken vaaliyhtymä.....	233
Vester, Vihtori, Alajärven, Alavuden, Evijärven, Korttesjärven, Karstulan, Kinnulan, Töysän ja Vimpelin vaaliyhtymä.....	229

Vaasan l. etel. vip.

Laakso, Aatto, Vaasan, Laihian, Jurvan, Kaskisten, Kristiinan ja Sidebyn vaaliyhtymä.....	208
Tikkaoja, Väinö, Seinäjoen, Ilmajoen, Jalasjärven, Kurikan ja Teuvan vaaliyhtymä.....	223

Vaasan l. pohj. vip.

Jäntti, Taavetti, Kannuksen, Toholammin, Lestijärven, Himan- gan, Lohtajan ja Ullavan vaaliyhtymä.....	214
Lahti, V. A., Pietarsaaren ja Kauhavan vaaliyhtymä.....	202
Palm, K. A., Kokkolan, Kaustisten, Kälviän ja Perhon vaali- yhtymä.....	213
Rantala, Aarne, Nurmon, Ylistaron, Isonkyrön, Lapuan, Härmän, Alahärmän ja Ylihärmän vaaliyhtymä.....	210

Oulun l. vip.

Karjalainen, Eetu, Kajaanin, Kestilän, Kuhmon, Oulunjoen, Muhoksen, Kajaanin mlk:n, Sotkamon ja Puolangan vaaliyhtymä	209
Peiramo, K. A., Oulun, Oulunsalon, Raahen, Haukiputaan, Pattijoen ja Iin vaaliyhtymä	205
Simonen, Heikki, Alavieskan, Nivalan, Siikajoen, Sievin, Kälviän, Kempeleen, Revonlahden, Piippolan, Rantsilan, Paavolan, Oulaisten, Reisjärven, Ylivieskan ja Haapajärven vaaliyhtymä	339

Lapin l. vip.

Erkkilä, Yrjö, Kemin kunnallisjärjestö	296
Uusisalmi, Reino, muu osa Lapin lääniä	125

Ruotsalainen Työväenliitto.

Laine, Edvard, Turun, Dragsfjärdin, Maarianhaminan, Kaskisten, Vaasan, Närpiön, Maalahden ja Koivulahden vaaliyhtymä	219
Lindholm, Verner, Porvoon, Porvoon mlk:n, Loviisan ja Pernajan vaaliyhtymä	230
Wirtanen, Atos, Helsingin, Hangon, Tammisaaren, Haagan, Kirkkonummen, Espoon, Degerbyn ja Pohjan vaaliyhtymä ...	318
Viss, Valdemar, Pietarsaaren, Pietarsaaren mlk:n, Jepuan, Munsalan, Oravaisten, Larsmon ja Essen vaaliyhtymä	247

Lausunto- ja esitysoikeutetut jäsenet.*Puoluetoimikunnan jäsenet.*

Harvala, Kaarlo,	
Aaltonen, Aleksi,	Kukkonen, Kalle,
Andersson, Gunnar,	Pekkala, Mauno,
Huttunen, Edv.,	Tanner, Väinö,
Keto, J. W.,	Wiik, K. H.

Varajäsenet.

Helo, Johan, Salovaara, Väinö, V., Sillanpää, Miina.
 Tilintarkastajain edustaja: Uski, T.
 Sos.-dem. Eduskuntaryhmän edustaja: Pekkala, M.

Puoluetoimiston toimihenkilöt: Lehmus, K., Janatuinen, J. E.,
Aaltonen, Toivo, Sinisalo, Maria ja Inberg, Lyyli.

Lausunto-oikeutetut edustajat.

Sos.-dem. piiritoimikuntien edustajat.

Uudenmaan 1. vaalipiiri: Lehtonen, A.
Turun 1. etel. vaalipiiri: Tuominen, E.
Turun 1. pohj. vaalipiiri: Kontula, A.
Hämeen 1. etel. vaalipiiri: Saarinen, E.
Hämeen 1. pohj. vaalipiiri: Lindfors, E. ja Rainio, T.
Viipurin 1. länt. vaalipiiri: Putkonen, E.
Viipurin 1. it. vaalipiiri: Nevalainen, M.
Mikkelin 1. vaalipiiri: Kaukinen, O.
Kuopion 1. länt. vaalipiiri: Paasonen, A.
Kuopion 1. it. vaalipiiri: Kosonen, A. J.
Vaasan 1. it. vaalipiiri: Suuronen, A.
Vaasan 1. etel. vaalipiiri: Penttala, I.
Vaasan 1. pohj. vaalipiiri: Lehtonen, P.
Oulun 1. vaalipiiri: Kaukovaara, K.
Lapin 1. vaalipiiri:
Suomen Ruotsalainen Työväenliitto: Fagerholm, K-A.

Sos.-dem. puoluelehtien edustajat.

Suomen Sosialidemokraatti: Kilpi, E.
Sosialisti: Airisto, A.
Uusi Aika: Selesmaa, K.
Hämeen Kansa: Alanko, M.
Kansan Lehti: Rinne, R. ja Vilen, Y
Kansan Työ: Leino, J.
Eteenpäin: Viitasalo, O.
Kansan Voima: Raatikainen, J.
Vapaus: Paavilainen, V.
Savon Työmies: Heinonen, E.
Työn Voima: Varjola, H.
Pohjanmaan Kansa: Mäkinen, E. K.
Pohjolan Työ: Kaukovaara, K.
Työläisnuoriso: Paasio, R.
Toveritar: Sillanpää, Miina
Arbetsblad: Wirtanen, A.
T.S.T.: Hautamäki, K. ja Varjonen, U.

Kutsuvieraat.

Sosialistinen Työväen Internatsionaali: Norjan Työväenpuolueen edustaja Gerhardsen.

Ruotsin Sosialidemokraattinen puolue: Nilsson, Anders, puoluesihtööri. Norjan Työväenpuolue: Gerhardsen, Einar, puoluesihtööri.

Tanskan Sosialidemokraattinen Puolue: Hansen, Rasmus, kansankäräjään jäsen.

Islannin Sosialidemokraattinen Puolue ei ollut voinut lähettää edustajaa, vaan oli sieltä saapunut kirjeellinen tervehdys.

Viron edustaja: Riigikogun jäsen Aben.

Sos.-dem. Pienviljelijäin Neuvottelukunta: Pusa, E.

Sos.-dem. Työläisnaisliitto: Huotari, Anni.

Sos.-dem. Työläisnuorisoliitto: Manninen, S.

Suomen Sos.-dem. Raittiusliitto: Virtanen, J.

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto: Vuori, Eero A.

Työväen Urheiluliitto: Haini, Onni.

Kokouksessa oli saapuvilla myös suuri joukko sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän jäseniä ja muita yksityisiä puoluetovereita.

Luettelossa mainittu Nurmijärven ja Oulunkylän vaaliyhtymästä valittu edustaja Uno Laakso ei ollut saapunut kokoukseen.

Kokouksen virkailijat

Poeluetoimikunnan puheenjohtaja tov. K. Harvala ilmoitti, että poeluetoimikunta on päättänyt ehdottaa kokoukselle valittavaksi neljä puheenjohtajaa, nim. *Väinö Tannerin* ja *Väinö V. Salovaaran* Helsingistä, *Artturi Vasaman* Tampereelta ja *M. E. Lehtisen* Turusta. Kokous hyväksyi poeluetoimikunnan ehdotuksen yksimielisesti.

Niinikään oli poeluetoimikunta päättänyt ehdottaa valittavaksi kolme sihteeriä, pääsihteeriksi *Jussi Lonkaisen* Viipurista ja hänen apulaisikseen *Akseli Vallan* Helsingistä ja *E. Putkosen* Viipurista. — Tämänkin ehdotuksen kokous hyväksyi yksimielisesti.

Pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin samoin yksimielisesti tov. *Cay Sundström* Helsingistä ja *Leo Myllylä* Haagasta.

Kokouksen päästyä näin järjestymään työtänsä varten keskeytettiin se ja siirryttiin nauttimaan poeluetoimikunnan tarjoamat kahvit Turun työväentalon ravintolassa.

Kutsuvieraiden tervehdykset.

Kokousta jatkettiin kahviloman jälkeen kello 11.30. Puhetta ryhtyi johtamaan toveri *Väinö Tanner*. Hän tarttui samaan nuijaan,

jota oli käytetty neljäkymmentä vuotta takaperin puolueemme perustavassa kokouksessa ja ihmetteli hymyillen sen pientä kokoa, huomauttaen nuijan historiallisesta merkityksestä. Tämän jälkeen hän esitteli kokoukselle ulkomaalaiset ja kotimaiset kutsuvieraat seuraavin sanoin:

Hyvänä tapana meidän puoluekokouksissamme on ollut kutsua myöskin tovereita sekä ulkomaisista järjestöistä että kotimaisista veljesjärjestöistä saapuville. Tätä tapaa on tähänkin puoluekokoukseen nähden noudatettu ja minun tehtävänäni on nyt esitellä nämä meidän vieraamme. Kutsuja on tällä kertaa lähetetty verrattain suppeaan piiriin. Paitsi kansainvälisille järjestöille, joilta ei ole täällä edustajaa saapuvilla, on lähetetty kutsuja Skandinavian maihin, Islanti niihin luettuna, ja myös Suomenlahden eteläpuolella olevalle Viron veljespuolueelle. Sen lisäksi on kutsuja lähetetty niille veljesjärjestöille, joiden nimet näkyvät tässä meidän vihkossammekin. Minä pyydän esitellä nämä henkilöt kokoukselle. Ensiksimmäisen Ruotsin sos.-dem. puolueen edustajan, puoluesihteerin *Anders Nilssonin*. Tanskasta on saapunut kansankäräjäin, siis toisen kamarin jäsenen *Rasmus Hansen*. Norjasta on niinikään veljespuolueen puoluesihteerin *Einar Gerhardsen*. Veljespuolueesta Suomenlahden eteläpuolelta on saapunut Riigikogun jäsen *Aben*. Siinä ovatkin meidän ulkomaiset vieraamme.

Sitten meillä on täällä tunnettuja kotimaisia vieraita. SAK:ta edustaa sen puheenjohtaja *Eero A. Vuori*, Sos.-dem. Työläisnuorisoliittoa *S. Manninen*, Sos.-dem. Raittiusliittoa vanha veteraani */ Virtanen*, Työväen Urheiluliittoa *Onni Haini*, Sos.-dem. Työläisnaisliittoa *Anni Huotari* ja Pienviljelijäin Neuvottelukuntaa *M. Pekkala*.

Minä pyydän kokouksen puolesta tervehtiä kaikkia saapuville tulleita vieraitamme. Niiden 40 vuoden kuluessa, joina puolueemme on toiminut, on työväenliike haarautunut kotimaassa moneen haaraan, joissa kaikissa vilkkaasti työskennellään työväen erilaisten pyrintöjen hyväksi. Näiden veljesjärjestöjen kanssa on puolueella jatkuvasti tekemistä ja me panemme suuren arvon sille, että niiden edustajat ovat saapuneet tänne meidän kokoukseemme sen menoa siten kunnioittaakseen. Pyydän kokouksen puolesta lausua kaikki suomalaistenkin veljesjärjestöjen edustajat sydämellisesti tervetulleeksi.

Tämän jälkeen puhuja jatkoi ruotsiksi, kohdistuen sanansa ulkomaalaisille kutsuvieraille. Sitten kääntyi hän Viron veljespuolueen edustajan puoleen lausuen suomeksi:

Myöskin Eestin puolueen edustajan pyydän lausua kokouksen puolesta tervetulleeksi. Me tiedämme, että olot Eestissä ovat vaikeat ja raskaat ja ettei siellä työväen valtiollinen toiminta tällä hetkellä ole suinkaan helposti hoidettavissa. Me seuraamme suurella mielenkiinnolla olojen kehitystä Eestissä ja toivomme hartaasti, että siellä ennen pitkää päästäisiin normaalsiin oloihin ja voitaisiin työväenliikettä hoitaa niinkuin se vapaissa maissa on hoidettavissa.

Nyt meillä on tilaisuus kuulla näiden kutsuvieraittemme tervehdyslausunnot ja minä annan puheenvuorot siinä järjestyksessä kuin vieraamme äsken esiteltiin. Ennenkuin aloitetaan, on syytä mainita eräs historiallinen asia. Tämä puhujalava kuuluu olleen täällä silloin kun puolueemme perustettiin ja siltä puhuttiin siinä kokouksessa. Se on siis arvokas historiallinen muisto.

Puhujalavalle astui nyt Ruotsin Sos.-dem. Puolueen puoluesihtööri *Anders Nilsson*, tervehtien kokousta seuraavalla puheella:

Ruotsin sos.-dem. puolueessa olemme iloinneet saadessamme olla edustettuna juhla kokouksessanne. Puolueemme on äskettäin viettänyt 50-vuotisjuhlaansa ja puolueenne edustaja juhlassamme, rahaministeri Väinö Tanner, lausui tervehdyksessään, että Suomen sos.-dem. puolue pitää Ruotsin sos.-dem. puoluetta vanhempana veljenään. Vertaus on varsin sattuva, mutta aikojen kuluessa on ikäero tasoittunut Suomen sosialidemokraattisen työväenliikkeen osoitettua useampaan otteeseen suurta kypsyneisyyttä. Naapurikansoina kuulumme yhteiseen kulttuuripiiriin ja meillä on ollut samansuuntainen yhteiskunnallinen kehitys. Tämä yhteisyys on luonut aivan erikoisen yhteenkuuluvaisuuden Pohjolassa.

Ruotsin työväenliike on voinut toimia suotuisammissa oloissa ja on sen vuoksi pienemmin ponnistuksin ja uhrauksin voinut saavuttaa huomattavampia tuloksia. Ruotsin sosialidemokratialta kului kuitenkin 30 vuotta yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden valloittamiseen ja sen jälkeen vielä 10 vuotta ennenkuin saavutettiin vankka enemmistö uudistuspyrkimyksiemme taakse. Viimeksi kuluneen kymmenvuotiskauden aikana olemme kuitenkin voineet toteuttaa uudistusohjelmaamme huomattavalla menestyksellä. Tällöin on käynyt selvälle, että tekemme ovat meillä parhaana agitaattorina. Sen mukaan kun maamme kansalaiset ovat joutuneet näkemään konkreettisia tuloksia politiikastamme, on luottamus sosialidemokratiaan lujittunut. Vuonna 1936 saavutettiin valitsijain enemmistö ja vuonna 1938 avautuivat mahdollisuudet enemmistön valloittamiseen ensimmäisessä kamarissa.

Tämän kehityksen kautta on Ruotsin kansanvalta lujittunut ja on luotu edellytykset hedelmälliseen yhteiskunnalliseen edistymiseen. Suurin piirtein tämä kehityssuunta on yhteinen Pohjolassa. Aivan erikoisesti on meitä ilahduttanut ja meissä herättänyt ihailua se, että Suomen työväenluokka paljon vaikeammissa oloissa on pystynyt pysymään muiden Pohjoismaiden rinnalla. Suomen sosialidemokraattisen työväenliikkeen vakaa määrätietoisuus ja sen sitkeys kelpaa esikuvaksi meille Pohjanlahden toisella puolen. Ruotsin työväenliikkeessä tunnetaan voimakasta ja lämmintä myötätuntoa Suomen työväenluokkaa kohtaan. Maantieteelliset ja historialliset tekijät ovat johdattaneet meidät kohtalonyhteyteen nykyisenä rauhattomana aikana. Toivomme Ahvenanmaata koskevan sopimuksen yhä lujittavan maittemme välistä siltaa. Olemme aikaisemminkin täällä Pohjolassa antaneet maailmalle esimerkkiä kansainvälisten kysymysten rauhanomaisesta ja sovinnollisesta ratkaisemisesta. Sekin on tapahtunut sosialidemokratian myötävaikutuksella.

Tuon Ruotsin sos.-dem. puolueen sydämellisimmän tervehdyksen ja onnittelun 40-vuotisjuhlanne johdosta, luottaen siihen, että Suomen sosialidemokraattinen työväenliike on kulkeva kohti onnellista tulevaisuutta.

Puhe otettiin vastaan vilkkain suosionosoituksin. Sen tulkitsi suomeksi toimittaja *O. Fager*.

Puhujalavalle astui nyt Tanskan veljespuolueen edustaja, kansankäräjäin jäsen *Rasmus Hansen*, tuoden Tanskan sosialidemokraattisen puolueen tervehdyksen seuraavin sanoin:

Tanskan sosialidemokraattisen työväenliikkeen puolesta esitän vilpittömän ja sydämellisimmän tervehdyksen puoluekokoukselle, tunnustaen ihailen täällä suoritettua työtä ja toivottaen parhaita menestystä puoluekokoukselle sen tärkeässä työssä.

Te pidätte kokouksenne pimeänä ja ankarana ajankohtana, sellaisena, jolloin kokonaisen miespolven sivistystyö on uhattuna, ajankohtana, jolloin tyranneja palvotaan, ajankohtana, jolloin Suomen sosialidemokraattisen työväenliikkeen, samaten kuin muiden pohjoismaiden työväenliikkeiden asema ja teot hohtavat miljoonille Pohjolan ulkopuolella asuville ihmisille hehkuvana soihtuna, joka lämmittää mielet ja pitää yllä tulevaisuuden toiveet.

Tanskan sosialidemokratia olisi mielellään huhtikuussa toimitettujen vaalien jälkeen lähettänyt muiden maiden aatetovereilleen uuden voitonsanoman. Kävi kuitenkin toisin kuin olimme arvioineet. Menetimme 30,000 ääntä, mutta säilytimme kuitenkin hallitusnem-

mistön ja myöskin hallitusvallan. Kuitenkin pidämme vaalien tulosta tappiona, vaikkakin sellaisena tappiona, jonka odotamme korvautuvan ennen kuluva vuoden loppua toimitettavissa uusissa vaaleissa. Luotuaan katsauksen siihen kehitykseen, joka Tanskan sosialidemokratialla on ollut toimiessaan 16 vuotta hallituspuolueena, lausui puhuja, että ulkopoliittinen päämäärämme on sama kuin muiden Pohjoismaiden, nim. rauhan turvaaminen. Pohjoismaiden — ja varsinkin näiden maiden sosialidemokraattisten puolueiden — yhteistyö on jatkuvasti tähdännyt rauhan turvaamiseen. Sen merkitystä ei nykyoloissa kukaan voi kieltää ja vastaisuudessa se voi saada arvaamattoman suuren merkityksen.

Pohjoismaisella yhteistyöllä on kuitenkin rajansa. Tanskassa olemme näinä päivinä muiden Pohjoismaiden taholta saaneet tietää tämän rajan. Olemme ottaneet tiedon varteen. Tämän rajan puitteissa jatkamme edelleenkin pohjoismaista yhteistyötä Pohjolan vapauskäsitteen puolesta, Pohjolan sivistyksen puolesta ja sosialidemokraattisen työväenliikkeen puolesta, joka on luonut Pohjoismaiden kehityksen erikoispiirteet. Lyhyesti sanoen: jatkamme työtä, jota suoritetaan niin Suomessa kuin Tanskassakin johtotähdenä ajatus: Jokainen maa kuuluu kansalle — jokainen kansa maansa puolesta.

Tämäkin puhe, jonka toimittaja Fager tulkitsi suomeksi, palkittiin raikuvien suosionosoituksin.

Norjan veljespuolueen puoluesihteerin *Einar Gerhardsen* toi Norjan työväenpuolueen sekä Sosialistisen Työväen Internationalen tervehdyksen seuraavin sanoin:

Minä tuon Sosialistisen Työväen Internationalen tervehdyksen tälle puoluekokoukselle. Kansainvälinen työväenliike elää nykyään vaikeita aikoja. Niissä maissa, missä internationalilla aikaisemmin oli suurimmat ja parhaimmat osastonsa, ei enää ole laillisesti sallittua työväenliikettä ja toisissa maissa työväenliike on vailla ratkaisevaa vaikutusvaltaa poliittiseen kehitykseen. Näin on asialaita aikana, jolloin erikoisesti tarvitsimme voimakkaan ja aloiterikkaan kansainvälisen työväenliikkeen — aikana, jolloin valta on astunut oikeuden tilalle, aikana, jolloin koko maailma on saatettu jatkuvaan jännitystilaan, peläten alati mitä huomispäivä on tuova tullessaan.

Olisi kaksinkerroin synkempää, elleivät Pohjoismaiden työväenliikkeet näinä aikoina olisi saavuttaneet voittoja ja vankan aseman. Pohjoismaat osoittavat teoillaan, että maata voidaan rakentaa va-

pauden ja kansanvallan puitteissa, että nimenomaan juuri kansanvaltainen hallitusmuoto vapauttaa voimat, luo paremmat ja turvallisemmat elinehdot, rikkaampia ja onnellisempia ihmisiä.

Pohjoismaiden työväenliike tuntekoon nimenomaan nyt syvästi edesvastuunsa, mutta se tietäköön myöskin, että sillä on edessään tärkeät tehtävät. Pohjoismaiden työväenliike levittää muidenkin maiden sosialidemokraattien keskuuteen uutta toivoa, uutta uskoa, sillä sosialistiset aatteet elävät edelleenkin kaikkien maiden työläisten keskuudessa, jopa diktatuurimaiden työläistenkin keskuudessa. Kerran vapaus on voittava niissäkin maissa, joissa työväenluokka on tällä kertaa sorretussa asemassa. Diktaattorit voivat joksikin ajaksi kahlehtia vapauden pistimien avulla, mutta ennemmin taikka myöhemmin vapaus ja oikeus kuitenkin voittavat. Tämä olkoon lohduksenamme ja toivonamme tänä vaikeana ajankohtana.

Luotuaan katsauksen Sosialistisen Työväen Internationalin viimeaikaisen järjestömuodon ja menettelytapojen uudistuksiin Pohjolan kannalta katsottuna, toivoi puhuja, että Suomenkin sosialidemokraattinen työväenliike entistä vahvemmin sitein liittyisi internationaliin ja että, pohjoismaiden lisääntyvä vaikutusvalta internationaliin johdattaisi tätä järjestöä sille uudistuksen tielle, jota kulkien maailman työväenluokka saavuttaa valoisamman tulevaisuuden.

Tämän jälkeen puhuja toi myöskin Norjan työväenpuolueen tervehdyksen puoluekokoukselle huomauttaen, että Norjan työläiset ovat aina seuranneet Suomen työväenliikkeen kehitystä erikoisella mielenkiinnolla, sekä että Norjassa aina on tunnettu aivan erikoista yhteenkuuluvaisuutta Suomen työväenluokkaan. Puhuja viittasi Norjan työväenpuolueen saavutuksiin hallituspuolueena, ja puolueen kehitykseen sekä totesi, että tähdellisimpänä tehtävänään hekin pitävät toimintakykyisen kansanvaltaisen järjestelmän luomista. He haluavat osoittaa, että se sittenkin on maiden ja kansojen paras hallitusmuoto. Puhuja lausui, että he ovat työssään saaneet rikkaita herätteitä muiden pohjoismaiden veljespuolueilta ja rohkeutta ja voimaa niiden saavutuksista ja voitoista.

Puhe, joka sai osakseen raikuvat suosionosoitukset, tulkittiin suomeksi. Tulkinnan toimitti tälläkin kertaa toimittaja Fager.

Viron veljespuolueen edustaja, riigikogun jäsen *Aben*, esitti heimokansamme työväestön tervehdyksen lausuen m. m. seuraavaa:

Minulla on kunnia ja ilo tuoda kokouksellenne terveiset Eestin edustajakamarin työtätekevän kansan yhtäläisyysryhmän puolesta. Kuten tiedätte, ei Eestissä tällä hetkellä ole poliittisia puolueita. Jo

viisi vuotta on maassamme vallinnut auktoritäärinen järjestelmä, jonka aikana ei ole kunnioitettu kansalaisvapauksia eikä sallittu julkista poliittista toimintaa. Tällä hetkellä puuttuu meiltä myös sananvapaus. Nämä viimeiset vuodet, jolloin maata on johdettu kansanedustuksen myötävaikutuksesta, ovat olleet masentavia Eestin valtiollisessa elämässä.

Taantumus on nyt vihdoinkin saatu pysähtymään ja maahamme koittanee uusi aika, jolloin demokraattisia vapauksia tullaan taas kunnioittamaan. Puhuja selosti käytyä perustuslakitaistelua, jonka tuloksena hän toivoi päästävän nykyisestä puolidiktatoorisesta järjestelmästä, jonka vallitessa demokraattiset kansanedustajatkaan eivät voi esiintyä muualla kuin parlamentissa, koska opposition poliittiset kokoukset ovat kielletyt. Puhuja lausui, että Eestin demokraattinen työväki on tässä ankarassa taistelussaan kansanvallan puolesta saanut suurta tukea pohjoismaiden veljesjärjestöiltä. Kun mukanaamme ovat Skandinavian veljespuolueet, erikoisesti Suomen sosialidemokraattinen puolue, rohkaisee se meitä taistelussamme kansanvallan ja vapauden puolesta. Toivomme, että tämä yhteistyö tulisi edelleenkin jatkumaan ja kehittymään.

Suomen sosialidemokraattinen puolue juhlii nyt 40-vuotista olemassaoloansa. Puolueenne menestys Suomen itsenäisyyden aikana osoittaa, että olette kyenneet aina hallitsemaan tilannetta, sekä toiminnallanne saavuttamaan laajojen kansankerrosten luottamuksen. Suurella mielenkiinnolla olemme Eestissä seuranneet teidän voittojanne erikoisesti viime vaaleista lähtien. Osallistumisenne kokoomushallitukseen, sekä puoluetaktiikan joustava soveltaminen ajankohdaisiin kysymyksiin on omiaan osoittamaan puolueenne elinvoimaa ja taistelukykyä.

Puheen tulkitsti suomeksi virolainen puoluetoveri Janus ja palkittiin se myrskyisin suosionosoituksin.

Kotimaisten kutsuvieraiden tervehdysten sarjan aloitti Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton puheenjohtaja *Eero A. Vuori*, lausuen m. m. seuraavaa:

Minulla on kunnia esittää puoluekokoukselle Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton ja sen työvaliokunnan tervehdys.

Sen jälkeen kun puoluekokous oli viimeksi koolla, on ammattiyhdistysliike mennyt ripein askelin eteenpäin. Puhuja selosti SAK:n kehitystä ja aikaansaannoksia m. m. palkkataistelujen alalla ja huomautti, että tähän on suuresti vaikuttanut vuoden 1936 vaalien aiheuttama olojen muutos. Ellei kansainvälisen tilanteen epävarmuus

kaikkine seurausilmiöineen kotimaassa olisi lyönyt leimaansa parin viimevuoden kehitykseen, olisimme varmaan päässeet monessa suhteessa pitemmällekin. Mutta nykyisiääkään saavutuksia ei ole aihetta missään suhteessa halveksia. Puhuja palautti mieliin, etteivät sosialidemokraattisen puolueen ja ammattiyhdistysliikkeen välit ole maan itsenäisyyden aikana kaikkina aikoina olleet kovinkaan läheiset, sekä totesi, että noilta vuosilta on edelleenkin epäilemättä jäljellä varsinkin maaseudun työväenyhdistyksissä eräänlaista epäluuloisuutta ammattiyhdistyksiä kohtaan, vaikka ammattiyhdistysliikkeen keskusjärjestöjen ja puolueen keskeinen yhteistoiminta onkin viime vuosina ollut mitä parhain. Puhuja lausui, että kaivataan yhä syvempää valistustyötä. Tämän valistuksen jakaminen käy parhaiten yhteistoimin puolueen perusjärjestöjen kanssa, joita yhä edelleen on varsin lukuisasti puhtaalla maaseudullakin. Puolueelle taas toiminnan vilkastuttaminen maaseudulla olisi eri syistä tärkeitä. Puhuja oli vakuuttunut siitä, että yhteistyö tässä molemmille tärkeässä asiassa on aikaansaattavissa ja saadaankin aikaan.

Puhuja viittasi siihen, että ammattiyhdistysliikkeen piirissä on viime aikoina puhuttu myös yhteistyömuodon kehittämisen tarpeellisuudesta lainsäädäntötyössä. Tätä yhteistyötä olisi edelleen kehitettävä m. m. siinä suhteessa, että ryhmä tai ryhmän jäsenet saisivat useammin tilaisuuden tutustua ammattiyhdistysliikkeen käsityskantoihin kulloinkin esillä olevista kysymyksistä. Tämäkin pyrkimys on varmaan tyydytettävissä hyvässä yhteisymmärryksessä.

Puhuja kohdisti sitten huomionsa siihen, että puolueella on juhlatvuosi. Neljäkymmentä vuottahan tulee tänä vuonna kuluneeksi puolueen perustavan kokouksen pitämisestä. Paljon on puolue ehtinyt tänä aikana tehdä. Paljon se on saanut kokea. Me saamme kaikki olla kiitollisia sille sen suorittamasta suuriarvoisesta työstä. Myöskin ammattiyhdistysliikkeellä on syytä muistella puolueen perustamishetkiä. Olihan kysymys ammatillisen keskusjärjestön perustamisesta esillä perustavassa puoluekokouksessa. Ja tehtiinhän puoluehallinnon taholta yritystä tällaisen keskusjärjestön perustamiseksi, joskin tämä yritys johti vähän liian monien keskusjärjestöjen perustamiseen, mistä seurasi ettei loppujen lopuksi mitään toimivaa keskusjärjestöä syntynyt ennenkuin kymmenkunta vuotta myöhemmin. Joka tapauksessa puolue oli ratkaisevasti mukana ammattijärjestöä lopullisesti perustettaessa. Puhuja toi esille silloisilta vuosilta erinäisiä muistoja kuinka silloin kilpailtiin jyrkkyydessä ja totesi, että myöskin meidän päivinämmä usein vielä puntaroidaan kunkin kannan oikeutusta mittaamalla sen jyrkkyyttä.

Tämä tapa on tosin viime vuosina suuresti hävinnyt. Ja sekin on luonnollista. Sillä nykyiset ajathan ovat sellaiset, ettei joukkoja pidetä enää koossa pelkällä sanan voimalla. On pakko osoittaa kannattajille myöskin tuloksia, tekoja ja saavutuksia. Sosialidemokraattinen puolue onkin viime vuosina osoittautunut suuressa määrässä tekojen puolueeksi. Monet meistä luonnollisesti ovat sitä mieltä, että vieläkin enemmän olisi pitänyt aikaansaada. Ja tietenkin esiintyy eri mieliä myös sen suhteen, olisiko jollakin toisella kuin nyt noudatetulla menettelytavalla saavutettu enemmän. Toisaalta kuitenkin voimme olla kaikki yksimielisiä siitä, että taantumuksen jatkuvan etenemisen pysädyttäminen ja kehityksen kulun kääntäminen uudelleen edistystä eteenpäinvieväksi on saavutus, josta voidaan olla ylpeitä. Ammattiyhdistysliikkeen etujen mukaista on, että eduskunnassa lisääntyy niiden vaikutusvalta, jotka suhtautuvat myönteisesti ammattiyhdistysliikkeen työhön ja tavoitteisiin. Ja senvuoksi ammattiyhdistysliike toivoo puolueelle oikeata juhla-voittoa näin juhluvuonna.

Suomen Sosialidemokraattisen Työläisliiton tervehdyksen toi liiton puheenjohtaja *Anni Huotari*, lausuen m. m. seuraavaa:

Sos.-dem. Työläisliiton puolesta tuon lämpimät terveiset kokoukselle ja lausun toivomuksen, että kokous työssään onnistuisi hyvin. 40 vuotta takaperin tässä samassa huoneessa lausuttiin meidän puolueemme syntysanat ja laadittiin puolueemme pääohjelma, jota olemme nämä kuluneet vuodet seuranneet. Siinä on eräs kohta, joka koskettelee naisten toimintaa. Siinä sanotaan, että on poistettava kaikki ne esteet, jotka ovat naisten kehityksen tiellä. Sos.-dem. naisliitto on koettanut poistaa näitä esteitä ja valistaa työläisnaisia, että heistä tulisi sosialismia tuntevia ja sen pohjalle rakentavia kansalaisia, jotka miesten rinnalla kamppailisivat työväenluokan parempien elinehtojen puolesta olemalla määrätietoisina työväenliikkeessä mukana. Liittomme on mennyt hitaasti eteenpäin. Toimintaa on laajennettu useammallekin alalle. Näin on saatu yhä enemmän perheenäitejä mukaan. Tulevaisuutta me katselemme toivorikkaina ja uskomme, että kun liittomme ensi vuonna täyttää 40 vuotta, sen riveihin kuuluu valtaosa työläisnaisista. Olkoot tässäkin kokouksessa tehdyt päätökset sellaisia, että ne edistävät suuren päämäärämme saavuttamista.

Työväen Urheiluliiton tervehdyksen toi liiton sihteeri *Onni Haini*, joka, toivotettuaan menestystä kokouksen työlle, sanoi työväen urheilupiireissä oltavan tietoisia siitä, ettei urheilutoimintakaan voisi

menestyä ilman työväen taloudellista ja poliittista taistelua. Ulkomaiden esimerkit osoittavat, että samalla kun on saatu murskatuksi työväen poliittinen toiminta, on samalla tuhottu myös työväen urheiluliike. Myöskin työväen urheiluelämä edellyttää määrättyjä sosiaalisia oloja. Olemme tietoisia siitä, että työväen urheilu ei tulevaisuudessakaan tule toimeen ilman poliittista liikettä ja sen antamaa tukea. Työväen Urheiluliiton ja Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen yhteisymmärrys on aina ollut hyvä ja uskomme, että se tulee sellaisena jatkumaan. Työväen urheilupiirit tulevat seuraamaan mielenkiinnolla työväen poliittista taistelua nykyisenä aikana ja myös tämän kokouksen työtä.

Sosialidemokraattisen Työläisnuorisoliiton tervehdyksen esitti liiton sihteeri *Sulo Manninen*, lausuen m. m. seuraavaa:

Työläisnuorisoliitto on viime aikoina saanut toimia suotuisissa oloissa, johtuen tämä siitä, että työväen taloudellinen asema on parantunut ja poliittinen elämä tervehtynyt. Puolueen ja liiton yhteistyö on ollut entistä lämpimämpi ja tuloksellisempi. Liitto on voinut tiivistää rivejään siinä määrässä, että jäsenmäärä nyt on sivuuttanut kaikki entiset ennätykset, ellei oteta huomioon poikkeuksellisia vuosia 1917—1919. Puolueen ja työläisnuorisoin vuorovaikutus ilmenee parhaiten siinä, että vuosien kuluessa yhä enemmän siirtyy miehiä puolueen riveissä toimimaan. Niinpä m. m. tässäkin kokouksessa on edustajina Työläisnuorisoliittoon kuuluvia hyvin lukuisasti. Nuorisoa kiinnostaa tässä kokouksessa erikoisesti esille tuleva ulkopoliittinen ja sotilasohjelma. Kun puolueen nykyään voimassaoleva ulkopoliittinen ja sotilasohjelma hyväksyttiin, oli tilanne huomattavasti toinen ja nuorisosa näki rauhantahtonsa ilmauksen myöskin hyväksytyssä puolueohjelmassa. Valitettavasti kehitys ei ole, johtuen syistä jotka eivät ole sosialidemokraattien määrättävissä, kulkenut tämän ohjelman edellyttämään suuntaan. Uuden uiko- ja sisäpoliittisen tilanteen seurauksena on laadittu uusi ohjelma tätä kokousta varten. Nuorisosa ymmärtää mihin tämä kokous velvoittaa ja tulee hyväksymään sen ratkaisun, minkä se nähtävästi tulee tekemään tässä tärkeimmässä kysymyksessä. Puhuja toivoi puoluekokouksen työlle parhainta menestystä.

Sosialidemokraattisen Raittiusliiton puolesta tervehti kokousta liiton puheenjohtaja *J. Virtanen* seuraavasti:

Suomen työväki on osoittanut voimakasta raittiustahtoa siitä alkaen, jolloin se oman puolueensa perustavassa kokouksessa hyväksyi

itsellensä päämäärän yleiseen kieltolakiin pyrkimisessä. Kokemus kuitenkin on matkan varrella osoittanut, että pelkkä tahto ei ole se joka pystyy asioita eteenpäin viemään. Tarvitaan myös tietoisuutta tahdon toteuttamiseksi ja saadaksemme sen onnelliseen ratkaisuun. Puolueemme ja liittomme, jotka ovat yhteistyössä työläisten raittiuskasvatuksen voimistuttamiseksi, ovat tässä yhteistyössä osoittaneet suurta ymmärtämystä toisiansa kohtaan. ' Ne taantumusvuodet, jotka pyyhkäisivät Suomen työväeltä kieltolain pois, olivat niitä aikoja, jotka yleensä pyrkivät tuhoamaan järjestötoiminnan ja muunkin jalomman kasvatus työn työväen keskuudessa. Työskennellessään raittiuskasvatustyön voimistuttamiseksi työväen keskuudessa on liittomme jatkuvasti saanut myötätuntoa puolueemme keskuudesta. Myös eduskuntaryhmä on suhtautunut liittomme työhön ymmärtämyksellä. Se on pyrkinyt vaikuttamaan sen taloudellisen aseman tukemiseksi siinä määrin, että liittomme on voinut valtionapujen turvin jatkuvasti tehostaa toimintaansa työväenluokan keskuudessa. Me olemme liittomme toimintaa kehittäessämme olleet tietoisia siitä, että työemme voi tuottaa hedelmällisiä tuloksia vain silloin, jos puolueen toiminta saa menestyksellisesti jatkoa. Raittiuskasvatustyön tuloksiin on ehdottoman vaikuttavana tekijänä se, voiko maassamme säilyä kansanvaltainen järjestelmä, koska se on raittius työemme toimintavapauden ehto. Siinä mielessä, että työemme voisi jatkuvasti menestyä, toivon tämän kokouksen työlle parhaita menestystä. Viekööt tässä kokouksessa tehdyt päätökset työväenluokan pyrkimyksiä kaikilla aloilla voimakkaasti eteenpäin.

Sosialidemokraattisen Pienviljelijäin Neuvottelukunnan puolesta toi tervehdyksen *Eeno Pusa* seuraavin sanoin:

Puolueen perustamisesta lähtien on suhde puolueen ja pienviljelijäin kesken ollut varsin läheinen. Ajoihan puolueemme voimakkaasti torpparien ja mäkitupalaiten vapauttamista ja muita heille läheisiä asioita. Torpparivapautuksen tapahduttua tuntui jonkinlaista suhteiden heikkenemistä. Mutta vuotena 1927 ensimmäisillä pienviljely-äpäivillä perustettiin Pienviljelijäin Neuvottelukunta siinä mielessä, että se voisi toiminnallaan helpottaa entistä läheisemmän yhteisymmärryksen aikaansaamista luokka-asemaltaan samanlaisten suurimpien väestönsien, pienviljelijäin ja palkkatyöväen kesken. Aika on näyttänyt, että tätä tarkoitusta on varsin suuressa määrässä lähennytty. Pienviljelijäin Neuvottelukunnan ja puolueen keskeinen yhteistyö on vuosi vuodelta yhä enemmän vakiintunut ja tuottanut tuloksia. Puolueen toiminnassa on kiinnitetty entistään enemmän

huomiota pienviljelijäin ja yleensä maatalouden oikeutettujen tarpeiden tyydyttämiseen. Tulevaisuutta silmälläpitäen on pyrkimyksenämme etsiä sopivat keinot maataloustuotannon ohjaamiseksi niihin uumiin, että pienviljelijäväestölle saataisiin entistä paremmat mahdollisuudet elinkeinonsa kannattavaan harjoittamiseen niin, että se on sopusoinnussa kansantalouden kanssa. Uskomme tämän pyrkimyksemme olevan omiaan yhdistämään pienviljelijäväestön taisteluun yhdessä palkkatyöväen kanssa kansamme vähäväkisen osan elinehtojen parantamiseksi sosialidemokraattisen puolueen riveissä. Toivon Pienviljelijäin Neuvottelukunnan puolesta parhainta menestystä puoluekokouksen työlle.

Kokous otti kaikki tervehdykset vastaan vilkkain suosionosoituksin.

Tervehdyksiin vastasi kokouksen puheenjohtaja *Väinö Tanner*:

Arvoisat vieraat!

Kokous on jo omasta puolestaan osoittanut, että se on antanut suuren arvon teidän lausunnoillenne. Niitä on hartaasti kuunneltu ja kättentaputuksin myöskin kiitetty. Pyydän tämän vain sanoilla toistaa ja kiittää niistä arvokkaista lausunnoista, joita tälle kokoukselle on esitetty.

Kirjallisia tervehdyksiä.

Edellä esitettyjen suullisten tervehdysten lisäksi oli kokoukselle kirjallisesti lähettänyt tervehdyksensä puolueemme kunniajäsen, jo puolueemme perustavassa kokouksessa mukana ollut toveri *K. F. Hellsten*. Niinikään esitettiin Sosialistisen Työväen Internationalin sihteerin, tov. *Adlerin*, norjalaiselle tov. *Gerhardsenille* lähettämä sähkösanoma, jossa pyydettiin esittämään internationalin tervehdys Suomen Sosialidemokraattiselle puoluekokoukselle. Myös oli Islannin työväenpuolueen puolesta *Oskar Samundsen* lähettänyt Reykjavikissa 9 päivänä toukokuuta 1939 päivätyin kirjallisen tervehdyksen ja kiitoksen kutsusta saapua puoluekokoukseen. Toveri Samundsen toivotti puolueensa puolesta menestystä kokouksen työlle. Edelleen oli kirjeellisesti lähettäneet tervehdyksensä Latvian sosialistisen puolueen ulkomaan komitea ja Suomen Työväen Esperantoliitto.

Kokouksen yleisohjelma ja järjestyssääntö.

Puoluetoimikunta oli ehdottanut kokoukselle seuraavan yleisohjelman ja järjestyssäännön:

Puoluekokouksen yleisohjelma.

Sos.-dem. puolueen XVIII edustajakokous alkaa Turun Työväen-yhdistyksen juhlasalissa Turussa torstaina toukokuun 18 päivänä 1939 kello 10. Puoluekokouksen kanslia avataan samassa talossa, juhlasalin viereisessä huoneessa mainittuna päivänä kello 8,30.

Kokous on suunniteltu kestäväksi kolme päivää. Tällöin on ensimmäisenä kokouspäivänä käsiteltävä ja valiokuntiin lähetettävä kysymykset 1—13. Toisena kokouspäivänä käsitellään asiat 14—17 sekä suoritetaan keskustelu ja lähetetään valiokuntiin kysymykset 18—21. Kolmantena kokouspäivänä tehdään päätökset valiokuntien esityksistä ja käsitellään jäljellejääneet asiat sekä lopetetaan kokous.

Puoluekokouksen järjestyssääntö.

1 §. Puheenvuoroja pyydetään puheenjohtajalta kirjallisesti.

Edustaja saa puhua ainoastaan kerran käsiteltävänä olevasta asiasta. Jos hän haluaa käyttää toisen puheenvuoron, voidaan se antaa hänelle vasta sen jälkeen, kun muut puhujalistalle merkityt puhujat ovat käyttäneet puheenvuoronsa.

Puheenvuorot annetaan siinä järjestyksessä kuin ne on pyydetty, Puoluetoimikunnan puolesta selityksen antaja saa kuitenkin puheenvuoron yleisestä puheenvuorjärjestyksestä riippumatta.

Puheenvuorot saavat yleensä kestää enintään kymmenen minuuttia, ellei kokous pyynnöstä myönnä korkeintaan 5 minuuttia lisää aikaa. Asian esittelijäin ja alustajain lausunnoille myönnetään aikaa viisi-toista minuuttia.

Kokouksella on oikeus rajoittaa puheenvuorojen aika vähintään kahdeksi minuutiksi. Kokous voi myös päättää keskustelun lopetettavaksi, vaikka kaikkia pyydettyjä puheenvuoroja ei olisikaan käyty. Keskustelun päättymistä tarkoittava kannatettu ehdotus alistetaan äänestykseen ilman keskustelua.

Puheenvuorojen rajoittamisen jälkeenkin on puoluetoimikunnan puolesta selityksen antajalle samoin kuin alustajalle suotava tilaisuus lyhyesti vastata keskustelun kuluessa tehtyihin huomautuksiin ja tiedusteluihin.

Kullakin edustajalla on oikeus ennen kuin keskustelu julistetaan päättyneeksi ilmoittaa tehtyä ehdotusta kannattavansa.

Kahta minuuttia pitemmät puheenvuorot tulee esittää puhujalavalta.

Puheenjohtajalla on oikeus myöntää puheenvuoroja yleisen puheenvuorjärjestyksen ulkopuolellakin, jos niitä pyydetään asiain käsittelyjärjestykseen.

Puheenvuoroja antaessaan mainitsee puheenjohtaja, kenellä on seuraava puheenvuoro.

2 §. Puheenvuorossa on puhuttava ainoastaan käsiteltävänä olevasta kysymyksestä. Jos puhuja poikkeaa varsinaisesta aiheesta, on puheenjohtajan kehoitettava häntä palaamaan asiaan.

Niin pian kuin pyydetty puheenvuoro on käytetty eikä uusia pyydetä tai puheenvuorojen rajoituksen takia anneta, julistaa puheenjohtaja keskustelun päättyneeksi.

3 §. Asiat ratkaistaan yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Äänen mennessä tasan ratkaisee vaaleissa arpa, muissa asioissa se miehelle voittaa, johon kokouksen puheenjohtaja on yhtynyt.

Ennen äänestykseen ryhtymistä selostaa puheenjohtaja keskustelun kuluessa tehdyt ehdotukset ilmoittaen samalla, mitkä niistä ovat saaneet kannatusta. Kannatetuista ehdotuksista tekee puheenjohtaja äänestys ehdotuksen.

Puoluekokouksessa on kullakin edustajalla se tasalukuinen äänimäärä, mikä saadaan, kun asianomaisen kunnallisjärjestön jäsenmäärä jaetaan valtuutettujen edustajain luvulla.

Ellei nimiäänestystä tai suljettua vaalia vaadita, on kullakin edustajalla yksi ääni.

Vaalit suoritetaan vaadittaessa suljetuin lipuin siten, että vaalilautakunta merkitsee äänimäärän kuhunkin suljettuun lippuun samalla, kun se leimataan ja pannaan uurnaan.

Työjärjestys työohjeimineen hyväksyttiin yksimielisesti. Kokouksen järjestyssääntöä käsiteltäessä ehdotti

Kuusisto, että puheenvuoroja voitaisiin pyytää muutenkin kuin kirjallisesti, koska huoneessa on hieman ahdasta ja puheenvuorojen kirjallisesti pyytäminen voisi aiheuttaa tarpeetonta tunteksimista.

Harvala kannatti Kuusiston tekemää ehdotusta.

Kokous hyväksyi Kuusiston tekemän ehdotuksen yksimielisesti, joten kokouksen järjestyssääntö tuli tällä muutoksella hyväksytyksi.

Valiokuntavaaleja.

Puolue toimikunnan ehdotuksen mukaan päätettiin asettaa seuraavat valiokunnat: Järjestävä valiokunta, äänestysvaliokunta, menettelytapavalio-kunta, valistus- ja vaaliasiainvaliokunta, talousvaliokunta ja ohjelmavalio-kunta.

Puoluesihteeri *Aaltonen* ehdotti, että kokous valitsisi nyt vain järjestävän valiokunnan ja äänestysvaliokunnan, sekä jättäisi muiden

valiokuntain kokoonpanon järjestävän valiokunnan harkittavaksi. Kokous hyväksyi tehdyn ehdotuksen yksimielisesti.

Tämän jälkeen ehdotti puoluesihtööri *Aaltonen*, että järjestävään valiokuntaan valittaisiin kokouksen puheenjohtajat, ylisihtööri ja järjestösihtööri *Lehmus* itseoikeutettuna ja asiantuntijana, sekä muiksi jäseniksi *P. Tervo Viipurista*, *J. Sihvonen Jyväskylästä* ja *Ernst Helle Kotkasta*. — Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Äänestysvaliokuntaan valittiin *V. Lehtonen Jyväskylästä*, *J. V. Lötjönen Säämingistä*, *P. Kettunen Joensuusta*, *V. Tikkaaja Seinäjoelta* ja *V. Vanne Turusta*.

Eri valiokuntiin asiantuntijoiksi valittiin seuraavat henkilöt: Menettelytapavalioikuntaan puoluesihtööri *Aaltonen* ja *Tanner*, valistus- ja vaaliasiainvaliokuntaan *Harvala* ja *Lehmus*, talousvaliokuntaan *Maria Sinisalo* ja *Lehmus*, sekä ohjelmavalioikuntaan *Keto* ja *Pekkala*.

Puoluetoimikunnan toimintakertomus.

Puoluetoimikunnan toimintakertomuksen ajalta 1936—1938 esitelti kokoukselle puoluesihtööri *Aleksi Aaltonen*. Hän huomautti, että kun kertomus on jotakuinkin yksityiskohtainen, ei se tarvitse monta sanaa tässä tilaisuudessa esittelykseen. Muutamiin seikkoihin on syytä kuitenkin kiinnittää huomiota.

Kun me kolme vuotta takaperin pidimme puoluekokousta, oli kansainvälinen tilanne jo silloinkin verraten vaikea. Ristiriitoja oli tavattoman paljon. Kuluneiden kolmen vuoden aikana nämä ristiriidat ovat vuosi vuodelta, kuukausi kuukaudelta lisääntyneet. Me olemme voineet todeta ikäväksemme, että diktatuurimaat ovat voineet jotakuinkin häiritsemättömästi harjoittaa omaa laajentumispolitiikkaansa ja sen seurauksena useat pienet maat ovat menettäneet jopa itsenäisyytensä, samalla kun uusia pulmakysymyksiä näyttää olevan jatkuvasti vireillä. Niitähän on tullut senkin jälkeen kun tämä toimintakertomus on kirjoitettu. Sellaisista tahtoisin tässä mainita Albanian kohtalon ja Danzigin kysymyksen, joka ei suinkaan ole mikään uusi, mutta tällä hetkellä kuitenkin varsin tulenarka. Näinä vuosina onkin meidän päätehtävänämmä ollut — eikä vain meidän, vaan koko maailmandemokratian päätehtävänä — taistella demokratian puolesta hyökkäävää fascismia vastaan. Se on tullut politiikkamme kaikkein keskeisimmäksi asiaksi. Se ei olekaan ihme, kun muistamme minkälaisissa oloissa meidänkin maassamme takavuosina oltiin. Kuusi pitkä vuotta saimme taistella ensin lapualaisuutta ja sittemmin sen vanavedessä kulkenutta taantumusta

vastaan. Kansanvallan perusteiden suojeleminen ja puolueemme vaikutusvallan lisääminen valtiollisessa elämässä on ollut meidän toimintamme kaikkein keskeisin kysymys. Me olemme voineet tässä suhteessa merkitä kuluneiden kolmen vuoden ajalta myös saavutuksia. Hallituskysymyksenkin saatiin ratkaistuksi tavalla, jota ei muutamia vuosia aikaisemmin voinut odottaakaan. Se vaati kuitenkin pitkäaikaista, määrätietoista työtä ja sitkeätä taistelua. Ja ennenkuin tämä nykyinen, laajalle kansanvaltaiselle pohjalle muodostuva hallitus saatiin aikaan, täytyi maassamme tapahtua myöskin presidentin vaihdos. Jokainen muistaa, että kun tällaista yritettiin edellisen presidentin valtakauden loppupuolella, siitä ei tullut mitään sentähden, että me sosialidemokraatit hänen ja hänen neuvonantajiansa mielestä emme olleet hallituskelpoisia. Sen jälkeen kun presidentin vaihdos oli tapahtunut, tämän nykyisen hallituksen aikaansaaminen, kun aikaisemmin ohjelmasta oli suurin piirtein sovittu, muodostui verraten helpoksi. Minä en rupea tässä yhteydessä puhumaan hallituspolitiikan saavutuksista. Tällä toisessa yhteydessä se puoli varmasti tulee vielä esille, kun käsitellään eduskuntaryhmän toimintakertomukset, jolloin näihin kysymyksiin tietysti voidaan kajota. Haluan mainita vain muutamista semmoisista asioista, jotka myöskin puoluetoimikunnassa ovat joutuneet vakavan pohdinnan alaiseksi ja ne ovat tavallisesti aina olleet tuollaisia ikävämpiä, laajakantoisempia asioita. Semmoisista tahtoisin tässä yhteydessä mainita tuon aikoinaan verrattain suurta huomiota herättäneen puolustuslaitoksen perushankintakysymyksen. Me jouduimme tässä asiassa, niinkuin jokainen hyvin tietää, muuttamaan aikaisempaa kantaamme melkoisesti. Mutta tämä kannanmuutos, joka aiheutui vallitsevista olosuhteista, on kuitenkin tapahtunut jotakuinkin yksimielisesti ensiksikin vastuunalaisissa puolue-elimissä ja myöskin ottaen huomioon koko järjestyneen työväestön. Tähän liittyvänä on ollut puoluetoimikunnan käsiteltävänä tärkeä Ahvenanmaan kysymys, joka nykyisin parhaillaan on eduskunnan asianomaisissa valiokunnissa lopullisessa käsittelyvaiheessa. Puoluetoimikunta katsoi, niinkuin kertomuksestakin lähemmin käy selville, niissä kansainvälisissä olosuhteissa missä me elämme, aiheelliseksi ottaa tässä suhteessa myötämielisen kannan. Ja niin on sittemmin tapahtunutkin. En puutu näihin yleispoliittisiin asioihin tämän laajemmin. Haluan kuitenkin vielä mainita jotakin itse puolueestamme. Me voimme melihyvin todeta, että se taloudellisesti parempi aika, mikä meillä nyt on vallinnut ja tämä nykyinen suuntaus, on lisännyt työväen luottamusta ja toimintatahtoa. Siitä johtuen on myöskin kaikkien työväenjärjestöjen jäsenmäärä tänä aikana, viime kolmivuotiskautena, huomattavasti noussut. Puoluekokousedusta-

jille on luultavasti jaettu aikoinaan järjestöillekin lähetetty yhteen-
veto tilastollisista tiedoista 1935—1937, toisin sanoen puolueilasto.
Siihen ei vielä sisälly viime vuodelta mitään numerollisia tietoja,
eikä meillä tällä hetkelläkään vielä niistä yksityiskohtaisia tietoja ole.
Mutta jäsenmäärä tunnetaan nyt jo jotakuinkin tarkalleen ja oli se
nyt vuoden vaihteessa 37,051, sen vuotta aikaisemmin ollessa 33,989.
Lisäys on siis pyöreinlukuin 3,000. Kolmen toimintavuoden yhtei-
nen jäsenmäärän lisäys on 8,808, eli pyöreästi sanoen noin 30 prosent-
tia. Me olemme siis tässäkin suhteessa olleet myötätulessa, ja jos
kehitys näin jatkuu, meillä on aihetta toivoa, että puolueemme jäsen-
määrä pysyvästi ja jatkuvasti lisääntyy.

Mitä puolueemme sisäiseen elämään tulee, niin siitä on sanottava,
että se on ollut harvinaisen yksimielistä. Se politiikka, jota nyt vii-
meaikoina on jouduttu noudattamaan maan valtiollisessa elämässä,
on käsitykseni mukaan saanut verraten yleisen hyväksymisen puo-
lueemme jäsenistön keskuudessa. Kokonaan emme kuitenkaan ole
tänä kolmivuotiskautena voineet sisäisiltä erimielisyyksiltäkään,
jos niin voisi sanoa, välttyä. Puoluetoimikuntahan, saatuaan siihen
useampaan otteeseen puolueuuvostolta kehoituksen, ryhtyi erinäi-
siin kurinpitotoimenpiteisiin pari vuotta takaperin, toimenpiteisiin,
joita sitten on myöskin eräiltä osilta arvosteltu, vaikka tämä arvos-
telu ei ole ollutkaan kovin laajaa. Puoluetoimikunta katsoi tarpeelli-
seksi ryhtyä tällaiseen toimenpiteeseen sen vuoksi, että se piti välttä-
mättömänä, samoin kuin puolueuuvostokin, että näissä vakavissa
oloissa ei puoluetta vahingoittavaa ja hajoittavaa toimintaa ole
sallittava. Näihin toimenpiteisiin vaikutti sekin, että puolueeseen
oli päässyt jälleen pesiytymään SKP:een kuuluvia, jotka eivät olleet
tulleet puolueeseen suinkaan rakentavassa mielessä. Sitä valitetta-
vampaa on todeta, että niin on vielä tälläkin hetkellä asianlaita, ei vain
meidän puolueessamme, vaan myös muissa työväenjärjestöissä. Olen
tahtonut tästäkin asiasta mainita sen vuoksi, koska siihen on kiinni-
tetty eräillä tahoilla joltistakin huomiota, sekä sen vuoksi, että en ole
tahtonut tällaista kysymystä tässä yhteydessä sivuuttaa.

Haluaisin lopuksi sanoa, että puoluetoimikunta, samoin kuin puo-
lueneuvostokin, on poliittisessa taktiikassa mahdollisuuksien mukaan
ottanut realiset tosiasiat huomioon ja toiminut sen mukaisesti. Ny-
kyisen maailmantilanteen vallitessa tämä seikka on otettava vastakin
huomioon ja käsitykseni on, että meillä ei ole varaa muuttaa nykyistä
realipoliittista suuntausta puolueessamme.

Asia alistettiin keskusteltavaksi. Puhevuoron pyysi
Wiik, K. H., joka laajemmassa lausunnossaan vertaili puolueen
nykyistä suuntaa alkuaikoina vallinneisiin oloihin. Puhujan mielestä

aikaisempi toiminta ja sen perusteena ollut luokkatietoisuutta tehostava käsitys oli työväkeä kokoavampaa ja hankki sille vaikutusvaltaa. Puhuja loi katsauksen työväenliikkeen myöhempiin vaiheisiin, sen kahtiajakoon ja siitä johtuneisiin seuraamuksiin, todeten puolueemme omaksuneen pikkuporvarillisen suunnan, joka on helpottanut tunnettua yhteistyötä porvarillisten piirien kanssa. Se tuottikin osittaisia tuloksia. Keskustaporvaristo tarvitsi työväen kannatusta oikeistoa vastaan, ja se oli valmis ottamaan sitä vastaan ehdolla, että työväki antautuisi keskustaporvarien johdettavaksi. Puhuja oli sitä mieltä, että yhteistyö porvarien kanssa voi työväestölle onnistua hyvin, ainoastaan edellytyksellä, että se pitää kiinni aatteellisesta itsenäisyydestään ja että se on riittävän voimakas pakottaakseen porvaritkin sitä kunnioittamaan, silloin kun yhteistyö ja luokkataistelutaktiikka voidaan sopivasti sovittaa yhteen. Puhujan mielestä ei aina ole niin tapahtunut, jonka vuoksi vain taistelu meidän sosialististen päämääriemme puolesta voisi vaikuttaa kohottavasti. Puhuja arvosteli puolueemme uutta suuntaa, eikä sanonut kannattavan puhua siitä, että kyllä me vastaisuudessa sitten taas jatkamme taistelua sosialismin puolesta.

Puhuja ei kuitenkaan pitänyt tulevaisuutta toivottomana. Niin kuin sosialismi on aikoinaan syntynyt työläisissä elämän antamien kokemusten perusteella, niin elävä elämä synnyttää sosialistista tietoisuutta yhä uudelleen. Meidän puolueessamme onkin parhaillaan kasvamassa aines, joka ei muista sodan edellisiä aikoja, ei muista liioin n.s. kommunismiakaan, mutta sen oma terve luokkatunto viittaa sosialismiin päämääränä ja luokkataisteluun keinona. Useimmissa suurissa kaupungeissa tätä ainesta on paljon. Sitä on paljon työläisnuorison keskuudessa. Sosialidemokratian peruseriaatteet ovat sellaisia, jotka eivät pääse kuolemaan ennenkuin ne ovat toteutuneet. Ja sentähden, vaikka nykyinen aika onkin synkkä, niin kun ajattelee puolueemme menneisyyttä, joka alkoi 40 vuotta sitten, voimme uskoa sen kauniiseen tulevaisuuteen, mutta ainoastaan sosialismin ja työväen luokkataistelun merkeissä.

Keskustelu keskeytettiin tähän.

Järjestelyasioita.

Kuultiin järjestävän valiokunnan ehdotus kokouksen työohjelmaksi. Valiokunta ehdotti, että aamiaisloma otettaisiin nyt heti yhden tunnin ajaksi ja sen jälkeen jatkettaisiin kokousta kello 16,30 saakka, jolloin se keskeytettäisiin ja lähdettäisiin N.' R. af Ursinin hautapatsaan paljastustilaisuuteen hautausmaalle. Tarpeen vaatiessa ja jotta

kokous saataisiin menemään suunnitelmien mukaisesti sitä voitaisiin jatkaa illalla kello 19. Muina kokouspäivinä ehdotti järjestävä valiokunta työajaksi kello 9—12 ja 13,30—18. — Järjestävän valiokunnan ehdotus hyväksyttiin.

Edelleen ilmoitti järjestävä valiokunta, että kirjallisia ehdotuksia valiokuntien jäsenehdokkaiksi ottaa valiokunta vastaan heti aamiaisloman alkaessa ja siten, että ehdokaslistat on viimeistään aamiaisloman päättyessä jätettävä valiokunnan sihteerille K. Lehmukselle.

Kokous keskeytettiin kello 13,35 ja otettiin yhden tunnin aamiaisloma.

Kokousta jatkettiin kello 14,35. Puhetta johti edelleen *Väinö Tanner*.

Puoluetoimikunnan toimintakertomuksen johdosta ei pyydetty puhevuoroja, joten keskustelu julistettiin päättyneeksi ja asia lähetettiin menettelytapavaliokuntaan.

Puoluetoimikunnan tilikertomukset vv. 1936—1938.

Otettiin käsiteltäväksi puoluetoimikunnan tilikertomukset vv. 1936—1938. Kertomus oli jaettu kokouksen osanottajille ja esitteli sen järjestösihteeri K. *Lehmus*.

Asian johdosta ei pyydetty puhevuoroja, joten se lähetettiin talous- ja raha-asiainvaliokuntaan.

Tili- ja vastuuvapauden myöntäminen puoluetoimikunnalle ja puolueuustolle lykättiin siksi, kunnes talous- ja raha-asianvaliokunta on antanut mietintönsä tilikertomusten johdosta.

Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan toiminta.

Esiteltiin Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan toimintakertomus vuosilta 1936, 1937 ja 1938, joka kertomus esiintyy vihkossa »Kertomukset» sivulla 45. — Kertomus lähetettiin keskustelutta talous- ja raha-asiainvaliokuntaan.

Sosialidemokraattisen Pienviljelijäin Neuvottelukunnan toiminta vv. 1936—1938.

Tämän jälkeen otettiin esille Sosialidemokraattisen Pienviljelijäin Neuvottelukunnan toiminta vuosilta 1936—1938, joka kertomus esiintyy vihkossa »Kertomukset» sivulla 37.

Asian johdosta ei pyydetty ainoatakaan puhevuoroa, vaan hyväksyttiin kertomus sellaisenaan yksimielisesti.

Puheenjohtaja *Tanner* huomautti, että puoluetoimikunnan julkaisemaan kertomusvihkoon sisältyvät jokaisen piiritoimikunnan toimintakertomus ja selostus tileistä. Kun nämä kertomukset ovat tulleet käsitellyiksi asianomaisten piirien edustajakokouksissa, niin puoluekokous tuskin halunnee niihin puuttua. — Puheenjohtajan ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän toiminta.

Tämän jälkeen seurasi sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän toimintakertomus, jonka esitteli kokoukselle eduskuntaryhmän puheenjohtaja *Mauno Pekkala* seuraavin sanoin:

Hyvät puoluetoverit!

Puoluekokoukselle on jaettu painettu selostus sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän toiminnasta viimeisen puoluekokouksen jälkeen. Siitä huolimatta, että puoluekokouksen osanottajilla näin ollen on ollut tilaisuus tutustua hyvissä ajoin seikkaperäisesti mainitsemaani toimintakertomukseen, jonka ryhmän jäsen *Hakala* on mitä ansiokkaimmalla tavalla laatinut, rohkenen kuitenkin vaivata kokousta esittämällä lyhyesti eräitä piirteitä sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän toiminnasta puoluekokouksien väliajalta. Katsoen siihen, että sosialidemokratia lähti eduskuntavaaleihin v. 1936 vaalitunnuksin, missä etualalla oli kansanvaltaisen valtiojärjestyksen turvaaminen, voi hyvinkin käydä niin, että esityksessäni tulen toistamaan ainakin osittain samaa mitä täällä jo on lausuttu toisissa yhteyksissä.

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän päätehtävänä on viime vuosina ollut pula- ja taantumuskauden tuhojen korjaaminen. Keskittelen aluksi yleispoliittisen tilanteen kehitystä.

Sen jälkeen kun sosialidemokraattinen puolue oli tiukassa vaali- taistelussa saavuttanut kunniakkaan voiton, oli luonnollista, että kysymys sisäpoliittisesta tilanteesta ja ennen kaikkea suhtautumisesta Kivimäen hallitukseen tuli puolue-elimissä käsiteltäväksi. Niinpä otettiin asia puoluetoimikunnassa esille jo hyvissä ajoin ennen eduskunnan kokoontumista ja tultiin siellä asiaa puolin ja toisin punniten siihen lopputulokseen, että Kivimäen hallituksesta oli päästävä. Tällainen lopputulos oli käsitykseni mukaan ainoa mahdollinen, ja sen sanoin myöskin selvästi jo ryhmämme kokouksessa syksyllä 1936 pitämässäni avauspuheessa. Olihan Kivimäen hallitus teoillaan ja tekemättä jättämisillään osoittanut, niinkuin eri yhteyksissä eittämättömästi on todettu, että sen toiminta ei voinut tyydyttää ajan-

oloon vähäväkistä kansaa, olipa sitten kysymys hallituksen talouspoliittisista tai yleispoliittisista otteista, joista varsinkin kansalaisvapauksien rajoittamista tarkoittavat hallituksen pyrkimykset olivat omiaan työtätekevälle kansalle valaisemaan minkä hengen lapsia silloinen hallitus oli. Jos tahtoisi karakterisoida Kivimäen hallituksen toimintaa vain muutamilla sanoilla, olisi sanottava näin: Äärimmäisten oikeistoainesten huutoa peläten hallitus tahtoi poistaa oikeiston kaikki tyytymättömyyden aiheet tyydyttämällä mahdollisimman paljon näitä piirejä ja noudattaen niiden vaatimuksia sekä viitteitä, mutta tullen siten tehneeksi tekoja, joita ei kansanvallan kannalta voitu hyväksyä. Eikä tässä ole vielä kyllin. Hallitus oli muutenkin osoittanut oikeisto värinsä. Sen johdolla lienee m. m. valmistettu suunnitelma suomalaisten porvarillisten puolueiden vaaliliitosta meitä ja iklrää ja ruotsalaisia vastaan, jossa taistelussa osat olisi jaettu niin, että kokoomus vanhana marxilaisvihaajana olisi kohdistanut hyökkäyksensä meitä vastaan, maalaisliitto täysverisenä aitosuomalaisena puolueena ruotsalaisia vastaan ja piskuinen edistys iklrää vastaan. Edistysmielisen puolueen johdon kielteisen kannanoton vuoksi ei tästä suunnitelmasta onneksi kuitenkaan tullut mitään. Mutta se ei estänyt hallitusta remontteeraamasta itseään samoissa merkeissä sen jälkeen kuin ruotsalaiset sieltä lähtivät. Otettiinhan hallitukseen nimittäin vain suomalaisia porvarillisia uusia jäseniä, maalaisliittolaisia, jotka lisäksi kuuluivat maalaisliiton oikeistoon — elleivät suoraan kokoomukseen. Sama pyrkimys suomalaisten porvarillisten puolueiden kokoomukseen näkyi selvästi myös silloisen pääministerin ilmoituksessa lepäämään jätettyjen lakiehdotusten johdosta. Oli näin ollen aivan luonnollista, että me yhä selvemmin asetuimme oppositioon Kivimäen hallitusta vastaan, jota me aikaisemmin olimme paremman puutteessa sietäneet. Ne haastattelut, joita m. m. toveri Tanner asiasta silloin antoi, sekä ne monet kirjoitukset, jotka erityisesti puolueen pää-äänenkannattajassa julkaistiin, olivat luonnollisia seurauksia muuttuneesta suhteestamme Kivimäen hallitukseen. Ja sen jälkeen kuin tuli julkisuuteen tieto, että hallituksen pääministeri yhdessä erään aitosuomalaisen ja hallituspiireissä nähtävästi hyvin vaikutusvaltaisen virkamiehen kanssa oli suunnitellut edistyspuolueen sulattamista kokoomuspuolueeseen, sekä sittemmin tieto merkillisestä etsivän keskuspoliisin raportista, jonka yhteydessä hallituksen pääministeri tuli pahoin kompromentoiduksi, ei ollut vähintäkään erimielisyyttä suhtautumisesta Kivimäen hallitukseen. Sen aika oli ollut jo täytetty ja sen kohtalo olisi näin ollen ollut selvä, vaikkei se olisi kärsinyt tappiota lepäämään jätettyjen, kansalaisvapauksien rajoittamista tarkoittavien lakiehdotusten yhteydessä.

Eduskunnan kokoonnuttua oli tietenkin selvä, että myös ryhmän valmistava valiokunta käsitteli asiaa. Kun puoluetoimikunta oli asettanut kaksijäsenisen toimikunnan, Tannerin ja Aaltosen, tunnustelemaan maaperää pohjan löytämiselle yhteiselle hallitusohjelmalle, oli valmistava valiokunta valmis myötävaikuttamaan näihin neuvotteluihin, joihin osaaottamaan valittiin lisäksi toveri Keto ja allekirjoittanut. Täten valittu toimikunta piti lukuisia neuvotteluja ei vain maalaisliittolaisten vaan myöskin ruotsalaisten kanssa. Neuvottelut eivät suinkaan sujuneet hankauksitta. Oli eräitä pahojakin erimielisyyksiä kansanvaltaisten piirien kesken. Minä mainitsen vain yliopistoasian, ynnä eräitä muita asioita, kuten Itä-Suomeen perustettavan raakasokeritehtaan, joka erimielisyyksien kautta, että eduskunnan enemmistö sen päätti perustettavaksi. Nämä tällaiset erimielisyydet eivät ryhmän mielestä kuitenkaan olleet sen luontoisia, että niiden takia olisi ollut pantava vaaranalaiseksi tärkeämmät edut, jotka yhteistoiminnalla maalaisliiton kanssa ilmeisestikin näytti silloin olevan saavutettavissa. Tämä käsityskanta oli ryhmän keskuudessa hyvin yleinen. Kansanvalta oli ryhmän mielestä tässä maassa pysyvästi turvattava ja sitä varten oli ryhdyttävä ripeisiin toimenpiteisiin. Ilman maalaisliittoa ei sitä tietenkään voitu suorittaa. Kun maalaisliitossa, jossa on sellaisiakin henkilöitä, jotka kannattavat läheistä yhteistoimintaa kokoomuksen kanssa, näytti olevan suurempi halu kuin koskaan aikaisemmin, yhteistoimintaan meidän kanssamme, ei tätä tilaisuutta jätetty käyttämättä hyväksi, sillä muussa tapauksessa maalaisliiton vanhoillisimmat ainekset olisivat vieneet ryhmänsä kokoomuksen syliin. On tietysti totta, että talonpoikaisväellä Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa on toisenlaiset edustajat kuin maalaisliitossa meillä, mutta totta on myöskin, ettei sosialidemokratia meillä ole osoittanut talonpoikien asemalle samaa myötätuntoa kuin näissä mainitsemisiani maissa. Kummankin oli pakko tinkiä vaatimuksistaan. Nyt voidaan tietysti sanoa, että meillähän olisi ollut mahdollisuus toimia yhdessä ruotsalaisten kanssa, jotka olivat meitä kiitettävällä uskollisuudella usein aikaisemmin vaikeissa tilanteissa auttaneet. Se on totta, mutta kuka rohkenisi vakavissaan väittää, että tällainen yhteistoiminta Kivimäen hallituksen kaaduttua olisi ollut mahdollinen. Valtiollinen olotila maassa ei ollut vielä niin rahoitettu, etteikö mustia voimia suojeluskunnissa ja virkamieshistön keskuudessa olisi saatu jälleen helposti liikehtimään, tai ainakin toimimaan niin, ettei esimerkiksi puhtaan sosialidemokraattisen hallituksen tai sosialidemokraattien ja ruotsalaisten muodostaman sekahallituksen hallitseminen olisi ollut mahdollista. Tämä osoittautui enemmänkin kuin selvästi sitten kuin hallitusneuvotteluissa oli päästy

niin pitkälle, että tasavallan presidentti kutsui eduskuntien puheenjohtajat luokseen keskustelemaan syntyneestä tilanteesta. Mehän muistamme, millä kiivaudella oikeistolehdet antoivat tasavallan presidentille neuvoja, ettei missään tapauksessa sosialidemokraateille olisi annettava, kuten luonnollista olisi ollut, hallituksen muodostamista. Menivätpä nämä lehdet niinkin pitkälle, että neuvoivat tasavallan päämiestä siihen suuntaan, etteivät sosialidemokraatit saisi osallistuakaan hallitukseen. Sillä oli asia selvä. Tasavallan presidentti kieltäytyi jyrkästi antamasta hallituksen muodostamista sosialidemokraattien tehtäväksi. Olipa vielä sitäkin mieltä, ettei heidän osallistumisensaakaan hallitukseen ollut mahdollinen. Tämä neulanpistos vaikutti erittäin terveellisesti ryhmämme toimintaan. Kävi selville, että jos mieli päästä maassa säännölliseen parlamentaariseen valtiolliseen elämänmenoon, oli saatava aikaan muutos tasavallan presidentin paikalla. Siinä mielessä käyttiinkin viimeinen presidentin vaali taistelu. Huolimatta siitä, ettemme saaneetkaan valitsijamiehiä niin runsaasti kuin monet meistä olivat ehkä edellyttäneet, saatiin niitä kuitenkin niin paljon, että ratkaisu oli meidän käsissämme. Olimme jo etukäteen selvillä siitä, että ellei omaa miestä saataisi tälle korkealle paikalle, sille olisi saatava kansanvallan ja parlamentarismien kannalla oleva, vapaamieliseen porvarilliseen puolueeseen lukeutuva henkilö. Minulla ei ole syytä tässä pitemmältä viipyä tasavallan presidentin vaalissa, koska meidän menettelytapamme siinä kaikki vielä hyvin muistamme. On vain todettava, että me onnistuimme tälle korkealle paikalle saamaan henkilön, jonka kansanvaltaisuuteen me voimme luottaa ja seuraukset näkyivätkin hyvin pian uutta hallitusta muodostettaessa. Ne neuvottelut, joita jo aikoja ennen presidentin vaaleja oli hallitusohjelmasta käyty, olivat nyt suureksi hyödyksi ja hallitusohjelman luonnoksen pohjalle rakentuukin nykyisen hallituksen ohjelma. Hallitusta muodostettaessa vaadittiin maalaisliittolaisten taholta aluksi, että hallituksen päämieheksi olisi saatava heidän oma miehensä. Mutta toisin kuitenkin kävi, sillä hallituksen päämiehen paikallahan on edistyspuolueeseen lukeutuva henkilö.

Hallituksen ohjelmassa sanottiin m.m.: »Hallitus tulee tärkeänä tehtävänänsä pitämään voimassa olevan kansanvallan lujittamista, sekä laillista järjestystä vastaan kohdistuvan kiihoitustyön estämistä. Poikkeuslainsäädäntöä ei ole voimassa pidettävä, mikäli se ei ole välttämätöntä oikeusjärjestystä vastaan toimivien hillitsemiseksi». Tämä kohta käsitykseni mukaan onkin hallituksen ohjelman kaikkein tärkein kohta yleispoliittiselta kannalta katsoen ja ne toimenpiteet, joihin hallitus ikk:ää vastaan on ryhtynyt, ovat todistuksena siitä, että hallitus on myöskin pyrkinyt noudattamaan tätä ohjelmaansa.

Miten hallitus sitten on tässä tehtävässään onnistunut, siitä on vielä liian ennen aikaista puhua, koska ne oikeusjutut, joita ikkää vastaan on nostettu, eivät ole loppuun käsiteltyt, yhtä vähän kuin eräät tältä kannalta tärkeät hallituksen poikkeuslakiesityksetkään. Mutta selvä muutos on silti kuitenkin silminnähävästi yleispoliittisessa tilanteesta nähtävissä. Yhteen aikaanhan oli harva se päivä, jolloin julkinen sana ei olisi tiedottanut milloin missäkin maan kolkassa tapahtuneista väkivalta- ja ilkitöistä tai muista laittomuuden ilmauksista, joita edesvastuuttomat ja vakavasta harkinnasta välinpitämättömät tai siihen pystymättömät henkilöt suorittivat tai aiheuttivat. Valtiovalta ei ollut riittävän voimakas, se ei ollut suhtautunut rikollisiin aineksiin sillä ankaruudella ja johdonmukaisuudella joka yksistään estää laittomuuksien harjoittamisen. Ensin ymmärrettiin suoritettuja väkivallan töitä isänmaallisen mielialan nousun merkkeinä ja sitten annettiin ehdollisia tai aivan pieniä rangaistuksia, jotka eivät rangaistuksilta tuntuneet. Nämä rikolliset ainekset havaitsivat, etteivät rikollistekojen seuraukset Olletkaan pelottavia, vaan päinvastoin he monesti huomasivat, että siten voi saavuttaa vieläpä sankarikruununkin, jonka tavoittelu aina houkuttelee. Oikeistolehdet kaunistelivat mitä kyyneillisimmällä tavalla näitä tekoja, nimittäen niitä vain mielenosoituksiksi, jotka viranomaisen ymmärtämätön asioidenhoito muka oli loihtinut esiin, sekä saaden siten vähitellen juurrutetuksi osaan kansasta käsityksen, ettei sillä niin väliä ole mitä tekee, kunhan sen vain tekee isänmaallisessa tarkoituksessa. Kaikki ne valtiollisen elämämme johtomiehet ja viranomaiset, jotka olivat koettaneet ylläpitää laillista menoa ja järjestystä, leimattiin miltei isänmaattomiksi petteureiksi, joilla ei ollut sijaa oikeitten ihmisten, kansan parhaimmiston seurassa. Näistä oloista on nyttemmin onneksi päästy pois ja se on luettava ennen kaikkea sosialidemokratian voimistumisen ansioksi, sekä luonnollisesti myös sosialidemokraattien kannattaman nykyisen hallituksen ansioksi.

Sosialidemokraattisen ryhmän kannalta katsoen voidaan niihin saavutuksiin, joita yleispoliittisesti on saavutettu, suurin piirtein katsoen olla tyytyväisiä. Sikäli kuin tunnen mielialoja meikäläisissä piireissä maakunnissa, tunnutaan sielläkin olevan nykyisen valtiollisen menon kannalla.

Oikeistopiirit ovat tässä kohden tehneet meille hyviä palveluksia puhumalla vain marxilaisesta ballituskomennosta, harjoittaen siten agitatiota meidän hyväksemme.

Mitä sitten tulee talous- ja yhteiskuntapoliittisiin asioihin, niin jo hallitusyhtymän luonteessa on, että ryhmän on täytynyt monessa asiassa tehdä kompromisseja, joita se ei oppositiossa ollessaan koskaan

olisi tehnyt. Ryhmä on sekin tietysti ollut sidottu hallitusohjelmaan. On kuitenkin todettava, että kehitys niin hyvin talouspolitiikassa, kuin yhteiskuntapolitiikankin alalla on kulkenut edistystä osoittavaan suuntaan. Palkka- ja työttömyysasioissa on ollut huomattavasti toinen henki vallalla kuin aikaisemmin. Työväen asunto-olojen parantaminen on vihdoinkin tullut päiväjärjestykseen ja maatalouspolitiikassakin on otettu huomioon enemmän kuin ennen meidän vaatimuksiamme. Sivistysmenoja on jälleen lisätty. Urheil- ja raittiusmäärärahat on myönnetty suuremmista kinasteluista ja suurempina kuin ennen meikäläisille järjestöille. Työntekijäin vuosilomalaki on vihdoinkin saatu säädettyksi ja monet riitaisuudet siten vältetyiksi, muusta enää tässä puhumatta.

Eduskunnan työtaakka on kaiken aikaa ollut varsin raskas, sillä hallitus on antanut eduskunnalle runsaasti esityksiä. Vuoden 1938 valtiopäiville yksistään toistasataa esitystä, joukossa erittäin laajakantoisiaakin esityksiä. Ainoatakaan nykyisen hallituksen antamaa esitystä ei ole hylätty ja ainoastaan kahden esityksen käsittely on hallituksen suostumuksella siirretty tuonemmaksi. Tällainen saavutus on mitä oleellisimmin riippunut sosialidemokraattisesta eduskuntaryhmästä. Ryhmässä on entistä enemmän pyritty ankaraan asiallisuuteen ja parlamentaariseen kuriin. Valitettavasti emme voi sanoa täysin samaa toisesta hallituspuolueesta. Meidän hillitty ja arvokas esiintyminen tuo meille todennäköisesti vaalivoiton.

Sisäisesti on sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä kuluneena kolmena vuotena ollut harvinaisen ehyt. Milloin ikinä tärkeitä ratkaisuja on ollut tehtävänä, on yleensä vain 4 tai 6 jäsentä ollut vähemmistössä, kuten ryhmän pöytäkirjat osoittavat. On tietysti ollut sellaisiakin asioita, joissa ryhmä on mennyt hajalle, mutta ne ovat olleet poliittisesti vähämerkityksellisiä. Ryhmän jäseniä on elähtänyt voimakas yhteenkuuluvaisuuden tunne, joka samalla kun se on meidän edustamallemme aatteelle luonnollinen, merkitsee voimaa valtiollisessa elämässä. Sitä me nyt tarvitsemmekin ennen kaikkea. Rohkenen olettaa, että tässä kokouksessakin vallitsisi samanlainen yksimielisyys kaikessa, joka on toiminnassamme oleellista. Se on menestyksemme ehdoton edellytys ja tuskin erehtynen jos sanon, että se on myöskin työkansan tahto kautta maan.

Kertomuksen johdosta syntyi laaja keskustelu, jonka aloitti *Kajala, Olavi* tiedustamalla ensiksi käydäänkö kertomus kohtakoaltaan, vai käsitelläänkö asia yhtenä kokonaisuutena samaan tapaan kuin puoluetoimikunnan kertomuskin.

Puheenjohtaja *Tanner* vastasi tähän, että kertomukset voidaan

käsitellä yleiskeskusteluna. Jos ken haluaa joistakin yksityiskohdista tietoja, voidaan niitä antaa.

Kun puheenjohtajan menettelytapaehdotus oli hyväksytty, jatkoi

Kajala, Olavi.: Minä puolestani hyväksyn ryhmän toiminnasta annetun selostuksen ja voin tamperelaisten puolesta sanoa, että siellä on oltu tyytyväisiä siihen käänteeseen, minkä tämä nykyinen hallitus on saanut aikaan niin taloudellisella kuin poliittisellakin alalla. Nyt olisi vain pidettävä tarkasti silmällä sitä, ettei nykyisen hallituksen kehitys tulisi olemaan samanlainen kuin Kivimäen hallituksen kehitys. Kivimäen hallitushan alkuaikoinaan nojautui sosialidemokraattisen ryhmän tukeen ja sitä kovasti ahdistelivat oikeistopiirit vielä siihen aikaan kuin eduskunnassa puhuttiin Kivimäen linjasta lapuanliikkeen vastakohtana. Vähitellen tämän hallituksen suunta muuttui sellaiseksi kuin sosialidemokraattisen ryhmän puheenjohtaja äsken selosti.

Hänninen, J. R., oli sitä mieltä, että eduskuntaryhmä ja hallitus ovat suurin piirtein tehneet sen mitä tehtävissä on ollut. Puhuja ei kuitenkaan ollut tyytyväinen puutavaran mittaustilanteeseen, koska sen ulkopuolelle olivat jääneet työläisten työmittaukset. Puhujan mielestä olisi samassa yhteydessä pitänyt järjestää myös työläisten kärsittävänsä oleva vääräys ylittimien tekemisestä.

Jääntti, Taavetti ilmoitti niiden järjestöjen, joita hän edustaa, olevan tyytyväisiä eduskuntaryhmän toimintaan kokonaisuutena sitä arvostellen. Mutta pari kohtaa eduskuntaryhmän toiminnassa on kuitenkin, joihin puhuja tahtoi tehdä reunamuistutuksen. Työväen asunto-olojen parantamiskysymykseen nähden tahtoi puhuja lausua toivomuksen, että eduskuntaryhmä vastaisuudessa huolehtisi siitä, että tarkoitusta varten varatuista määrärahoista voisi maaseudun vähävarainen väestö saada avustusta. Toinen muistutus oli puhujalla tehtävänä metsä- ja uittotyöläisten palkkauskysymyksessä. Vapaaehtoinen palkkatarkkailu ei ole voinut kyllin tehokkaasti vaikuttaa muihin kuin aivan hyvänahkaisiin työnantajiin. Metsätyöläisten keskuudessa on vallalla käsitys, että asia voisi olla hoidettavissa paremmin lainsäädäntöteitse.

Lehtonen, Vilho ilmoitti olevansa evästetty lausumaan toivomuksen, että äitiysavustuslakiin olisi saatava aikaan korjaus. Nyt voimassaoleva laki edellyttää, että ne, joille ei ole asetettu enempää kuin 80 veroäyriä voivat saada avustusta. On esiintynyt tapauksia, että suurten omaisuuksien omistajat, joilla ei ole enempää veroäyriä, ovat saaneet avustusta. Avustusoikeuden ulkopuolelle jää paljon sellaisia, joille on pantu veroäyriä yli 80 ja joilla on 7—8 lasta eikä mitään omaisuutta.

Lehtinen, Lauri, kiinnitti huomiota työläisten vuosilomalakiin. Tästä laista on jäänyt eräs tärkeä kohta huomiotta. Lain mukaan työläiset jäävät lomaoikeutta vaille jos itse lähtevät työstä pois. Puhuja tiedusteli miksi tähän kohtaan ei entiseen olotilaan nähden tullut muutosta.

Muikku, Otto, ilmoitti Pohjois-Karjalan työväestön yleensä seuraavan kiinteästi eduskuntaryhmän työskentelyä ja hallituksen aikaan saannoksia. Tähän asti on sekä ryhmän että hallituksen edesottamukset hyväksytty aivan yleisesti. Eräissä yksityiskohdissa on kuitenkin arvostelun aiheita esiintynyt. Puhuja kiinnitti myös huomiota äitiysavustuslakiin ja metsätyöläisten palkkauksen valvontaan, joissa olisi korjauksen varaa.

Pekkala, Mauno: Mitä ensiksikin tulee puutavaramittauslakiin, ei ole sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän syy että se sai sellaisen muodon kuin missä se käytännössä esiintyy. Ryhmän taholta koetettiin saada säännöstä, joka olisi koskenut myös työntekijöitä. Olisiko laki sen johdosta, ettemme tätä säännöstä saaneet, ollut hylättävä, siitä rohkenen olla eri mieltä. Laki joka tapauksessa merkitsee edistysaskelta puutavaramittauksen alalla. — Mitä sitten tulee maaseudun asunto-olojen parantamiseen, niin on totta mitä täällä on asiasta huomautettu. Sosialidemokraattisen ryhmän taholta on myös asiaan kiinnitetty huomiota, ja sikäli kuin on minun tiedossani, maatalousministeriössä parhaillaan suunnitellaan toimenpiteitä, että esiintyneet epäkohdat saataisiin korjatuksi. Asiaan on myös sosiaaliministeriössä kiinnitetty huomiota. — Metsä- ja uittotyöläisten palkkausoloista on sanottava, että olisi hyvä aikaansaada erityinen laki tästä asiasta. Mutta minä pelkään, ettei meillä ole vielä riittävästi siihen voimaa. Ainakin minulla on se käsitys, että maalaisliiton taholta tällaista lakia jyrkästi vastustetaan.

Reinikainen, Oskar: Täällä on pari toveria kiinnittänyt huomiota äitiysavustuslakiin. Tehdyt huomautukset ovat olleet oikeita ja oikeutettuja. Minä pyydän saada ilmoittaa, että sosiaaliministeriössä on jo valmiina laki perusteluineen ja on se tarkoitus saada syksyllä eduskunnan käsiteltäväksi. Hallituksen esityksessä korjataan täällä mainittuja ja monia muitakin puutteita kysymyksessäolevassa laissa. Siinä korjataan m.m. se epäkohta, joka voimassaolevassa laissa on siinä, että kaupunkilaistyöläiset jäävät suurin piirtein ulkopuolelle lain Jkun avustukseen oikeuttava tuloraja on niin alhainen. — Mitä sitten tulee työläisten vuosilomalakiin, niin teillä kaikilla lienee tiedossa miten lain aikaansaaminen oli vaikea ja miten suurien synnytyskusten tulos laki on. Tällaiset lait eivät hallituksestakaan pääse lähtemään niin täydellisinä kuin olisi toivottavaa. Tämän lain kasit-

telyssä kävi vielä niin, että eduskunta porvarillisen enemmistönsä voimalla teki siihen huononnuksia. — On kiinnitetty myös huomiota asuntokysymykseen. Se kokemus, mikä meillä on sosiaaliministeriössä, osoittaa, että on todellakin tavattoman hankalaa se toiminta, joka nykyisin tässä asiassa on käytännössä. Nykyinen hallitus on suunnitellut ensi kerran ensi vuoden tulo- ja menoarvioon määrärahaa vähävaraisten asunto-olojen parantamiseen. Sosiaaliministeriössä on myös tutkittu miten asia olisi organisoitavissa. Alustavat neuvottelut ovat päätyneet siihen, että tämä asia olisi siirrettävä kokonaan sosiaaliministeriöön maatalousministeriöstä. Kun se tulee sosiaaliministeriöön, voidaan asia paremmin ja nopeammin saada hoidetuksi kuin tähän saakka on ollut asianlaita.

Huotari, Anni, kiinnitti myös huomiota äitiysavustuslakiin ja asuntokysymykseen, selittäen eduskuntaryhmän tehneen näissä asioissa sen mitä vallitsevissa oloissa on voinut.

Leppänen, Paavo: Minun käsittääkseni ei ole lainsäätäjille kunniaksi se, että kun jokin laki saadaan aikaan niin siihen kohta käytäntöön tultua on kiire saada korjauksia. Äitiysavustuslakia tuskin voi korjata yksin sillä millä toveri Reinikainen arveli. Monet seikat osoittavat myös, että verotusolomme kaipaisivat kiireellistä korjaamista.

Uusiniitty, Erkki, kiinnitti huomiota siihen, että lapualaisajan kansalaisvapauksien rajoituksista olisi vihdoinkin pyrittävä pääsemään. Yksi tällainen asia on lippukysymys. Sitä olisi pidettävä enemmän näkyvillä kuin mitä on tapahtunut. Myös työläisten palkkojen parantamisessa olisi toivomisen varaa. Kun tehostetaan ammattiyhdistysliikkeen merkitystä, olisi luotava edellytykset että se saataisiin alkuun sielläkin missä se ei ole päässyt liikkeelle. Monet teollisuuslaitokset tukahuttavat kaikki työväen järjestäytymispyrkimykset. Edellytysten luominen työväen järjestäytymiselle olisi eduskuntaryhmän asia. Myös kunnallisverolakien korjaamisessa pitäisi vihdoinkin saada jotakin aikaan, esim. se, että saataisiin korkotulot verotetuksi ja verovapaa tuloraja korkeammaksi. Vielä kiinnitti puhuja huomiota kansaneläkelaisissa esiintyviin puutteellisuuksiin.

Vester, Vihtori totesi, että maaseudun asunto-olojen parantamiseksi alulla olevat toimenpiteet ovat hyvät. Puhuja tahtoi kiinnittää huomiota siihen, että kun lainaa saa vain 75 prosenttia kustannusarviosta, josta puolet avustuksena, niin jää jonkinmoinen marginaali jota monella paikkakunnalla asuvat pieneläjät eivät kykene täyttämään. Tämä aukko jättää suuren joukon vähempivaraisia syrjään avustuksen piiristä. Kun lainoja saavat vain semmoiset asuntotilalliset, joilla on korkeintaan kaksi hehtaaria viljeltyä maata, olisi asia

saatava korjatuksi niin, että apua annetaan persoonallista varattomuutta silmälläpitäen. Toivoi, että eduskuntaryhmä kiinnittäisi näihin seikkoihin huomiota.

Vilhunen, Matti, puhui myöskin metsätyöläisten palkoista ja piti määrättyjä paikkanoormeja liian alhaisina, esittäen lukuisia esimerkkejä.

Puhevuorot päätettiin rajoittaa.

Pyy, Juho huomautti siitä, että on liian paljon puhuttu asuntokysymyksen hoitamisesta maatalousministeriöstä käsin. Puhuja oli sitä mieltä, ettei asia ole suinkaan väärässä paikassa, vaan luonteensa puolesta se kuuluukin sinne. Epäkohtia kyllä esiintyy, mutta suurin osa niistä lankeaa kuntien tilille ne kun eivät useinkaan täytä tehtäviään. Puhuja ilmoitti ottaneensa puhevuoron erään toisen, mielestään tärkeämmän kysymyksen vuoksi. On esiintynyt tapauksia, jolloin valtion varatöihin tapahtuva työvoiman siirto on hoidettu huoltolautakuntien toimesta. Tämä ei ole oikein. Viipurissa huomattavan suuri työttömien kokous kehoitti saattamaan asian eduskuntaryhmän tietoon ja toivoi asiaan korjausta.

Lamminmäki, Niilo kiinnitti huomiota lakiin valtion metsämaiden asuttamisesta. Puhuja lausui, että eräässä neuvottelukokouksessa aikoinaan lausuttiin varoituksia, ettei valtion metsämaiden asuttamista koskevan asian hoitamista olisi jätettävä metsähallituksen päätösvaltaan. Käytäntö onkin osoittanut, että tilattoman väestön asia ei ole säädetyn lain kautta parantunut. Asia on senlaatuinen, että ryhmän olisi sen parantamiseksi työskenneltävä.

Erkkilä, Yrjö, sanoi Lapin piirin työväen olevan tyytyväisen hallituksen ja eduskunnan toimintaan. Tyydytyksellä on seurattu hallituksen ponnisteluja työväen oikeuksien laajentamiseksi ja taloudellisen aseman parantamiseksi. Puhuja huomautti, että on ymmärrettävää kuinka vaikeata hallituksen on saada parannuksia aikaan esim. metsätyöläisten palkkausoloissa ja heidän keskuudessaan esiintyvissä muissakin epäkohdissa. Parannukset on parhaiten saavutettavissa voimakkaan ammatillisen järjestäytymisen kautta. Sen avulla voidaan tasoittaa hallituksellekin tietä uudistustoimintaan ja antaa tukea eduskuntaryhmän työskentelylle.

Räisänen, Yrjö tahtoi kiinnittää huomiota siihen, että vaikka me olemme yhteishallituksessa, me siitä huolimatta elämme poikkeuksellisissa oloissa monessa suhteessa. Meidän lippujamme esim. ei saa edes pitää näkyvissä. Kun näin on toiselta puolen, niin sitä omituisemmalta tuntuu se, että annetaan sellaisille seuroille kuin Rajan Turva, jonka Akateeminen Karjalaseura on perustanut, sisäasiainministerin toimesta keräyslupa ja tämä toimisto kiristää yksinkertai-

sesti palkkoja keräyksiinsä. Helsingin kaupungissa on sellaista tapahtunut.

Pekkala, Mauno: Minä en usko, että sos.-dem. eduskuntaryhmän jäsenten keskuudessa on yhtään, joka ei olisi kunnallisten verolakien uudistamisen kannalla. Ryhmän keskuudessa on asiaan kiinnitetty huomiota, mutta on ilmoitettu, että asia on parhaalla lainvalmistelukunnassa. Mitä sitten tulee lippulakiin ja lippuasetuksiin, on sitä myös ryhmän keskuudessa useammankin kerran käsitelty, vieläpä tunnusteltu maaperää oliko kenties saatavissa eduskunnan enemmistö asian taakse. Tällöin olemme saaneet käsityksen, ettei siihen ole mahdollisuutta.

Kun ennen rajoitusta pyydetty puhe vuorot olivat tulleet loppuun käytetyiksi, julistettiin yleiskeskustelu päättyneeksi. Puheenjohtaja ilmoitti, että keskustelun alussa tehdyn päätöksen mukaisesti ei yksityiskohtaiseen keskusteluun ryhdytä.

Asia lähetettiin menettelytapavaliokuntaan.

Kokouksen ensimmäinen työpäivä päätettiin kello 16,30. Kokouksen edustajat lähtivät hautausmaalle N. R. af Ursinin hautakiven paljastustilaisuuteen.

Tohtori N. R. af Ursinin hautapatsaan paljastaminen.

Helatorstaina, puoluekokouksen ensimmäisen työpäivän päätyttyä kokoontui Turun hautausmaalle suuri joukko puoluetovereita, sekä puoluekokouksen edustajia paljastamaan puolueemme perustavassa kokouksessa puheenjohtajana toimineen, sekä kuolemaansa saakka sosialidemokratian hyväksi työskennelleen tohtori N. R. af Ursinin hautapatsasta. Kello 17 kajahtivat Turun Työväenyhdistyksen soittokunnan esittämän surumarssin säveleet, jonka jälkeen ministeri Väinö Voionmaa piti patsaan paljastuspuheen, luonnehtien siinä tohtori af Ursinin elämän työtä. Puheen päätyttyä esitti Turun Työväenyhdistyksen mieskuoro laulua ja patsaan juurelle laskettiin omaisten seppeleen ohella puoluetoimikunnan seppele, puoluetoimikunnan ollessa in corpore saapuvilla. Puoluetoimikunnan puolesta puhui tov. Harväla. Vielä laskettiin Turun ty:n, Turun sos.-dem. kunnallisjärjestön, Turun et. vaalipiirijärjestön, Maarian kunnallisjärjestön, sanomalehti »Sosialistin», Sos.-dem. Työläisnaisliiton ja Sos.-dem. Raittiusliiton kukkasat. Toht. af Ursinin poika, tuomari af Ursin, kiitti isänsä muistolle omistetusta kunnioituksesta. Tilaisuus päättyi kuoron, soittokunnan ja yleisön yhteisesti esittämään Työväen marssiin.

TOINEN KOKOUPÄIVÄ.

Puoluekokouksen toinen kokouspäivä aloitettiin kello 9 laulamalla »Vala».

Puhetta ryhtyi johtamaan Väinö V. Salovaara.

Nimenhuudon toimitti järjestösihteeri K. Lehmus. Todettiin muutamia kokouksen osanottajia olevan poissa, mutta myöhemmin saapuivat hekin kokoukseen.

Valiokuntain jäsenten vaali.

Ensimmäisenä asiana otettiin esille valiokuntain jäsenten vaali. Järjestävä valiokunta oli ehdottanut valiokunnille seuraavan sisältöistä kokoonpanoa:

Menettelytapavalioikunta: Anselm Pitkäsilta Lahdesta kokoonkutsujaksi, sekä muiksi jäseniksi E. Helle Kotkasta, O. Kajala Tampereelta, Muisto Ilomäki Hyvinkäältä, Väinö Nousio Porin mlk:sta, Onni Parkkonen Äänekoskelta ja Arvid Gerdt Joutsenosta. — Asiantuntijoiksi oli puoluekokous edellisenä päivänä valinnut Aleksi Aaltosen ja Väinö Tannerin.

Valistus- ja vaaliasianvaliokunta: K. A. Palm Kokkolasta kokoonkutsujaksi, sekä muiksi jäseniksi Sylvi-Kyllikki Kilpi Helsingistä, Heino Ahonen Ruovedeltä, E. Uusiniitty Ulvilasta, Eino Heinonen Kuopiosta, Onni Sinervo Pyhtäältä ja Atos Wirtanen Helsingistä. — Asiantuntijoiksi valittu K. Harvala ja K. Lehmus.

Talous- ja raha-asiaivaliokunta: Fanny Ahlfors Porista kokoonkutsujaksi, sekä muiksi jäseniksi Juho Kuittinen Jääskestä, V. Paavilainen Mikkelistä, A. Louhelainen Mäntästä, E. V. Paasio Uudesta-kaupungista, Niilo Lamminmäki Pihlajavedeltä ja Kosti Peltonen Tammelasta. — Asiantuntijoiksi valittu K. Lehmus ja puolueen rahastonhoitaja Maria Sinisalo.

Ohjelmavalioikunta: A. Kuusisto Vihdistä kokoonkutsujaksi, sekä muiksi jäseniksi Oma Palkonen Hämeenlinnasta, A. J. Kosonen Joensuuusta, Lauri Kanervio Vilppulasta, Penna Tervo Viipurista, Toivo Nokelainen Vuoksenniskalta ja V. Huhdanoja Pöytyältä. — Asiantuntijoiksi valittu J. W. Keto ja M. Pekkala.

Järjestävän valiokunnan esitys, joka rakentui sille jätettyihin kirjallisiin ehdotuksiin, hyväksyttiin yksimielisesti.

Äänestysvaliokunta valittiin jo edellisenä päivänä.

Puolueneuvoston jäsenten jo puolueen tilintarkastajain palkkiot.

Tämän jälkeen otettiin käsiteltäväksi puolueneuvoston jäsenten ja puolueen tilintarkastajain palkkioiden määrittäminen seuraavien kolmen vuoden ajaksi.

Asian esitteli kokoukselle puoluesihteerin *Aaltonen* huomauttaen, että puolueneuvoston jäsenten palkkiot on tähän saakka määrätty samojen perusteiden mukaan kuin mitä puoluekokous on määrännyt puoluekokouksen edustajain palkkioiksi. Viime puoluekokouksen edustajain päiväpalkkiona oli kokouksen päätöksen mukaan 85 markkaa. Sama on myös ollut puolueneuvoston jäsenten päivärahana. Puoluetoimikunta on päättänyt nyt ehdottaa puoluekokouksen edustajain päivärahaksi, sekä myös puolueneuvoston jäsenten palkkioksi 100 markkaa päivältä, sekä lisäksi tavanmukaiset matkakulut. Tilintarkastajille on palkkio maksettu aikaisempien päätösten perusteella laskun mukaan. Puoluetoimikunta ehdottaa edelleenkin meneteltäväksi samalla tavalla tilintarkastajain palkkioon nähden.

Puoluetoimikunnan ehdotukset hyväksyttiin yksimielisesti keskustelutta.

Puolueneuvoston jäsenten vaali.

Eri piirijärjestöjen ehdotusten mukaisesti valittiin puolueneuvostoon seuraavat henkilöt:

Uudenmaan 1. vp.: *Juho Lanto*, Kuusankoski, *Jalmari Vuorinen*, Lohja ja *Muisto Ilomäki*, Hyvinkää, sekä var. *J. A. Lehtinen*, Iitti, *E. Lehtinen*, Kerava, *Kalle Laakso*, Vihti.

Turun 1. etel. vp.: *M. E. Lehtinen*, Kaarina sekä var. *August Rauhio*, Salo.

Turun 1. pohj. vp.: *Vihtori Fallila*, Pori ja *Valter Kuusela*, Honkilahti, sekä var. *Fanny Ahlfors*, Pori ja *Frans Ristimäki*, Punkalaidun.

Hämeen 1. etel. vp.: *Teofilus Kaivos*, Forssa ja *Emil Seppälä*, Hollola, sekä var. *Hemming Arjavirta*, Riihimäki ja *Topias Kilpi*, Padasjoki.

Hämeen 1. pohj. vp.: *Toivo Rainio*, Tampere ja *S. E. Mäkinen*, Jämsä, sekä var. *Artturi Vasama*, Tampere ja *E. Vesanen*, Ruovesi.

Viipurin 1. länt. vp.: */ . F. Aalto*, Viipuri ja *Urho Lappalainen*, Kotka, sekä var. *Emil Kerman*, Helsinki ja *Juho Pyy*, Pero.

Viipuri 1. it. vp.: *Rikhard Nurminen*, Enso, sekä var. Jussi Raatikainen, Sortavala.

Mikkelin 1. vp.: *V. Paavilainen*, Mikkeli, sekä var. J. V. Lötjönen, Sääminki.

Kuopion 1. länt. vp.: *Yrjö Nurmi*, Kuopio, sekä var. Väinö Kilpiö, Varkaus.

Kuopion 1. it. vp.: *Antti Juho Kosonen*, Joensuu, sekä var. Johannes Kärkkäinen, Pielisensuu.

Vaasan 1. it. vp.: *Emil Sinervä*, Keuruu ja *Kaarlo Hämäläinen*, Viitasaari, sekä var. Viljo Autio, Uurainen ja Paavo Huttunen, Vaajakoski.

Vaasan 1. etel. vp.: *Eino Ilkfiola*, Äystö, sekä var. Viljo Vuorinen, Seinäjoki.

Vaasan 1. pohj. vp.: *Kalle Palm*, Kokkola, sekä var. V. A. Lahti, Kauhava.

Oulun 1. vp.: *Kusti Kaukovaara*, Oulu, sekä var. Aug. Rytkönen, Oulu.

Lapin 1. vp.: *Olavi Kekäläinen*, Kemi sekä var. Evert Järvi, Karasjärvi.

Suomen Ruotsalainen Työväenliitto: *Albert Lassila*, Pietarsaari, sekä var. Fritiof Sundqvist, Helsinki.

Puoluetoimikunnan valitseminen.

Seurasi puoluetoimikunnan jäsenten valitseminen seuraavaksi kolmi-vuotiskaudeksi. Puheenjohtaja *Salovaara* ilmoitti, että sääntöjen mukaan on kokouksen toimitettava vähintäinkin kolme vaalia, nimittäin puolueen puheenjohtajan, puoluesihteerin ja ruotsinkielisten edustajan, sekä näiden lisäksi kuuden jäsenen valitsemisesta puoluetoimikuntaan. Puheenjohtaja ehdotti, että vaalit toimitettaisiin siinä järjestyksessä kuin hän oli edellä esittänyt.

Puheenjohtajan ehdottama menettelytapa hyväksyttiin yksimielisesti.

Asian johdosta syntyneessä yleiskeskustelussa käytettiin runsaasti puhevuoroja.

Vasama, Artturi: Me Pohjois-Hämeen edustajat pidimme eilen illalla neuvonpitoa ja katsoimme — vaikka säännöissä sanotaankin, että puolueen puheenjohtajan, puoluesihteerin ja puoluetoimikunnan jäsenten vaali on lipuilla toimitettava — että puoluekokous voisi tehdä tässä siten, että — kun ei ole mitään suurempaa muistuttamisen syytä nykyistä puoluetoimikuntaa ja puoluesihteerää vastaan — valittaisiin entiset puolueen puheenjohtajaksi ja puoluesihteeriksi,

samoin kuin puoluetoimikunnan jäseniksikin. Siten säästäisimme aikaa ja minun mielestäni sellainen yksimielisyys tekisi hyvän vaikutuksen ulospäin. Se näyttäisi muissakin yhteiskuntapiireissä siltä, että me olemme saavuttaneet verraten suuren yhteishengen. Minä ehdotan siis Pohjois-Hämeen edustajain puolesta, että kaikki entiset, niin puolueen puheenjohtaja, puoluesihteeriksi kuin puoluetoimikunnan jäsenetkin valittaisiin uudelleen. (Huutoja: Kannatetaan! Hyvä on!)

Ilomäki, Muisto: Minä keskustelin myös useiden puoluetovereiden kanssa, ennenkaikkea tietysti uusmaalaisten, mutta olen kuullut myös muilta seuduilta saapuneita edustajia, ja sen perusteella me olisimme taipuvaisia justeraamaan puoluetoimikunnan kokoonpanoa. Me laadimme eräänlaisen listan, jolla kuvittelimme olevan hyvin suuria läpimenomahdollisuuksia. Puoluetoimikunta on siinä listassa suurin piirtein ennallaan. Jos saan luetella ne nimet, jotka listallamme on, voi kokous silloin huomata ettei tässä ole oikeastaan muutoksia. Ehdotamme siis ensiksikin puolueen puheenjohtajaksi Kaarlo Harvalan, mikä mielestämme on ilman muuta selvä, samoin kuin sekin, että puoluesihteeriksi valittaisiin Aaltonen. Myös ruotsinkielisten ehdokkaaseen nähden voitaisiin pysyä ennallaan, ellei ruotsinkielisillä itsellään ole mitään toveri Anderssonin ehdokkuutta vastaan. Puoluetoimikunnan muiksi jäseniksi ehdottaisimme Tannerin, Pekkalan, Kedon, Salovaaran, Kuusiston ja Huttusen. Varalle ajattelimme Miina Sillanpäättä, mutta hän, sikäli kuin olen tänä aamuna saanut kuulla, on ajatellut kieltäytymistä. Tästä syystä ja kun naisille täytyisi ainakin yksi paikka varata, toivoisin valittavaksi puoluetoimikunnan varajäseneksi Sylvi-Kyllikki Kilven. Nuorisoliitolle pitäisi varata myös yksi paikka ja siihen olemme ajatelleet Rafael Paasiota. Kolmanneksi varajäseneksi ehdottaisimme Kalle Palmun, joka olisi myös mies paikallaan puoluetoimikunnan jäseneksi. — Me olimme niin optimistisia, että uskoimm[^] ehdokaslistamme tulevan hyväksytyksi yksimielisesti ilman muuta, mutta nyt on sen tielle tullut hämäläisten ehdotus. Minä kuitenkin toivoisin, että hämäläiset kohteliaina miehinä luopuvat ehdotuksestaan.

Räisänen, Yrjö: Minä huomaan, että tämä Ilomäki on jälleen ollut asialla samalla tavalla kuin ennenkin. Minun täytyy kuitenkin sanoa, että minä en pohjois-hämeeläistenkään ehdotukseen ole niin kovin tyytyväinen, mutta näkisin mahdolliseksi sen läpimenon paremmin kuin Ilomäen ehdotuksen. Tämän vuoksi olisi mielestäni hämäläisten ehdotus hyväksyttävä.

Kuittinen, Juho, katsoi Ilomäen ehdotuksen puoluetoimikunnan kokoonpanoon nähden onnistuneena muuten, mutta toivoi Helon

tulevan puoluetoimikunnan jäseneksi. Kumpi hyvänsä ammatillisen liikkeen miehistä, joko Salovaara tai Huttunen voisi jäädä varajäseneksi.

Kajala, Olavi: Eräät puhujat ovat edustaneet sitä mahdollisimman suurta yksimielisyyttä, jota ihannoidaan diktatuurimaissa ja jonka mukaan johto määrää kutka sysätään sivuun. Täällä tahdotaan sysätä syrjään sellaiset sosialistit kuin Wiik ja Helo. Tänä vuonna, kun aika on vakava, me siellä Tampereella valitsimme pitkästä aikaa piiritoimikunnan kokonaan uudelleen. Me ajattelimme, että eikö samaa yksimielisyyden henkeä olisi saatava koko puoluetta käsittäväksi. Jos toveri Miina Sillanpää haluaa ehdottomasti vapautua puoluetoimikunnan jäsenyydestä, voidaan se hyväksyä'. Mutta muuten olisi valittava puoluetoimikunta entisessä kokoonpanossaan uudelleen. Vain siinä tapauksessa, että joku sen jäsenistä itse haluaa ehdottomasti tehtävästä vapautua, voidaan muutoksia tehdä. Ulos-päin vaikuttaa perin kiusalliselta se, että toveri Wiik, tunnettu todellinen sosialidemokraatti, heitetään sivuun. Se voidaan tulkita niin, että meillä on täällä ollut suuriakin suuntariitoja ja niiden tuloksena on toveri Wiikin sivuun sysääminen.

Sillanpää, Miina: Jos puoluetoimikunta tulisi valituksi yksimielisesti, yhtyisin sitä kannattamaan. Se voisi tapahtuakin sillä muutoksella, että minun tilalleni valittaisiin Sylvi-Kyllikki Kilpi. Minä olen pyytänyt eroa sen takia, että minulla on liian paljon muita tehtäviä ja alkaa tulla vanhuuden heikkouskin. (Huutoja: Ei vielä!) Se voitaisiin hyväksyä eron syyksi. Mutta jos tehdään puoluetoimikunnan kokoonpanoon enemmän muutoksia niin silloin toivoisin, että naisliiton edustaja valittaisiin vakinaiseksi jäseneksi eikä varalle. Naisliitto on siksi suuri tekijä nykyään, että sille kuuluu vakinaisen jäsenen paikka puoluetoimikunnassa. Naisliitto puolestaan on kyllä uskaltanut toivoa niinkin paljon, että sille annettaisiin sekä vakinaisen että varajäsenen paikka puoluetoimikunnassa ja varajäseneksi ajateltiin Aino Lehtokoskea. Kumpikin ehdokkaistamme ovat tunnettuja ja päteviä, niin että hyvällä syyllä voitaisiin heidät puoluetoimikuntaan valita.

Nokelainen, Toivo oli sitä mieltä, että puolueen puheenjohtajan, puoluesihteerin ja ruotsinkielisten edustajan valinta olisi ilman muuta voitu lyödä kiinni, koska heidän valintaansa nähden ei ole ollut erimielisyyttä. Mitä muihin puoluetoimikunnan jäseniin tulee, kannatti puhuja ehdotusta, jonka mukaan valittaisiin niiksi Tanner, Pekkala, Keto, Salovaara, Helo ja Kuusisto.

Sundström, Cay oli valmis kannattamaan pohjois-hämäläisten ehdotusta siinä tapauksessa että se päästetään kokouksen päätök-

seksi, mutta jos siihen muutoksia tehdään kannatti Wiikin ja Helon valitsemista ja lisäsi ehdokkaiden joukkoon Räisäsen.

Huhta, Kalle kannatti pohjois-hämäläisten ehdotusta, jonka mukaan myös toveri Wiik tulisi puoluetoimikunnan jäseneksi. Kun puoluetoimikunta on voinut aikaisemminkin toimia hyvän yhteisymmärryksen vallitessa, arveli puhuja sen voivan olla edelleenkin mahdollista.

Lehtonen, Aleks: Näkisin, että voitaisiin — jos täydellinen yksimielisyys saavutetaan — naisliiton ehdottamalla muutoksilla puoluetoimikunnan kokoonpano hyväksyä. Mutta jos yksimielisyyttä ei saavuteta ja joudutaan äänestämään, suosittelisin Salovaaraa ja Kuusistoa puoluetoimikunnan vakinaisiksi jäseniksi. Nuorisoliiton edustajana on puoluetoimikunnassa ollut Kukkonen ja Ilomäen ehdotuksen mukaan hän jäisi pois jos äänestys suoritetaan. Sitä minä pidän valitettavana asiana. Jos yksimielinen päätös tulee, silloin Kukkonen jää puoluetoimikuntaan. Me olemme nuorisoliitossa asiasta neuvotelleet, emmekä ole asettuneet vaatimaan kahta paikkaa puoluetoimikunnassa. Toivoisin, että myös naisliitto olisi tyytyväinen yhteen paikkaan kuten ennenkin. Mutta ennenkuin äänestykseen ryhdytään, ehdottaisin järjestettäväksi niin, että järjestävä valiokunta saisi pitää kokouksen ja laatia ehdotuksen. Näin voitaisiin ehkä yhtyä järjestävän valiokunnan ehdotukseen.

Puheenjohtaja Salovaara: Selvyyden vuoksi huomautan, että sen jälkeen kun uusia ehdokkaita on nimetty täytyy vaali toimittaa.

Tervo, Penna: Vaikka ei näytäkään olevan mahdollisuuksia saada aikaan yksimielistä vaalia, pyysin puhevuoron ilmoittaakseni, että pohjois-hämäläisten ehdotuksella on ollut vastakaikua Viipurin läänin läntisen vaalipiirin edustajain keskuudessa. Olisimme valmiit yhtymään tällaiseen kauniiseen ja yksimieliseen vaaliin. Kun näyttää kuitenkin siltä, ettei yksimielisyyttä saavuteta, haluaisin heittää harkittavaksi erään nimen, jota ei ole mainittu, mutta joka nähtävästi hyvinkin puoltaa paikkansa. Tämä on Eero A. Vuori. Ehdotan häntä puoluetoimikunnan jäseneksi.

Leppänen, Paavo: Minusta eivät täällä tehdyt ehdotukset ole tyydyttäviä muut kuin pohjois-hämäläisten suosittelema ehdotus. Se voitaisiin hyväksyä ottamalla huomioon se, että jos Miina Sillanpää eroaa, niin hänen tilalleen on tuleva naisliiton toinen ehdokas. On myös mainittu, että puoluetoimikunnassa pitäisi olla nuorisoliiton edustaja. Sellaisena kannattaisin Kukkosta. Huttusen tilalle voitaisiin ajatella Vuorta. Hän voisi edustaa ammattiyhdistysväkeä.

Pyy, Juho, kannatti Tervon tekemää ehdotusta, koska hänenkin

mielestään varsinaisen ammattiyhdistysväen edustaja pitäisi olla puoluetoimikunnassa.

Kuusela, Valter ilmoitti satakuntalaisten edustajain kannattavan pohjois-hämäläisten tekemää ehdotusta Miina Sillanpään tekemä muutosehdotus huomioon otettuna. Toivoi, että puoluetoimikunnan kokoonpano hyväksyttäisiin tällaisena.

Helenius, Erkki ilmoitti, että Uudenmaan vaalipiirin puoluekokous-edustajista eivät lähestulkoonkaan kaikki ole sen listan takana, jonka Ilomäki esitti. Puhuja kannatti pohjois-hämäläisten tekemää ehdotusta.

Uusiniitty, Erkki yhtyi kannattamaan Sundströmin tekemää ehdotusta Räisäsen valitsemisesta puoluetoimikunnan jäseneksi. Puhuja asettui kannattamaan pohjois-hämäläisten ehdotusta jos yksimielisyys saavutetaan, mutta jos vaali toimitetaan, piti Räisäsen valitsemista suotavana.

Puhevuorot päätettiin rajoittaa.

Kilpiö, Valo: Tämän asian yhteydessä on esitetty ajatus, että puoluetoimikunta valittaisiin yksimielisyyden merkeissä. Pohjois-hämäläiset, erikoisesti tamperelaiset, jotka ovat olleet esimerkillisenä joukkona sosialidemokraattisen työväen taisteluissa, tekivät yksimielisyyden merkeissä erittäin hyvän ja kannatettavan esityksen. Että tasapuolisuuteen voitaisiin päästä, esittäisin harkittavaksi eikä olisi syytä asettaa jonkunlainen toimikunta, joka laatisi ehdotuksen tehdyistä ehdokkaista. Tämmöisen ehdotuksen pohjalla ehkä voitaisiin saavuttaa yksimielisyys. (Edustajain joukosta: Ei mitään toimikunta!)

Vuori, Eero A.: Minä pyydän saada kiittää vanhoja viipurilaisia ystäviäni heidän ehdotuksestaan, mutta ilmoitan samalla, että kielätydyn jyrkästi asettumasta ehdokkaaksi puoluetoimikunnan vaalissa. Puhuja esitti kieltäytymisensä perusteet ja suositteli ammattiyhdistysliikkeen edustajaksi puoluetoimikuntaan toveri Salovaaraa, joka on SAK:n työvaliokunnan jäsen.

Kivelä, Robert ilmoitti olevansa evästetty kannattamaan puoluetoimikunnan entistä kokoonpanoa, koska eletään vaalivuotta ja vaali-asioiden alustava hoitaminen on suoritettu nykyisen puoluetoimikunnan toimesta. Näyttää kuitenkin siltä, ettei tämä ehdotus saa kokouksen yksimielistä kannatusta. Tämän vuoksi puhuja ehdotti asian lähettämistä menettelytapavaliokuntaan.

Simonen, Heikki: Pyysin puhevuoron kannattaakseni tampere-laisten ehdotusta. Olisin toivonut, että tämä ehdotus olisi voitu yksimielisesti hyväksyä. Odotan vieläkin, että kokous tulisi tämän ehdotuksen taakse.

Kun ennen rajoittamista pyydetty puhe vuorot olivat tulleet loppuunkäytetyiksi, julistettiin keskustelu päättyneeksi.

Puheenjohtaja Salovaara: Keskustelun kuluessa ovat kaikki puhevuoronkäyttäjät olleet sitä mieltä, että puolueen nykyinen puheenjohtaja valittaisiin uudelleen, samoin myös puoluesihtööri ja ruotsinkielisten edustaja puoluetuimikunnassa. Lisäksi on tehty ehdotus, että entinen puoluetuimikunta valittaisiin kokonaisuudessaan uudelleen. Kun on tehty muitakin ehdotuksia, on asia menevä menettelytapavaliokuntaan, ja se saa järjestää vaalin siten kuin parhaakseen katsoo. Suoritetussa keskustelussa on puoluetuimikunnan vakinaiseksi jäseniksi ehdotettu seuraavat: Harvala, Aaltonen, Huttunen, Andersson, Tanner, Kukkonen, Keto, Pekkala, Wiik, Salovaara, Helo, Sylvi-Kyllikki Kilpi, Räisänen ja Kuusisto. Varajäseniksi on ehdotettu Salovaara, Sillanpää, Helo, Paasio, Palmu ja Aino Lehtokoski. — Asia lähetettäne tällaisenaan menettelytapavaliokuntaan.

Puheenjohtajan ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Puolueen tilintarkastajain valitseminen.

Työjärjestyksen mukaan olisi nyt seurannut puolueen tilintarkastajain valitseminen. Asia siirrettiin kuitenkin siihen saakka kunnes puoluetuimikunta on tullut valituksi.

Puolueen valistustyö.

Käsiteltäväksi otettiin nyt puolueen valistustyö. Asian alusti puoluekokoukselle järjestösihtööri *Lehmus*, hahmoitellen ne suuntaviivat ja toimintamuodot, joita puolueen valistustyössä seuraavana 3-vuotiskautena olisi seurattava. — (Alustuksen sisältö käy pääasiassa selville valistustyötä koskevassa valiokunnan mietinnössä.)

Puheenjohtaja Salovaara: Paitsi nyt esitettyä alustusta, käsitelään samassa yhteydessä seuraavat eri järjestöjen tekemät esitykset:

Vaasan Ruotsalaisen Sos.-dem. Työväenyhdistyksen esitys puolueen kirjelmien ja julkaisujen toimittamiseen myös ruotsinkielisenä. (Kts. Alustuksia, siv. 10.)

Porin maalaiskunnan Sos.-dem. Kunnallisjärjestön esitys työväelle oman kaunokirjallisen viikkolehden perustamisesta. (Kts. Alustuksia, siv. 13.)

Näiden alustusten pohjalla syntyi keskustelu.

Lehtinen, Hugo: Viime puoluekokouksessa kiinnitettiin Pohjois-Hämeen piirin edustajain taholta huomiota siihen, että puolueen

olisi kaikissa suhteissa entistä enemmän harjoitettava monipuolimpaa propagandaa. Toivottiin, että puolue perustaisi oman propagandatoimiston, mutta tämä ajatus ei saanut silloin kannatusta. Tälläkin kertaa on syytä tehostaa kyseellisen propagandatoimiston merkitystä ja toivoa, että sellainen osasto perustettaisiin puolue-toimiston yhteyteen. Puolueen olisi otettava valistustyöhön jelmansa enemmän aatteellisen puolen tehostamista. Sen voisi tehdä porvarillisen kansanvallan puolustamisvelvoituksen kustannuksella. Sitä tänä ajankohtana kaivataan. Eilen lyötiin liian nopeasti kiinni Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan toimintakertomus. Kiinnitän tämän kustannusliikkeen toimintaan vielä huomiota. Siinä näkyy erikoisen selvästi puolueemme heikkous aatteellisen kirjallisuuden levittämisessä. Kansanvallan toimintakertomuksesta näkyy, että aatteellisen kirjallisuuden kustantaminen ei kannata. Mutta kustannusyhtiö Tiedon ulosantama ensimmäinen teos todistaa, että työväellä on sittenkin halua tutkia marxilaista maailmankatsomusta. Olisi erikoisen tärkeätä, että puolueenkin taholta kiinnitettäisiin aatteellisen kirjallisuuden julkaisutoimintaan entistä enemmän huomiota.

Vilhunen, Matti kiinnitti huomiota siihen valistustyöhön, jota sanomalehdistö joutuu suorittamaan. Tässä hän näki vielä erinäisiä epäkohtia, jotka kaipaisivat korjausta. Vielä puhuja tahtoi yhtyä Porin maalaiskunnan Sos.-dem. Kunnallisjärjestön esitykseen oman kaunokirjallisen viikkolehden perustamisesta puolueelle.

Laine, Edvard: Kun tässä yhteydessä käsitellään Vaasan Ruotsalaisen Työväenyhdistyksen alustus, pyydän sen johdosta lausua muuttaman sanan. Kirjelmissä, julkaisuissa y. m. s. käytettävä kieli on enemmän käytännöllinen kuin valistuskysymys. Vaasan ruotsinkielisten keskuudessa on jo kauan kiinnitetty huomiota siihen, että sellaisia julkaisuja, joita puolueväki joutuu levittämään, ilmestyy ainoastaan suomenkielisinä. Mutta myös muitakin, eikä ainoastaan julkaisuja, levitetään suomenkielisinä ja siitä aiheutuu puolueelle vahinkoakin.

Räsänen, Yrjö: Toveri Lehtinen kiinnitti huomiota kirjallisuuden, erittäinkin tietopuolisen kirjallisuuden kustantamiseen ja levittämiseen, tarkoittaen tietysti marxilaista kirjallisuutta. Tämä — se täytyy sanoa — on meillä tällä hetkellä hyvin heikoissa kanteissa. Siihen pitäisi saada korjaus. Mitä Kansanvaltaan tulee, niin se kyllä edellisinä vuosina kustansi hyvääkin kirjallisuutta ja on sitä vieläkin alennusmyynnissä.

Kajala, Olavi: Tampereen Kunnallisjärjestön edustajisto evästi

meitä yrittämään saada työväelle omaa yleistä viikkolehteä. Meillä otettiin huomioon myös se, josta puoluetoimikunnan lausunnossa puhutaan, nimittäin varojen saannin vaikeus. Tällöin todettiin, että on olemassa komitea, joka tutkii, voisivatko eri työväenjärjestöt yhteisvoimin tällaisen hankkeen toteuttaa.

Tanner, Väinö: Edellinen puhevuoro toi minut tänne antamaan pienen selvityksen. Me olemme puolueessa täysin selvillä siitä, että nykyiset kuvalehdet eivät tyydytä työväestöä, vaan päinvastoin kasvattavat lukijoitaan aivan väärään käsitykseen maailmanmenosta. Sen vuoksi on puolueessa kauan tunnettu tarvetta oman kuvalehden perustamiseen. Se ei kuitenkaan ole helppo tehtävä, niinkuin puoluetoimikunta alustukseen Uittamassaan lausunnossa mainitseekin. Meillähän on kaksi kertaa yritetty omaa kuvalehteä, kerran Porista ja toisen kerran Helsingistä. Niitä ei saatu sellaisiksi, että ne olisivat eläneet. Tällaisen lehden pitäisi ulkoasultaan olla täysin kilpailukykyinen Suomen Kuvalehden kanssa. Tällainen yritys on kuitenkin rahallisesti sangen raskas. Se vaatii kirjapainon, jossa syväpainokoneita myöten löytyvät kaikki vehkeet. Laskelmien mukaan se vaatisi ainakin 10,000,000 markan sijoituksen. Sitäpaitsi pitäisi löytää sopiva henkilökkin, joka pystyy tekemään sen vaihtelevan sisältöiseksi. Osuustoiminnalliset liikkeet ovat hyvin hartaasti tässä mukana. Pitkä aika sitten on asetettu yhteinen valiokunta, mutta hanke näyttää pysähtyvän siihen, että on jätävä odottamaan kunnes KK:lla on uusi kirjapaino, jossa on kaikki tarvittavat vehkeet. Asia siis ehkä vielä lykkääntyy, mutta toivottavasti siitä tulee totta. Rahallisia kustannuksia osuustoiminnalliset liikkeet eivät säiky ja puolueettomuus ei ole esteenä.

Kuusisto, August: Minä sain innostuksen täällä esitettyjen muuttamien iskulauseiden vuoksi nousta puhumaan. Iskulauseena käytetään esim. sanaa: marxilaisuus. Porvareilla se on kirosana. Sitä ei selitetä sen enempää, eikä näytä olevan asianlaita paremmin meilläkään. Jos on kysymys marxilaisuudesta tutkimusmetoodina, jollaisena Marx oppinsa käsitti, ei siihen kenelläkään ole mitään sanomista. Mutta jos sitä ajatellaan ohjelmana samalla tavalla kuin kommunistinen manifesti, silloin se ei pidä kutiaan. Minä olen monta vuotta lukenut maailman eniten levinnyttä sosialistista lehteä Daily Heraldia. Täytyy sanoa, että se on taistelulehti, mutta ei marxilainen. Joka ainoa Englannin työväenpuolueen huomattava johtaja on yhtä mieltä siitä, että työväenliike voi olla muutakin kuin marxilaista.

Uusiniitty, Erkki: Toveri Lehmuksen valistustyösuunnitelmassa esitettiin oikeat suuntaviivat puolueen tulevaa valistustyötä varten. Erikoisesti tahtoisin alleviivata sen, että asiamiesverkosto säilytet-

täisiin vaalien väliajallakin. Valistustyö, joka suunnataan valitsijain kotiin, tuottaa monta kertaa hyviä tuloksia. Tätä varten olisi pyrittävä antamaan kotivalistajille, niille, jotka ovat toimineet sellaisina vaalien aikoina, tehtäviä, joiden avulla valitsijain mielenkiinto puolueettamme kohtaan pysyisi vireillä vaalien väliaikoinakin. Edelleen olisi nykyajan tekniikan tarjoamia välineitä pyrittävä entistä enemmän käyttämään valistustyössä. Elokuvakone on yksi sellainen. On vain pidettävä huolta siitä, ettei pysytä liian vanhanaikaisina.

Täällä on puhuttu työväen omasta kuvalehdestä, mutta ei ollenkaan työväen omasta kaunokirjallisesta lehdestä. Kumpikin ovat eri asioita ja yhtä tärkeitä. Kuvalehti, niin tärkeä kuin se onkin, vaatii huolellisen valmistelun ja suuret kustannukset. Kaunokirjallinen lehti olisi aikaansaataavissa helpommin, koska sen julkaiseminen ei vaadi kalliita teknillisiä välineitä. On viitattu siihen, että työväenlehdissä on kaunokirjalliset sivunsa. Minä tahtoisin väittää, etteivät ne vastaa toivottua tarkoitusta.

Kilpi, Sylvi-Kyllikki: Tahtoisin kiinnittää huomiota vapaamielisen kirjallisuuden kustantamiseen. Asianlaita on niin, että koko maan tilanne huomioon ottaen asia pahenee vuosi vuodelta tässä suhteessa. Kaikkien suurkustannusliikkeiden johtoon tulee Akateemisen Karjalaseuran kasvatteja, joiden harkinnasta riippuu kustannustoiminta. Muutamia vapaamielisyyden merkkejä siinä kyllä vielä toistaiseksi esiintyy.

Sinervo, Onni: Kun täällä vaaditaan puolueelle kahta uutta lehteä, tahtoisin huomauttaa porilaisille samaan tapaan kuin puolue-toimikunta on asiasta antamassaan lausunnossa tehnyt, että »Työläisnuorisosta» kyllä voidaan kehittää sellainen kaunokirjallinen lehti, joka tyydyttää viikkolehden tarpeen. Mitä työväen omaan kuvalehteen tulee, puhuin minä aikoinaan siitä asiasta samalla tavalla kuin monet puhujat täällä. Mutta kun muistan sen kokemuksen, jonka »Kotoa ja kaukaa» antoi, toivon asiaa huolella harkittavan. Mitä tulee kotivalistustyöhön niin luulisin siitä rakentuvan pohjan puolueen valistustyölle. Ei yksityisillä tunnin tai 45 minuuttia kestäville esitelmillä paljon uusia joukkoja valloiteta. Jos niitä kuullaan vaikka kerran kuussa, emme niistä ehdi paljon valistua. Kotivalistustyötä olisi tehtävä muihinkin, kuin omiin jäseniimme kohdistuvana.

Wirtanen, Atos: Haluan kiinnittää huomiota kahteen seikkaan, ensinnäkin siihen, mistä toveri Laine täällä mainitsi. Sillä on käytännöllinen, mutta myös laajempikin merkitys missä määrin puolueemme julkaisutoiminnassa toinen kieli, ruotsinkieli, tulee käytetyksi. Sillä on myös määrätynlainen psykologinen merkitys.

Meidän täytyy muistaa, että ruotsinkielisiä tovereita äänesti viime vaaleissa 130,000 ruotsalaisesta noin 20,000. Puolueella on siis hyvin suuri reservi näissä porvarillisissa äänestäjissä, jotka olisi vallattava. On siis hyvin suuri asia tämä puolueemme kaksikielisyys. — Sitten »Järjestötyöstä», joka mielestäni on hyvin toimitettu lehti, on sanottava, että sitä olisi syytä laajentaa niin, että se muodostuisi teoreettiseksi ja poliittiseksi valistuslehdeksi, eikä olisi vain käytännöllinen järjestölehti kuten tähän asti.

Lahti, V. A.: Me tiedämme, että kansalliskiihkoa lietsotaan nuorison keskuuteen monien ala-arvoisten kaunokirjallisten lehtien välityksellä. Sen vuoksi hyvin toimitetun, työläisiä lähellä olevan kaunokirjallisen lehden tarve on ilmeinen.

Peiramo, K. A.: Kun työväen kustantamasta kaunokirjallisesta lehdestä on puhe, olen ottanut puhevuoron koska minulla oululaisena on tässä asiantuntemusta. Oulussahan ilmestyy kymmenittäin kaunokirjallisia lehtiä. Minun käsitykseni tällaisesta lehdestä on se, ettei se kestä kilpailussa ellei se ole samanlainen kuin entisetkin. Porvarit ovat kokeilleet toisenlaisella lehtiyrityksellä, mutta se ei ole menestynyt. Mitä taas kuvalehteen tulee, niin siitähän meillä on surullinen kokemus »Kotoa ja kaukaa»-lehdestä. Se, mitä kaipaissimme, olisi aatteellisen valistuslehden perustaminen.

Lehtonen, Aleks: Haluaisin tässä yhteydessä kiinnittää huomiota liittomme, Työläisnuorisoliiton äänenkannattajaan »Työläisnuorisoon» ja sen levitykseen. Minä epäilen sitä, että saammeko syntymään enempää kaunokirjallista kuin kuvalehteäkään vielä lähiaikoina, varsinkin niiltä vaadittavaa tasoa vastaavia, sekä että niille saataisiin riittävän suuri menekki. Se on kyllä harkinnan arvoinen asia ja toivottavasti puoluetoimikunta sitä perusteellisesti tutkii. Mutta tällä hetkellä meillä on julkaisu »Työläisnuoriso», jota nuorisoliiton toimikunta on määrätietoisesti pyrkinyt kehittämään työväen kaunokirjalliseksi lehdeksi.

Keskustelu päättyi tähän ja asia lähetettiin valistusasiainvaliokuntaan.

Esitelmä sisäpoliittisesta tilanteesta.

Tämän jälkeen saatiin kuulla valtiovarainministeri *Väinö Tannerin* esitelmä sisäpoliittisesta tilanteesta. Toveri Tanner lausui pääasiallisesti seuraavaa:

Kun Suomessa kolme vuotta takaperin, v. 1936, käytiin valtioliisiin vaaleihin, oli eräs mustimpia ajanjaksoja maamme uusimmassa historiassa päättymässä. Edellisille vuosille oli ollut leimaa antavana

musta taantumus, laittomuus, väkivalta ja yleinen turvattomuus. Tämän kaiken aiheuttajana oli n. s. lapuanliike, joka alkoi järjestyä jo v:n 1929 lopussa. Se oli selvä diktatuuriliike, joka määrätietoisesti pyrki samoihin päämääriin, joihin myöhemmin monissa muissa maissa on päädytty. Se alkoi ensinnä hajanaisina väkivaltatekoina, järjestyi vähitellen, joskaan ei puolueeksi, niin kuitenkin jonkinlaiseksi salaiseksi liikkeeksi. Se hahmoitteli itselleen vallankumouksellisen ohjelman, tietysti ei vasemmistovallankumouksellista, vaan oikeistovallankumouksellisen. Se syrjäytti maan laillisen hallituksen, joka ei rohjennut asettua sitä vastustamaan ja josta pitkäksi aikaa tuli pelkkä varjohallitus, jota kukaan ei totellut. Jos tällä vallankumouksellisella liikkeellä olisi ollut joku pystyvä diktaattori johdossa, olisi se helposti voinut siepata vallan, koko vallan, varsinkin kun valtiovalta ei ollut halukas asettumaan sitä vastustamaan, vaan päinvastoin avasi sille ovet selälleen. Tämä liike heittäytyi lopuksi kapinayritykseen, ja silloin myöskin useimpien porvarillisten puolueiden silmät aukenivat, eikä liike enää saavuttanut sitä kansan suosiota, jolla se alkujaan liikkeelle lähti. Se lopetettiin lopuksi tuomioistuimen päätöksellä, ja sen ensimmäisen vaiheen surullinen loppu oli edessä.

Tämän lapuanliikkeen aikana tehtiin runsaasti yrityksiä muuttaa maan valtiosääntökin. Pyrkimyksenä oli supistaa eduskunnan toimintavaltaa, suositeltiin n. s. presidentin hallituksia, jotka olisivat olleet vastuussa ainoastaan valtiovallan päämiehelle, äänioikeus haluttiin supistaa ainoastaan siihen piiriin kuuluville henkilöille, jotka maksoivat vussin määrän veroa, eduskunnan käsittelyoikeutta haluttiin rajoittaa j. n. e. Sillä oli siis selvä pyrkimys siirtää ratkaisuvallta toisiin käsiin.

Oli selvää, että tällainen liike pyrki myöskin rajoittamaan ja tekemään tyhjäksi työväen osanoton julkiseen elämään. Julkisesti liike oli suuntautunut kommunismin esiintymistä vastaan, ja siinä suhteessa se onnistuikin pääsemään melko pitkälle. Sen vaikutuksesta nimittäin kommunistinen julkinen esiintyminen tehtiin maassa mahdottomaksi. Mutta lopullisesti tähdättiin valtavamman työläisosan poliittiseen toimintaan, tahdottiin sos.-dem. puolue ja sen toiminta tehdä mahdottomaksi. Meikäläiset piirit saivat silloin hyvin runsaasti tuntea niitä vaikeuksia, joita oloista johtui. Yleinen turvattomuus vallitsi ja kyyditykset olivat jokapäiväisiä ilmiöitä. Se oli aikaa, jolloin ei voinut liikkua toisissa maissa saamatta tehdä selvää, mikä paholainen »lappalaisiin» oli mennyt.

Tällaisissa oloissa suoritettiin v. 1930 vaalit, joille yleisesti annettiin nimitys »terrorivaalit». Minkäänlaista vaalivapautta ei ollut

olemassa. Seurauksena oli, että työväenluokan edustajamäärä eduskunnassa putosi 66:een, siis yhtä vaille kolmannekseen eduskunnan jäsenmäärästä. Tällä yhden äänen puuttumisella oli suuret seuraukset. Kun ei ryhmällämme ollut edes kolmatta osaa eduskunnan äänistä, ei se pystynyt siirtämään vastenmielisempiäkään lakiehdotuksia yli vaalien. Näin voi yhtynyt oikeisto v. 1930 valitussa eduskunnassa ajaa ohjelmansa lävitse jokseenkin ilman mitään esteitä.

Se asenne, jonka sos.-dem. puolue silloin otti, nojautui pääasiassa kahteen tunnukseen. Me ryhdyimme pitämään etualalla erästä asiaa, josta ei aikaisemmin ollut tarvinnut paljon puhua. Me aloimme puhua *laillisuudesta* ja tämä laillisuuden saarnaaminen oli ikävää kuultavaa porvarillisille puolueille. Useasti sai kuulla taantumusporvariston taholta sanottavan, että »laillisuus heidät tappaa». Ei ollut helppoa kuulla, että asioita hoidettiin laittomasti.

Toisena tunnuksena oli *kansanvallan* säilyttäminen. Me ymmärsimme selvästi, että tästä perusedellytyksestä meidän oli pidettävä kiinni. Itseasiassahan sos.-dem. puolue on aina ollut kansanvaltainen ja sitä myöskin koettanut parhaansa mukaan tehostaa. Mutta silloisissa oloissa se muodostui aivan perustavaa laatua olevaksi vaatimukseksi. Ilman kansanvaltaista järjestelmää ei meillä tietysti ole mahdollisuutta ajaa sosialidemokraattista ohjelmaa.

Näitä kahta vaatimusta ei silloin lakattu jatkuvasti julkisuudessa esittämästä. Niissäkin vaikeissa oloissa, joita elettiin v. 1930 valitun eduskunnan toimikauden aikana, saatiin puolueemme taholta rohkeasti esiintymällä luottamus työväen piireissä palautetuksi. Tämä luottamus oli pahasti horjunut. Yleinen pelko oli saanut jalansijaa ja oltiin toivottomia tulevaisuudesta. Mutta, kuten sanottu, luottamus palautui vähitellen ja v:n 1933 vaalit tuottivat meille suuren menestyksen ja muuttivat huomattavasti asemaamme. Silloinhan puolue valtasi itselleen 12 uutta paikkaa, kohottaen eduskuntaryhmänsä jäsenmäärän 78:aan. Tämä vaalimenestys merkitsi sitä, että olimme onnistuneet asettamaan sulun pahimmalle taantumukselle. Meillä oli silloin hallussamme enemmän kuin kolmannes eduskunnan koko edustajamäärästä, ja 1/3 eduskunnassa on jo melkoinen mahti.

Tällä vaalivoitolla oli taantumuksen selkäranka murrettu. Täyttä käännettä ei kuitenkaan silloin aikaansaatu. Hitauden laki vai mikä siihen lienee vaikuttanut. Asiat eivät lähteneet kääntymään jyrkästi toiseen suuntaan eikä päästy palaamaan aikaisemmin vallinneisiin vapaisiin oloihin. Valtiollista tervahöyryämme ei saatu irti eikä uitetuksi vapaammille vesille siitä karikosta, johon se oli takertunut.

Tosin oli jo ennen vaaleja vapauduttu Svinhufvudin hallituksesta, joka on ollut heikoin ja saamattomin hallitus, mitä meillä tässä maassa

on koskaan ollut. Sehän asettui suorastaan kapinallisen lapuanliikkeen puolelle eikä ryhtynyt tarmokkaasti sitä vastustamaan. Vieläpä sen hallituksen päämies katsoi voivansa eduskunnassa ilmoittaa, että hallitus kannattaa lapuanliikkeen päämääriä. — Tämän hallituksen päämies oli siirtynyt toiselle tärkeälle paikalle, valtakunnan päämiehen tuolille, ja taantumussuunta jatkui edelleen.

Herra Sunilan hallitus, joka tämän jälkeen vaikeimman pulakauden aikana joutui hoitamaan maan asioita, ei pystynyt aikaansaamaan täyttä järjestystä maahan. Se teki kyllä heikkoja yrityksiä tähän suuntaan. Taloudelliset olot olivat kuitenkin sille ylivoimaiset. Se harjoitti jonkinlaista taloudellista demagogiaa, johon se lopullisesti sortuikin. Se luopui hallituksesta tekemällä surullisen itsemurhan. Se erosi, kun ei saanut eräälle eduskunnalle annettavaksi tarkoitetulle lakiesitykselle valtakunnan päämiehen suostumusta. Näin jälkeensä herättää hymyilyä kun muistaa, mikä se lakiesitys oli. Sen tarkoituksena oli saada laillinen korko tässä maassa määrätyksi, ja se korko, johon maalaisliitto silloin pyrki, oli 7 %.

Herra Kivimäen hallitus, joka astui sen jälkeen johtamaan maan kohtaloita, oli monessa suhteessa paljon onnellisempi. Se sai heti alkukuukausina verrattain päättäväsillä otteilla maan talouden kuntoon ja luottamuksen maan rahaoloihin palautetuksi. Poliittisesti tämä hallitus kuitenkin oli arka. Kun lapuanliikkeen loistokausi oli vielä läheisessä muistissa, pelättiin hallituksen taholla taantumuksellisia voimia, joilla edelleen maassa oli melkoisen huomattava mahti ja vieläpä jonkinlainen ymmärtäjä tasavallan päämiehessä. Tämän hallituksen arkuuden me sos.-dem. puolueessa saimme omakohtaisesti sangen usein tuntea. Erikoisesti ovat jääneet mieleen ne näytelmät, joita helatorstaina kuusi vuotta sitten Tampereella puoluekokoustamme pidettäessä näyteltiin, ja joiden yhteydessä hallituksen arvovalta oli hyvin alhainen. Nämä tapahtumat muodostuivat kuitenkin suurenmoiseksi työväen vaaliherätykseksi ja vaikuttivat ehkä enemmän vaalien menestymiseen kuin koko meidän vaalikoneistomme. — Osoituksena siitä, minkälaisia ajatuksia herra Kivimäen hallituksessa liikkui, voi vielä mainita, että sen aikana ruvettiin tutkimaan, eikö sos.-dem. puoluetta voisi oikeudellista tietä, siis laillisin keinoin, lakkauttaa. Tämä yritys havaittiin kuitenkin toivottomaksi.

Näistä herra Kivimäen hallituksen heikkouksista huolimatta sos.-dem. puolue ja ennen kaikkea sen eduskuntaryhmä koetti estää sitä kaatumasta. Tämä hallitushan lepäsi kapealla pohjalla eikä sillä ollut pysyvää kannatusta. Sen täytyi nojautua milloin oikealle milloin vasemmalle. Syynä siihen, että sosialidemokraattinen edus-

kuntaryhmä antoi tukensa hallitukselle, oli se, että voimasuhteet eduskunnassa olivat senlaatuiset, ettei ollut minkäänlaista mahdollisuutta aikaansaada vapaamielisempää hallitusta. Eduskunnassa ei ollut työkykyistä enemmistöä, joka olisi voinut määrätä poliittisen suuntautumisen ja jonka varaan olisi voinut rakentaa uuden hallituksen. Sosialidemokraatteja ei silloin miltään porvarilliselta taholta haluttu hallitukseen, eikä porvarillisten puolueiden kesken myöskään voitu aikaansaada yhteisymmärrystä asiassa. Tämä eduskuntaryhmämme kanta ymmärrettiin puolueemme piirissä. Siitähän on osoituksena se, että puoluekokoukset sen ovat puolestaan hyväksyneet. Tosin esiintyi puolueen keskuudessa tyytymättömiäkin piirejä, jotka alkoivat esittää valituksia Kivimäen hallituksen toiminnasta ja siitä, että meidän sille antama kannatus rajoitti omaa toimintavapauttamme. Suurin tyytymättömyys tähän hallitukseen esiintyi kuitenkin maalaisliiton taholla, joka ei ollut tottunut olemaan hallituksen ulkopuolella ja johon tuo lähes neljä vuotta kestänyt karantääniaika vaikutti kovin myrkyttävästi.

Kolme vuotta takaperin oli se vaikutelma yleinen, että lopullinen käänne vapaampaan suuntaan oli edessä ja että vihdoinkin päästäisiin pois siitä kuolleesta pisteestä, jossa siihen saakka oli eletty. Siinä vakaassa aikomuksessa lähdettiin myös vaaleihin. Nämä vaalit antoivatkin meille jälleen vaalivoiton. Puolueemme lisäsi edustajamääräänsä eduskunnassa vielä viidellä jäsenellä. Eduskuntaryhmämme jäsenmäärä nousi siten 83:een. (Sen jälkeen olemme erään sattuman kautta vielä perineet maalaisliitolta yhden paikan, joten meillä nyt on 84 paikkaa.)

Tällä vaalivoitolla oli oikeiston mahti lopullisesti murrettu. Se oli kaksissa vaaleissa saanut suorastaan katastrofimaisen vaalitappion. Sos.-dem. puolueen asema oli muodostunut aivan toiseksi kuin v:n 1933 vaalien jälkeen. Kansa voi taasen hengittää vapaamin ja tuntea olonsa turvalliseksi.

Suoranaisena ja jopa välittömänä seurauksena tästä vaalin tuloksesta olisi tietysti pitänyt olla hallituksen vaihdos. Herra Kivimäen hallitus ei kuitenkaan ollut halukas luopumaan vallasta ilman että se oli saanut suoranaisen epäluottamuslauseen eduskunnalta. Tämöinen epäluottamuslause tulikin hyvin nopeasti v:n 1936 syksyllä ja hallitus erosi. Kaikille on hyvin tunnettua, minkälaiseksi hallituskysymys sen jälkeen muodostui ja miten sosialidemokraattien osallistuminen hallitukseen koko syksyn 1936 aikana estettiin. Edelleen on tunnettua, miten senjälkeiset ponnistukset kohdistettiin edessä oleviin presidentin vaaleihin, jotta valtakunnan korkeimmalla paikalla saataisiin aikaan muutos. Samanaikaisesti

käytiin neuvotteluja siitä hallitusohjelmasta, jota suunnitteilla oleva kolmen puolueen — sosialidemokraattien, maalaisliiton ja edistuksen — kokoomushallitus tulisi toiminnassaan noudattamaan.

Mitä tähän hallitusohjelmaan tulee, on luonnollista, että niin erilaisiin päämääriin pyrkivien puolueiden hallitusohjelma muodostui semmoiseksi, ettei se ole minkään puolueen oma ohjelma. Varsinkin meidän sosialidemokraattien taholla oltiin jo etukäteen selvillä siitä, ettemme voisi ajaa omaa ohjelmaamme ja että me vähemmistönä ollen saisimme tyytyä siihen, että maassa harjoitetaan enemmistön vaatimaa ja toivomaa porvarillista politiikkaa. Mutta meille riitti se, että hallitusohjelma oli rakennettu selvästi kansanvaltaisille periaatteille ja että siinä luvattiin ajaa selvää uudistusohjelmaa.

Siinä hallituksessa, joka presidentin vaalin jälkeen maaliskuussa 1937 lopullisesti tuli muodostetuksi, oli tietysti eduskunnan voima-suhteiden mukaisesti porvarillinen enemmistö. Porvarillisten puolueiden edustajia on hallituksessa 8 ja sos.-dem. puolueen 5. Kaikki poliittiset salkut joutuivat porvarillisten jäsenten hoidettaviksi. Sosialidemokraateille jäi kyllä myös tärkeitä salkkuja hoidettavaksi, ennen kaikkea semmoiset työväkeä lähellä olevat asiat kuin sosiaaliministerin ja kulkulaitos- eli työministerin salkut. Lisäksi on meidän puolueeseemme kuuluvilla jäsenillä raha- sekä kauppa- ja teollisuusasiat hoidettavana.

Tämä uusi hallitus oli epäilemättä sangen huomattava tapahtuma meidän poliittisessa elämässämme. Ensi kerranhan itsenäisyytemme aikana tapahtui, että porvarilliset puolueet ja sos.-dem. puolue yhdessä yrittivät hallita maata. Edelleen se oli tärkeä tapahtuma sen kautta, että useiden vähemmistöhallitusten jälkeen jälleen oli saatu enemmistöhallitus, jolla oli vankka jalansija eduskunnassa. Nimellisestihän hallituspuolueisiin kuuluu eduskunnan jäsenistä 143 jäsentä, joten hallituksella on runsaasti 2/3, melkein 3/4 takanaan. Pitkästä aikaa oli siten hallituksella vankka tuki eduskunnassa ja se voi odottaa voivansa kuljettaa asioita määrätietoisesti haluamaansa suuntaan.

Jos haluaa selvittää itselleen sos.-dem. puolueen vaikuttimia tähän yhteishallitukseen menosta, niin lienee selvästi sanottava, että se ei tapahtunut ainakaan yksinomaan mistään puoluepoliittisista, itsekkäistä syistä. Mikään pakkohan ei meitä tämän tien ottamiseen ajanut. Asemamme oli kyllin luja myöskin hallituksen ulkopuolella. Ei meitä myöskään puhtaasti porvarillinen hallitus enää olisi voinut samassa määrin sortaa ja meidän toimintaamme vaikeuttaa, kuin edellisinä vuosina oli ollut tapana. Meidän päävaikuttimenamme oli vilpittön halu tarjota maalle silloisissa vaikeissa oloissa

palveluksiamme. Siten voitaisiin rauhassa ja kootuin voimin ryhtyä ajamaan positiivista uudistuspolitiikkaa, joka pitkäksi aikaa oli jätetty kesannolle. Samoin pidettiin tärkeänä jo aikaisemmin ajamamme kansanvaltaisuustaistelun jatkamista loppuun saakka eli kunnes kaikki fascistiset pyrkimykset tässä maassa olisi lopullisesti saatu torjutuksi. Tämmöisen uudistusohjelman ajamiseen ja kansanvaltaisuuden vahvistamiseen aukeni mahdollisuus, kun saatiin tämmöinen voimakas enemmistöhallitus syntymään.

Nyt on tämä hallitus toiminut vähän yli 2 vuotta ja valitsijain asiana on arvostella, miten tässä työssä on onnistuttu. Arvelen kaikkien niiden puolesta, jotka ovat vastuussa siitä, että tämmöinen askel otettiin, voitavan tunnustaa, että melkoisin epäilyksin tälle tielle lähdimme. Sitä kutsuttiinkin alussa melko yleisesti vain »hallituskokeiluksi». Emme itsekään luottaneet tämän kokeilun kestävyYTEEN ja vastustuspuolueiksi jääneet ryhmät taasen olivat aivan varmoja siitä, että hallitusrintamaan hyvin pian tulisi syntymään repeämä. Niihin vähäisiin odotuksiin nähden, millä liikkeelle lähdettiin, lienee tulosta pidettävä melkoisen hyvänä. Mitä ensinnäkin yhteistoimintaan itse hallituksen sisällä tulee, on se sujunut erinomaisen hyvin. Niin puoluemiehiä kuin kaikki olemmekin, on jokainen koettanut asettaa maan edun omien puolue-etujen yläpuolelle. Kun keskinäinen luottamus on ollut hyvä, on yhteistoiminta myöskin voinut muodostua hyväksi. Siinä on kiinteä hallitusohjelma myöskin ollut melkoisena apuna.

Mutta myöskin eduskunnassa on asiain hoito sujunut toisella tavalla kuin ennen. Ei ole tarvinnut seistä, niinkuin monet aikaisemmat hallitukset, milloin oikealla milloin vasemmalla jalalla. Eduskuntaenemmistön kannatus on ollut etukäteen tiedossa ainakin useimmissa asioissa. Eduskuntaryhmät ovat yleensä pysyneet hyvin koossa. Vasta nyt, kun vaalit ovat lähellä, ja edustajat jonkin verran rupeavat arvioimaan omia mahdollisuuksiaan seuraavissa vaaleissa, on kurittomuus alkanut saada valtaa. Monia suuria asioita on tähän mennessä ennätetty viedä lävitse. Näitä asioita voisi luotella paljonkin. Puutun kuitenkin vain erääseen, joka viime aikoina on astunut voimakkaasti etualalle.

Alussa niin hallitus kuin eduskuntakin saivat toimia verrattain säännöllisissä oloissa. Taloudellinen asema maassamme oli hyvä ja poliittiset olot olivat rauhalliset. Ulkonakaan ei mitään erikoista tapahtunut, paitsi että olosuhteet kehittyivät samaan epäedulliseen suuntaan, johon ne jo edellisinä vuosina olivat kulkeneet, ja yhä useammat maat siirtyivät fascistiseen leiriin. Mutta nyt on jo yli vuoden ajan rajojemme ulkopuolella vallinnut hyvin epävarma tilanne,

joka ei ole voinut olla vaikuttamatta meidän kotoisiinkin oloihimme. Tämä ulkona esiintynyt rauhattomuus on kaikkien havaittavissa. Ei kukaan enää ilman melkoista uteliaisuutta voi olla aamuisin avaamatta aamulehteään ja iltaisin luultavasti useimmat ovat radiokoneen ääressä kuunnelleet, mitä uutta maailmassa on tapahtunut. Suurvaltain välit ovat jatkuvasti kiristyneet, ja sodan uhka on astunut jatkuvasti lähemmäksi. Jonkinlainen hermosota on jo nyt käynnissä, ja yhä useampi valtakunta on jo järjestänyt taloutensa täydellisen sotatalouden kannalle.

Näiden tapahtumien vaikutukset ovat tuntuneet meillä Suomessa. Eräänä seurauksena niistä on ollut, että puolustuskysymys on astunut hyvin voimakkaasti etualalle, etten sanoisi täysin hallitsevaan asemaan. Se on esiintynyt monessa muodossa, mutta lähinnä tietysti rahallisenä kysymyksenä. Meillähän oli jo aikaisemmin eduskunnan enemmistön päätöksellä, vastoin sosialidemokraattien kantaa, ratkaistu eräs verrattain suuri puolustuskysymys. Eduskunta oli päättänyt n.s. puolustuslaitoksen perushankintoihin varata 210 milj. mk vuosittain. Vuosi takaperin tämä asia astui jälleen päiväjärjestykseen sen jälkeen kuin eräs komitea oli tehnyt siitä ehdotuksensa. Tämä komitean ehdotus tiesi sitä, että seitsemän vuoden aikana olisi määrätty summa varattava armeijan perushankintojen rahoittamiseksi. Lopullisesti tämä asia summaan nähden ratkaistiin siten, että kokonaissumma määrättiin 2,710 milj. mk:ksi ja että sitä oli kerättävä 7 vuoden aikana. Entisen päätöksen lisäksi oli siis varattava 190 milj. mk vuosittain. Tämä lisäys saatiin sosialidemokraattien vaatimuksesta kerätyksi siten, että tulo- ja omaisuusveroa korotettiin 20 %:lla. Tämä veron lisäys suunnilleen peittää sen lisätarpeen, joka täten päätettiin täyttää.

Tämän jälkeen ovat vaatimukset kuitenkin edelleen kasvaneet. Päiväjärjestykseen on tullut m.m. kysymys Ahvenanmaan linnoittamisesta. Eduskunnalle on äsken monien esivalmistelujen jälkeen annettu esitys Ahvenanmaan linnoittamisesta, jonka lasketaan vaativan 426 milj. mk, mikä summa olisi kerättävä kolmen vuoden aikana. Tämän esityksen on eduskunta puolestaan hyväksynyt. Edelleen on oikeiston taholla esitetty laivaston rakennusvaatimus ja se on tietysti sangan raskas asia. Minkäänlaista laivastoa ei kai voida ajatellaakaan saatavan aikaan alle 1.5—2 miljardin mk:n. — Eduskunnan loppuviikkoina on edelleen annettu eduskunnalle useita maanpuolustusta, koskevia esityksiä. Näiden joukossa on ollut vaikeitakin asioita, kuten esitys työpalvelun järjestämisestä, väestönsuojelun järjestämisestä, sotatilamääräysten voimaantulumisesta ennen varsinaisen sotatilan puhkeamista j.n.e.

Tietysti me olemme kaikki varsin hyvin selvillä siitä, että kun on puhe puolustuskysymyksen järjestämisestä, ei sillä alalla ole mitään ylärajaa, johon voisi pysähtyä. Puolustuslaitoshan on siitä ihmeellinen laitos, ettei se tule koskaan valmiiksi. Ensinnäkin tehdään jatkuvasti uusia keksintöjä, jotka työntävät entisiä syrjään. Vanhat vehkeet vanhenevat, ruostuvat, romuttuvat ja tulevat käyttökelvottomiksi.

Meillä sosialidemokraateilla on tämän asian yhteydessä ollut vaikea asia itsellemme selvitettävänä. Meidän on ollut selvitettävä, miten tähän kaikkeen on suhtauduttava. Meillä on hyvin selvät ohjeet aikaisemmilta puoluekokouksilta. Puoluekokoukset ovat sanoneet, viimeksi kolme vuotta takaperin, että puolustuslaitokseen ei ole uhrattava liikaa varoja. Lisäksi on asetettu erinäisiä ehtoja ja toivomuksia, miten puolustuslaitokseen olisi suhtauduttava.

Aikaisemmat päätökset on kuitenkin tehty oloissa, jotka olivat aivan toisenlaiset kuin ne, missä nykyään elämme. Kaikki maat varustautuvat nyt melkein hammasta purren, käyttäen tavattoman paljon varoja tähän tuottamattomaan tarkoitukseen. Pientenkin maiden on ollut pakko mennä virran mukana. Myöskin sos.-dem. puolueet kaikissa maissa ovat nähneet velvollisuutensa olevan kansanvaltaisen järjestelmän säilyttämiseksi suostua lisävarojen myöntämiseen puolustuslaitoksen hyväksi. Niin olemme mekin tehneet.

Ei ole syytä kuvitella, että sosialidemokraattinen puolue näin menetellessään olisi ollut harhakäsitysten vallassa ja kuvitellut tällä alalla suuria voitavan aikaansaada. Me näemme selvästi sen rajan, jonka yläpuolelle pienet maat eivät voi mennä. Pienet maat eivät voi hankkia itselleen kaikkia niitä vehkeitä, joita suuret valtakunnat itselleen hankkivat, yhtä vähän kuin jokin pientila voi hankkia itselleen suurtilan laitokset. Esim. todella, taistelukykyinen laivasto on sula mahdottomuus pienille maille. Mekään emme pysty hankkimaan niin voimakasta laivastoa, että sillä olisi jokin merkitys. Meillähän on naapurinamme kaksi suurvaltaa, joilla on voimakkaat laivastot. Emme ole menneet näiden uusien määrärahojen myöntämiseen ilman tarkkaa suunnitelmaa, emme myöskään paniikin tai pelon vallassa.

Näillä suunnitelmilla on se paha vika, että ne maksavat paljon. On tietysti helppo huutaa, niinkuin oikeiston taholta huudetaan, että meidän on varustauduttava. Ja tehtäköön mikä päätös tahansa, niin oikeiston taholta sanotaan, että se on liian vähän.

Tärkeätä on tällöin selvittää itselleen, kuinka nämä varustelu-suunnitelmat on rahoitettava. Mainitsin jo äsken, että ensimmäinen rahoitus suoritettiin siten, että tulo- ja omaisuusveroa korotettiin ja rasitus siirrettiin siten pääasiassa varakkaiden luokkien kannetta-

vaksi. Oikeistolla on tässä suhteessa vastaisuuteen nähden selvä resepti. Se on sen julkisuudessakin jo ennättänyt mainita. Sen ohjelmaan kuuluu, että niin kauan kuin uusia puolustustarpeita on olemassa ja niihin on varoja käytettävä, on muut tarpeet jätettävä tyydyttämättä. Ja sikäli kuin siitä huolimatta lisävaroja tarvitaan, on nämä varat lainattava eikä veroja korotettava.

Tämä neuvo on tietysti aivan väärä. Emmehän me voi asettua sille kannalle, että yhden tarpeen vuoksi, olkoon se kuinka huutava tahansa, jätämme muut tarpeet tyydyttämättä. Emmehän voi suostua siihen, että esim. sosiaalinen uudistusohjelma laiminlyöttäisiin sen vuoksi, että varustautumista on kiirehdittävä. Mielestäni emme myöskään voi jättää tulevien sukupolvien maksettavaksi sitä, mitä me tällä hetkellä näihin tarkoituksiin käytämme. Näitä suunnitelmia olisi senvuoksi toteutettava vain siinä laajuudessa kuin me nykyoloissa pystymme varoja näihin tarkoituksiin hankkimaan. Tämä tietää verokuorman lisääntymistä. Jos siis varustautumista jatkuu, tulee verokuorma pakosta lisääntymään. Näissä asioissa on pidettävä pää kylmänä eikä ole suostuttava siihen, että nykyään vallitsevaa suurta innostusta käytetään väärin. Ei ole levitettävä paniikkimielialaa ja sitä väärin käytettävä. Ei ole oikeus saattaa maan rahaloja rappiolle eikä syrjäyttää sosiaalista uudistusohjelmaa. Tämä on ainoa kysymys, johon nykyään esillä olevista asioista olen halunnut tässä yhteydessä puuttua.

Mitä vastaiseen toimintaamme tulee, niin hallituksessa tapahtuvasta yhteistoiminnasta huolimatta havaitsemme olevamme yksin, varsinkin lähtiessämme vaaleihin. Ei meillä yhteisrintamapuolueiden taholta ole mitään apua odotettavissa. Päinvastoin on siltä taholta avoimesti julistettu, että ne tekevät kaiken voitavansa vastustaakseen sosialidemokratian voimistumista. Ja mitä vastustuspuolueisiin tulee, ollaan ainakin oikeiston taholla edelleen sotajalalla meitä vastaan ja pidetään maan eduille vahingollisena sitä, että sosialidemokraatit ovat niinkin tehokkaasti mukana maan asioista päätettäessä kuin tällä hetkellä ovat.

Omaan asenteeseemme nähden haluaisin yksinkertaistuttaa probleemia mainitsemalla, että politiikassa on tavallaan vain kaksi tietä valittavana. Kaikessa toiminnassa voidaan panna pääpaino sille, mikä erottaa oman puolueen toisista puolueista. Toinen tie on se, että koetetaan pitää erottavia seikkoja vähemmän etualalla ja etsiä niitä seikkoja, jotka yhdistävät. Edellinen tie on opposition tie. Jälkimmäinen tie johtaa yhteistoimintaan toisten puolueiden kanssa.

Me olemme puolestamme kokeilleet kumpaakin tietä ja molemmilla on omat etunsa. Riippuu pääasiassa tilanteesta, kumpaa on nouda-

tettava, kumpi katsotaan edullisemmaksi. Oppositioasenteessa olemme aikoinaan saavuttaneet huomattavia etuja. Mutta olemme myös voineet havaita, että jos tilanne on vaarallinen, ei siitä ole paljonkaan apua. Etenkin vaarallisina aikoina yhteistoiminnan etsiminen pääasiassa samalla linjalla kulkevien puolueiden kanssa on erinomaisen tärkeä ja voi sillä saavuttaa hyviä tuloksia. Tällä hetkellä, jos koskaan, on aika vaarallinen. Ulkoa uhkaa vaara. Eikä sisälläkään kaikki ole aivan lepotilassa, vaikka pinnalla ei paljon väreilyä tällä hetkellä näekään. Tällöin on syytä niin laajalti kuin mahdollista koota kansa yhteiseen rintamaan. Sehän onkin sosialidemokratian, päämääränä.

Tämä kanta, jota puolue on parin viime vuoden aikana noudattanutkin, on johtanut siihen yhteishallitukseen, josta on ollut puhe. Puolue on sen muodostamisessa ollut pääasiassa jokseenkin yksimielinen. Puolueemme enemmistö harrastaa rauhallista politiikkaa. Tällöisellä rauhallisella, johdonmukaisella uudistuspolitiikalla meillä on myöskin toiveita saada lisää kannatusta ulkopuolelta nykyisten puoluepiirien. On tietysti tärkeätä ylläpitää agitatiota ja puolueen valistustyötä, mutta yhtä tärkeätä on suorittaa positiivista uudistustyötä, jolloin työväki näkee, että sille koituu reaalisia tuloksia puolueen toiminnasta.

Kun nyt lähdemme vaaleihin, on tilanne melkolailla omituinen ja joka tapauksessa uusi. Olemme hallituspuolueena yhdessä porvarien kanssa. Kuitenkin olemme yksin ja saamme kaikki muut puolueet vastaamme. Keskustapuolueet, jotka tähän saakka ovat olleet aina vastakkain vaaleissa, ovat nyt menneet vaaliliittoon. Hallituspuolueena ei tavallisesti ole ollut terveellistä lähteä vaaleihin. Hallituskauteen voi tavallisesti sisältyä tekoja, jotka voivat herättää arvostelua. Luulisin kuitenkin, että se toiminta, joka puolueellamme hallituspuolueena on takanamme, kestää tarkastelun ja arvostelun vaaleissa sekä ettei valitsijoilla ole ainakaan raskaampia muistutuksia sitä vastaan.

Näiden vaalien tuloksista tulee riippumaan vastainen toimintamme ja se suunta, jonka se tulee saamaan. Joudummeko edelleen olemaan hallituspuolueena syksystä lähtien vai siirrymmekö oppositioon, se on kokonaan vaalien tuloksista riippuvainen.

Meillä oikeisto pelottelee porvarillisia valitsijoita odotettavissa olevalla sosialidemokraattien suurella vaalivoitolla, jopa toivotetaan, että sos.-dem. puolue tulee saamaan enemmistön eduskunnassa, minkä jälkeen alkaa sos.-dem. puolueen diktatuuri tässä maassa. Kaikki he kuitenkin sydämessään toivovat meille vaalitappiota ja haluaisivat mieluummin kokonaan hävittää »marxilaisuuden» tästä maasta. Tämä toivo on kuitenkin suurempi kuin tosiasiat. Puoluettamme on

viime aikoina niin suurenmoisin tuloksin hävitetty, että kaksissa viime vaaleissa olemme hankkineet 17 uutta paikkaa. Jos hävittämistyö jatkuu samaan suuntaan, on meillä syytä olla iloisia.

Haluamme näissä vaaleissa koota kansan enemmistön, palkkatyväen ja pienviljelijät, yhteisten vaalitunnusten ympärille. Tälle enemmistölle me haluamme antaa määräämisvallan yhteiskunnan ja valtion asioista päätettäessä. Tämä on todellista kansanvaltaa, jonka palvelukseen me olemme antautuneet.

Meillä on hyvät toiveet siitä, että vaalit tulevat meidän osaltamme sujumaan hyvin. Rivit sulkeutuvat kaikkialla tiiviimmiksi ja innostus on suuri.

Yhteenvetona siitä, mitä olen lausunut, haluan tehostaa, että sikäli kuin on kysymys meidän suhtautumisestamme ulospäin, on meidän noudatettava täyttä puolueettomuutta. Sisäpolitiikassa taas -on syytä pysyä niiden tunnusten ympärillä, joita viime aikoina on seurattu. Edelleenkin on lujasti tuettava kansanvaltaista järjestelmää, sillä kansanvallan kautta meillä on mahdollisuus ajaa sosiaalista uudistuspoliittikkaa. Kansan enemmistön edut on saatava määrääviksi.

Kansan syvät rivit on saatava sosialidemokratian riveihin ja sitä kautta annettava niille mahdollisuus vaikuttaa asioihin. Jos tällainen luottamus meille annetaan, jos meille valitsijat jälleen haluavat antaa vaalivoiton, voimme me puolestamme luvata, että me teemme kaiken voitavamme osoittaaksemme ansainneemme sen luottamuksen, jota meille osoitetaan.

Otettiin päivällisloma kello 12,10.

Kokousta jatkettiin kello 13,45. Puhetta johti edelleen Väinö V. Salovaara.

Puoluetoimikunnan kokoonpano.

Kokoukselle esiteltiin *menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 1*, joka sisälsi ehdotuksen puoluetoimikunnan kokoonpanoksi. Mietintö oli seuraavan sisältöinen:

Menettelytapavaliokunta on, keskusteltuaan puoluetoimikunnan kokoonpanosta, tullut siihen tulokseen, että puolueen kokonaisuus vaatii puoluetoimikunnan vaalin toimittamista yksimielisesti, sekä päättänyt tämän vuoksi sovittelujen jälkeen ehdottaa puoluetoimikunnalle seuraavaa kokoonpanoa:

Puheenjohtajaksi: Kaarlo Harvala.

Puoluesihteeriksi: Aleksi Aaltonen.

Ruotsalaisen Työväenliiton edustajaksi: Gunnar Andersson.

Jäseniksi: Väinö Tanner, Mauno Pekkala, J. W. Keto, K. H. Wiik, Väinö V. Salovaara ja Sylvi-Kyllikki Kilpi; sekä varajäseniksi: Johan Helo, Raf. Paasio ja Aug. Kuusisto.

Valiokunnan puolesta:

A. Pitkäsilta.

Olavi Kajala.

Menettelytapavaliokunnan mietintö hyväksyttiin yksimielisesti. Puhetta ryhtyi johtamaan *M. E. Lehtinen.*

Puolueen vaaliohjelma ja vaalijulistus.

Otettiin käsiteltäväksi ehdotus puolueen vaaliohjelmaksi joka oli monistettuna jaettu kokouksen osanottajille, sekä sen yhteydessä puoluetoimikunnan ehdottama luonnos puolueen vaalijulistukseksi. Ne esitteli kokoukselle puoluesihtööri *Aaltonen* seuraavasti:

Hyvät toverit! Puoluetoimikunta on tahtonut jättää puoluekokoukselle tilaisuuden hyväksyä puolueelle vaaliohjelman. Aikaisemmin on ainakin joskus ollut tapana, että se on kirjoitettu, puoluetoimikunta on tällaisen ohjelman laatinut, vähän ennen vaaleja. Mutta kun puoluekokous on näin sopivana aikana, niin olemme katsoneet, että olisi hyödyksi, jos puoluekokous sen käsitelisi.

Puolueen vaaliohjelmaa laadittaessa on puoluetoimikunta lähtenyt niistä olosuhteista, jotka niin muualla maailmassa kuin omassa maassammekin tällä hetkellä ovat vallitsevina. Tästä johtuen vaaliohjelmassa kosketellaan aluksi nykyistä kansainvälistä tilannetta ja sen asettamia velvollisuuksia tavoitteena rauhan säilyttäminen ja maamme politiikan hoitaminen sitä silmällä pitäen. Toisena tärkeänä näkökohtana ja lähtökohtana täytyy puoluetoimikunnan mielestä olla kansanvallan turvaaminen, sen suojeleminen ja edelleen kehittäminen. Käsityksemme on, että vaalit oleellisimmalta osaltaan tullaan käymään nimenomaan näiden kysymysten merkeissä. Itsestään selvää kuitenkin on, että meidän vaaliohjelmassamme täytyy kosketella niitä työväestöä läheisesti koskevia työväenluokan omia erikoiskysymyksiä, jotka odottavat ratkaisuaan, ja joiden ratkaisuun näyttäisi näissäkin olosuhteissa lähimmän kolmivuotiskauden aikana olevan mahdollisuuksia. Tällöin on kiinnitetty huomiota työväen palkkatasoon, työttömyyskysymykseen, sosiaaliseen uudistustoimintaan, verotuskysymykseen, pienviljelijäväestön ja kalastajäväestön asemaan, kansansivistystyön kehittämiseen, kielikysymyksiin ja näistä on otettu vaaliohjelmaan ei kovin yksityiskohtaisia, mutta kuitenkin

selvästi suuntaa antavat merkit. Puoluetoimikunta on ollut sitä mieltä, että vaaliohjelmassa ei voida esittää paljon sellaisia asioita, joiden toteuttamiselle ei nykyoloissa näytä olevan mahdollisuuksia. Se ohjelmaesitys, joka on jaettu kokouksen edustajille, rakentuu nimenomaan juuri tälle perustalle. En halua, senjälkeen kuin toveri Tanner piti täällä laajan esitelmän, kauemmin viipyä tämän kysymyksen selvittelyssä, varsinkin kun esitys on edustajain nähtävänä, vaan jätän sen sellaisenaan kokouksen arvioitavaksi ja luonnollisesti asianomaisen valiokunnan tarkistettavaksi.

Olisi kuitenkin tarpeellista, että tämän vaaliohjelman ohella, puoluekokous asianomaisen vaalivaliokunnan ehdotuksesta hyväksyisi nimissään julkilausuman, vetoomuksen valitsijoille ja jo tälläkin tavalla antaisi siis tuollaisen alkusysäyksen nyt lähiaikoina nopeassa tempossa kiihtyvälle vaalitoiminnalle. Olen laatinut luonnoksen helppottaakseni siten valiokunnan työtä tätä julkilausumaa, tätä vetoomusta varten. Se on jaettu ennen tätä kokousta puoluetoimikunnan jäsenille ja sitä on täällä sen verran monistettu, että asianomainen valiokunta sen pohjalla voi asiaa käsitellä ja laatia sitten siitä oman ehdotuksensa. Minä pyydän sen tässä yhteydessä nyt kuitenkin myös lukea.

Puhuja luki tämän jälkeen laatimansa luonnoksen.

Puheenjohtaja M. E. Lehtinen: Olemme kuulleet puoluesihteerin selostuksen vaaliohjelmasta ja vaalijulistusluonnoksen. Tässä yhteydessä käsitellään myös Tampereen Sosialidemokraattisen Klubin alustus vaalijulistuksen antamisesta maamme pienviljelijöille. (Kts. Alustuksia, siv. 8.)

Asian johdosta syntyi keskustelu.

Sundström, Cay: Minun huomioni on kiintynyt vaaliohjelman toisella sivulla esiintyvään kappaleeseen jossa sanotaan, että kansanvallan turvaaminen on kansan puolustustahdon ehdoton edellytys. Siinä ensimmäisessä lauseessa sanotaan näin: »Yhtä tärkeätä on huolenpito siitä, että kansanvaltainen järjestelmä säilyy, että sitä jatkuvasti kehitetään». Tämä on epäilemättä oikein sanottu, mutta minä kaipaisin siinä jotakin konkreettista. Näin ollen olen sitä mieltä, että tässä pitäisi kiinnittää huomiota niihin huononnuksiin, joita lainsäädännössämme tapahtui lapualaisten ja Kivimäen hallituksen painostuksesta. Vaaliohjelmassa olisi mainittava niistä ja esitettävä vaatimus palaamisesta aikaisempiin oloihin. Mainitut lainsäädännölliset huononnuksukset ovat olleet hyvin kohtalokkaita monelle työväenjärjestölle ja me tiedämme, että meidän tuomioistuimemme ovat hyvin valmiit tuomitsemaan työväenjärjestöjä. Toivon, että valiokunta kiinnittää huomiota näihin mainitsemiini seikkoihin.

Räisänen, Yrjö: Haluaisin ensiksi lausua jonkun sanan sen esitelmän johdosta, jonka toveri Tanner täällä piti. Se historiikki, jonka hän esitti valtiollisesta ja sisäpoliittisesta kehityksestä viime aikoina, oli suurin piirtein oikein. Eihän hän antanut sitä ensi kertaa. Muutaman lisän minä siihen historiikkiin kuitenkin tahtoisin panna. Se linja, jolle nyt on tultu työmiesten ja talonpoikain hallituksen aikana, oli jo aikaisemminkin sosialidemokraattisen ryhmän pyrintöperänä. Puhuja selosti sitten yhteisrintama-ajatuksen kehitystä ja arvostelutuaan puolueen aikaisempaa virallista kantaa siihen, siirtyi hän tarkastelemaan ehdotusta vaaliohjelmaksi.

Puhujan mielestä se oli verraten hyvä, mutta pieniä muutoksia, siihen olisi tehtävä. Niinpä esim. kappaleessa, jossa puhutaan työväen palkkatasosta, olisi sanottava vaatimus, että työehtosopimukset on tunnustettava. Niistä riidellään valtionkin työmailla, puhumattaakaan yksityisistä työnantajista. Tämän vaatimuksen toivoi puhuja vaaliohjelmaan lisättäväksi. Edelleen puhuja huomautti, että on kiinnitettävä huomiota lapsirikkaiden perheiden asuntotoimintaan. Asutuslaissa on puutteita ja ne olisi korjattava. Kun ohjelmassa puhutaan kansan opetuksesta, niin tahtoi puhuja mainita, vaikkapa se ei kuulukaan tähän asiaan, että siinä ei olla oikeilla jäljillä, koska eduskunnassa on vireillä oppikoulu-uudistus, joka ei ole puolueemme ohjelman mukainen. Kun vaaliohjelmassa sitten lopuksi ennen viimeistä kappaletta sanotaan: »Puolue vaatii kuitenkin opetuksen järjestämisen sellaiseksi, että sitä ei anneta kansalliskiihkon ja ylitsevuotavan militarismin hengessä», niin minä puolestani vaatisin hajoitettavaksi kansalliskiihkoa ja militarismia lietsovat järjestöt. Lopuksi puhuja esittämiinsä ajatuksiin viitaten alisti valiokunnan harkittavaksi eikö vaaliohjelmaan olisi otettava maininta työehtosopimusten hyväksymisestä valtion ja kuntien töissä, mikä on mahdollista — ellei SAK kykene niiden voimaansaattamista toteuttamaan tappelutietä — siten, että pyritään saamaan riittävä voima kuntien valtuustoihin ja eduskuntaan.

Tanner, Väinö, vastaili Räisäselä, huomauttaen, että hänen lisäyksensä puhujan esitelmään, samoin kuin oikaisunsakin, olivat täysin tarpeettomat. Svento ja Räisänen kyllä kirjoittivat maalaisliiton ja työväen hallitusrintamasta, mutta he kirjoittivat vääränä aikana. Silloisissa oloissa oli yhteisen hallitusrintaman muodostaminen mahdottomuus. Asia astui päiväjärjestykseen toteutumismahdollisena vasta silloin kun hallitusrintama muodostettiin.

Hänninen, J. R., katsoi aiheettomaksi keskustelun siitä, mikä olisi ollut sopivin aika hallitukseen menemiselle. Puhuja katsoi, että nyt oli ehkä sopivin aika, ja kansa hyväksyy sen. Puhuja huomautti,

että vaaliohjelma ja luonnos vaalijulistukseksi olisi pitänyt lähettää aikaisemmin järjestöille. Ilomantsiin ei ole saapunut muitakaan alustuksia. Toivoi, että niin vaaliohjelmalle kuin myös vaalijulistuksellekin valiokunta löytää oikean muodon.

Vuori, Eero A., tahtoi Räisäsen puhevuoron johdosta, jossa vaaliohjelmaan vaadittiin mainintaa työehtosopimuksista ja viitattiin SAK:n rajoitettuihin tappelumahdollisuuksiin, huomauttaa, että lainsäädännöllä ei työehtosopimuksia saada käytäntöön, vaan on niistä todella työmailla tapeltava. Kapitalistinen talousjärjestelmä — sanoi puhuja — on nykyisin lähellä rappeutumistaan ja tuhoutumistaan. Sota ja säännöstelytalous uhkaavat kapitalismin perusolemusta, joten ei voine olla sopivampaa ajankohtaa soittaa kapitalismin kuolinkelloja ja julistaa sosialismia. Mutta on samalla otettava huomioon sekin, että pulaan on joutunut myös sosialistinen ajattelu. Ei ole nykyisissä olosuhteissa voitu esittää kumouksellista toimintaohjelmaa, eikä olla edes selvillä siitä, mitä pitäisi tehdä. Useissa maissa on sosialistinen liike omine suuntineen tuhoutunut. Niin on tapahtunut Saksassa, Itävallassa, Tshekkoslovakiassa y.m. Sosialidemokraattinen liike on myös kärsinyt arvovaltatappioita muuallakin. Pinnalle ovat nousseet pikkuporvarit, väliluokat, jotka liikehtivät omaan laskuunsa. Kapitalismi näkee, että liikkeelle voidaan laskea muitakin voimia, eikä vain työväestöä. Niistä voimista on kysymys, eikä niihin voimiin päästä käsiksi sosialistisin tunnuksin. Meidän ei pidä tuudittautua väärään käsitykseen mahdollisuuksistamme. Meillä on mahdollisuus edetäkin, mutta minä epäilen kaavamaisia iskulauseita, joita vastustajamme voivat käyttää hyväkseen. Haluaisin huomauttaa eräästä seikasta. Meillä on saatu aikaan useita lainparannuksia, mutta kun koko valtioaparaatti on taantumuksellisten käsissä, jäävät lait tehottomiksi. Minun mielestäni olisi tärkeätä koettaa pysytellä komentosillalla, siellä, missä puolueemme edustajat nyt ovat ja koetettava vaikuttaa valtioaparaattiin. Ja siihen on mahdollisuus vähemmän äänin ja ilman iskulauseitakin.

Huotari, Anni, oli sitä mieltä, että vaaliohjelma, sikäli kuin sen voi yhdellä kuulemalla tajuta, tuntui aika hyvältä. Siinä olisi kyllä ehkä kaivannut enemmän naisille kohdistettuja ajatuksia ja kehoituksia. Naisiin ei turhaan vedota, siitä on nykyinen aika antanut lukuisia todistuksia. M.m. Saksassa ovat naiset vaikuttaneet suuresti natsien voittoon. Meilläkin olisi naisten vaikutusvalta kokonaisuudessaan saatava puolueemme hyväksi. Työläisnaisliitto kyllä tekee valistustyötä, mutta naisten mukaan vetämisessä tarvittaisiin myös koko puolueen huomio.

Wiik, K. H. ilmoitti, koska on tehty ehdotus sen vaatimuksen vaali-

ohjelmaan ottamisesta, joka kohdistuisi lapualaisajan poikkeuslakien kumoamiseen, kannattavansa sitä. Puhuja mainitsi jo puoluetoimikunnassa olleensa samalla kannalla.

Kajala, Olavi kaipasi vaaliohjelman verolakien parantamista koskevassa kohdassa täsmällisempää sanontaa. Ehdotti valiokunnan harkittavaksi, eikä vaaliohjelman sivulla 4 olevaan verotusta koskevaan kohtaan toiseen kappaleeseen olisi sanamuoto muutettava niin, että se kuuluisi: Kunnallisverotuksessa on verovapaa tuloja korotettava ulosottokelpoisen tulon alirajaa vastaavaksi.

Simonen, Heikki kannatti Kajalan tekemää ehdotusta. Puhujan mielestä olisi pienviljelykseen yleensäkin kiinnitettävä vaaliohjelmassa suurempaa huomiota. Työläisten palkkoja koskevaan kohtaan olisi otettava sanonta, jossa kiinteästi vaadittaisiin palkkalain aikaansaamista.

Pyy, Juho oli sitä mieltä, että vaaliohjelmassa olisi mainittava pienviljelijäin lisämaan saannista. Puhuja selosti tilannetta tässä suhteessa ja osoitti, että siihen kipeästi kaivataan parannusta.

Hartikainen, Väinö yhtyi edellisiin puhujiin sikäli kuin pienviljelijöitä koskevista asioista on kysymys.

Wiss, Valdemar ei pitänyt vaaliohjelmassa olevaa, kielikysymystä koskevaa sanontaa onnistuneena. Puhuja oli sitä mieltä, että vähemmistönkin oikeuksia on kunnioitettava ja ehdotti valiokunnan harkittavaksi eikä vaaliohjelman kielikysymystä käsittelevän kohdan ensimmäinen lause olisi muutettava kuulumaan seuraavanlaiseksi: Kielikysymyksiä ratkaistaessa on tyydytettävä maan molempien kieliryhmien oikeudet vaatimukset hallitusmuodossa edellytettyjen periaatteiden mukaisesti.

Puheenjohtaja Lehtinen pyysi uudet ehdotukset, samoin myös vaaliohjelmaan tehdyt muutokset annettavaksi kirjallisesti.

Uusiniitty, Erkki piti vaaliohjelmaa suurin piirtein onnistuneena, mutta erinäisiin kohtiin halusi hän pienempiä muutoksia. Puhujan mielestä metsätyöläisten palkka-asia on sanottu ohjelmaluonnoksessa liian siloisesti. Olisi puhuttava suorastaan minimipalkkalaista. Samoin maatyöläisten palkka-asiasta olisi ohjelmassa oleva voimakas sanonta, vähintään yhtä voimakas kuin metsätyöläisten palkka-asiakin. Myös työmaaterrorista olisi vaaliohjelmassa puhuttava, koska siinä asiassa olisi valtiovallankin jotain tehtävä.

Nokelainen, Toivo ehdotti vaaliohjelman pienviljelijäin asemaa koskevan kohdan ensimmäisen lauseen loppuun seuraavan lisäyksen: ————— sekä lisämaan saantia helpotettava tehostamalla asutuslain suoma pakkolunastusta myös kuntien hallitsemiin maihin. — Edelleen puhuja ehdotti saman kappaleen loppuun seuraavan lisäyksen:

Rahoitus on saatettava viljelijöille edulliseksi, sekä omankodin rakentajain rakennusluoton raja korotettava.

Räisänen, Yrjö vastaili Vuorelle huomauttaen, että valtio, joka esiintyy suurena työnantajana, olisi saatava solmimaan työehtosopimuksia. Tämän vuoksi olisi asiasta vaaliohjelmassa mainittava.

Keskustelu päättyi tähän. Asia lähetettiin vaali- ja valistusasiainvaliokuntaan, joka velvoitettiin ottamaan mahdollisuuksien mukaan huomioonsa keskustelun aikana tehdyt ehdotukset.

Puolueen ulkopoliittinen- ja maanpuolustusohjelma.

Tämän jälkeen otettiin käsiteltäväksi puolueen ulkopoliittinen ja maanpuolustusohjelma. Puoluetoimikunta oli vuotena 1937 asettanut komitean laatimaan puolueelle uutta maanpuolustus- ja ulkopoliittista ohjelmaehdotusta tälle puoluekokoukselle esitettäväksi. Komitean puheenjohtajana oli toiminut */.* W. Keto, sihteerinä *Yrjö Kilpeläinen*, sekä jäseninä */.* F. Aalto, *Onni Hiltunen*, *Mauno Pekkala*, *K. H. Wiik* ja *Väinö Voionmaa*. Viimeksi mainittu oli sittemmin monien töidensä vuoksi pyytänyt eron komitean jäsenyydestä, mutta antanut asian- tuntijan ominaisuudessa, samoin kuin puoluesihteerinä *Aleksi Aalto-* *nen*, komitealle apuaan ohjelmaehdotuksen laatimisessa.

Komitea oli laatinut laajasti perustellun ohjelmaehdotuksen, joka oli painettuna vihkosena jaettu järjestöille muiden kokousasiain yhteydessä. (Komitean ehdotus pöytäkirjan liitteenä.)

Asian esitteli kokoukselle edellämainitun komitean puheenjohtaja */.* W. Keto, lausuen seuraavaa:

Hyvät toverit! Kun olen ollut sen komitean puheenjohtajana, jonka laajahko mietintö nyt esitetään puoluekokouksen tutkittavaksi, niin minun tehtävänäni on muutamalla sanalla mainita niistä periaatteista, jotka tätä komiteaa ovat tässä työssään johtaneet, vaikkakin mietinnön ovat kaikki edustajat lukeneet, joten he tietävät, mihinkä käsitykseen tämä komitean ehdotus perustuu. Sen perusajatushan on se, että me olemme nyt viime vuosina joutuneet kokonaan uuteen maailmanpoliittiseen tilanteeseen, joka edellyttää myöskin Suomen sosialidemokraattiselta puolueelta aivan toisenlaista suhtautumista puolustuskysymyksiin, toisin sanoen puolustuslaitokseen ja puolustuslaitokselle meneviin määrärahoihin, kuin mitä uskottiin mahdolliseksi aikaisemmin, silloin kun puolueen ulkopoliittinen ja maanpuolustusohjelma v. 1930 hyväksyttiin. Silloinhan voi vielä otaksua kehityksen kulkevan siihen suuntaan, että voitaisiin kehit-

tää rauhanomaista valtioiden välisten riitaisuuksien ratkaisumene-
telmää ja tämän vuoksi myöskin yksityiset valtiotkin saattaisivat,
vieläpä toisistaan riippumattakin, supistaa varustelujansa. Tässä
mietinnössä on osoitettu, että kehitys on senjälkeen, kuin meilläkin
hyväksyttiin tuollaisiin edellytyksiin perustuva ohjelma, kulkenut
suuntaan, joka on heittänyt nurin tuollaiset edellytykset. Mehän elä-
me maailmanpolitiikassa tilannetta, jossa kapitalismin sisäiset risti-
riidat, ennenkaikkea kapitalismin kykenemättömyys antaa vaikutuk-
sensa alaisina oleville joukoille, ennen muuta palkkatyöväelle, kun-
nollista elatusta taikka edes työtä, ovat johtaneet vähitellen siihen,
että nämä kapitalistisen talousjärjestelmän alaiset valtiot ovat jou-
tuneet keskenänsä mitä suurimpaan ristiriitaan. Ne kansanluokat,
jotka näissä kapitalistisissa valtioissa elävät, ne joutuvat asteittain
yhä suurempaan ahdistukseen ja pyrkivät erilaisilla keinoilla pelastu-
maan siitä kurjistumisesta ja siitä ahdingosta, joka niitä uhkaa. Ja
me sanomme", että on juuri tämän kapitalismin rappion torjumiseksi
esiintynyt kokonaan uusi ideologia, uusi aatemaailma, fascistinen ja
kansallis-socialistinen aatemaailma, joka yrittää ratkaista tämäi
kapitalismin pulan sillä tavalla, että yhden yksityisen valtion kansa-
laiset ja luokat nostetaan etualalle ja painetaan kaikkien muiden kan-
sakuntien yhteiskuntaluokat näiden määrättyjen fascististen valtioi-
den määrättyjen yhteiskuntaluokkien hyväksi kärsimään. Tämä on
se tausta, jolta meidän on fascistista liikettä katsottava ja tältä
pohjalta tämä liike saa selityksensä. Tämä liike on häikäilemätöntä
liikettä, johon nähden on turhaa elää siinä käsityksessä, että se ei
muodostuisi uhkaavaksi muiden maiden työtätekevälle luokalle
ennenkaikkea ja yleensä muiden maiden luokille. Se pyrkii häikäile-
mättömästi aseellisin keinoin alistamaan muut kansakunnat vaikutus-
valtansa alaiseksi. Tässä, juuri tässä, tällaisessa kamppailussa, jossa
näiden muutamien suurten valtioiden määrättyt yhteiskuntaluokat
pyrkivät säilyttämään asemansa edes jollakulla tavalla ja polkemaan
allensa toisten kansakuntien yhteiskuntaluokkien nousun ja menes-
tysmahdollisuudet, siinä me nyt elämme. Tämä pyrkimys aseel-
liseen ratkaisuun juuri tällaisen ohjelman toteuttamiseksi, se on mei-
dän päivinämme koko kapitalistisessa maailmassa, toisin sanoen lä-
hes koko nykyisessä yhteiskunnassa huomattavissa.

Tällaisesta käsityksestä komitean suuri enemmistö on lähtenyt.
Toveri Wiik, joka on myös kuulunut tähän komiteaan, on oikeastaan
ollut tähän kysymykseen nähden, ymmärtääkseni, jollakin tavalla
epävarmalla kannalla, sillä hän vastalauseessaan pitkälti polemisoi
sitä vastaan, että mainitsemaani puolustusohjelman uudistusta suun-
nittelevaa komiteaa on lainkaan asetettu ja että tämä komitea on

tähän suuntaan tämän mietintönsä laatinut. Minä tahdon huomauttaa, että tämä komitean kanta ymmärtääkseni on ehdottomasti oikea ja se jos me tahtoisimme vielä jatkaa sitä keskustelua, jota täällä eilispäivänä ja tänäkin päivänä on käyty marxilaisuudesta, on sellainen kanta, joka varmasti on marxilaisen käsityksen mukainen siitä yhteiskuntakehityksestä, mikä tällä hetkellä tapahtuu. Minusta ei voi olla epäilystäkään siitä, etteikö tällainen kehitys juuri noiden fascististen valtioiden ja muiden valtioiden välisessä kehityksessä yhteentörmäystä kohti ole tapahtumassa ja etteikö sellainen kehitys pakota meitä täällä Suomessakin samanlaiseen politiikkaan kuin mihin on katsottu sen pakottavan melkein kaikissa muissakin maissa, joissa sosialidemokratialla on vielä toimintavapautta.

Komitean mietintö lähtee siis siltä pohjalta, että maailman poliittinen kehitys on olennaiselta osaltansa muuttunut ja että tuo politiikka pakottaa meidät nyt myöskin suhtautumaan puolustuslaitoskysymykseen toisella tavalla kuin aikaisemmin. Kansainliiton pyrkimys rauhanomaisiin ratkaisuihin on kärsinyt tällä kertaa haaksirikon ja me emme pääse tuota tietä enää eteenpäin. Nyt on työtätekevien luokkien koetettava pitää huolta siitä, että fascismi ei pääse niiden kimppuun, siten että ne koettavat kukin maassaan huolehtia puolustuskykyisyydestään mahdollisuuksiensa rajoissa, voidakseen puolustaa maitansa sillä hetkellä, jolloin fascistiset maat hyökkäävät niitä vastaan.

Tämä on siis se näkökulma, joka on tässä komiteassa ollut vallitsevana. Tahdon erikoisesti huomauttaa seikasta, joka on ainakin allekirjoittaneelle näytellyt huomattavaa osaa sen kannan muodostamisessa, jota olisi noudatettava puolustuslaitokseen suhtautumisessa, nimittäin siitä, että komitean enemmistönkään mielestä ei sosialidemokraattien myötätuntoinen suhtautuminen puolustuslaitokseen tapahdu ilman ehtoja. Komitean enemmistö on nimenomaan voimakkaasti painostanut sitä seikkaa, että puolustuslaitos on tässä maassa kansanvaltaistettava, kasvatettava sellaiseksi, että siitä ei muodostu vaaraa tämän maan kansanvaltaiselle valtiosäännölle ja oikeusjärjestykselle. — Ero ymmärtääkseni toveri Wiikin ja komitean enemmistön kannan välillä tässä suhteessa on se, että toveri Wiik pitää hallitukseen menon ehtona takeet puolustuslaitoksen pysymisestä uskollisena lailliselle valtiovallalle, kun taas komitean enemmistön mielestä me voimme mennä hallitukseen nyt jo, kun me pidämme vain mielessämme sen, että yhtenä tehtävänä sellaisella hallituksella, jossa me olemme mukana, on oleva juuri puolustuslaitoksen saattaminen uskolliseksi tämän maan

kansanvaltaiselle valtiosäännölle ja oikeusjärjestykselle. Se seikka on tärkeimpiä kysymyksiä komitean enemmistönkin mielestä sellaisen hallituksen ohjelmassa, jossa sosialidemokraatit tässä maassa ovat mukana. Luulen, että ainoastaan sitä tietä, jota komitean enemmistö tässä suhteessa on suositellut, voidaan päästä eteenpäin. Minä tahdon tässä yhteydessä mainita, että naapurimaassamme Ruotsissa on myöskin ryhdytty viime aikoina erittäin tarmokkaisiin toimenpiteisiin tuollaisen toiminnan aikaansaamiseksi. Ruotsissa on Työväen sivistysliitto järjestänyt neuvottelukokouksia, joissa on ollut mukana Ruotsin sosiaalidemokraattisen puolueen edustajia Ruotsin puolustusministeristä alkaen ja myöskin joukko puolustuslaitoksen edustajia: upseereita, aliupseereita ja miehistöä. Näissä neuvottelukokouksissa on juuri keskusteltu siitä kysymyksestä, millä tavalla puolustuslaitos voitaisiin Ruotsissa kansanvaltaistuttaa. Komitea on osoittanut tämän puolustuslaitoksen kansanvaltaistuttamisen olevan meillä tietysti vielä kipeämmän ja tärkeämmät! kysymyksen. Mutta niinkuin sanoin, siihen voidaan päästä vain olemalla mukana maan hallituksessa ja koettamalla sitä tietä saada asteittain olosuhteet tässä suhteessa järjestetyiksi sellaisiksi, että puolustuslaitoksen upseeristo ja miehistö pysyy kansanvallalle tässä maassa uskollisena.

Asiasta syntyi laaja keskustelu, jossa ensimmäisen puhevuoron käytti ohjelmaa valmisteelleen komitean jäsen ja komitean mietintöön eriyvän mielipiteensä liittänyt.

Wiik, K. H.: Hyvät toverit! Se mietintö, jonka komitean arv. puheenjohtaja esitti ja johon minullekin on suotu tilaisuus myötävaikuttaa, on mielestäni suurimmaksi osaksi tyydyttävä. Pyydän kuitenkin mainita muutamia näkökohtia. Niitä ei ole paljon, erimielisyyksiä nimittäin, mutta ne ovat hyvin tärkeitä laatua. Tulen heti kysymyksen ytimeen, nim. kysymykseen armeijamme upseeriston ja suojeluskunnan puhdistamisesta fascistisistä aineksista. Siitä on jo kauan puhuttu. Muodollisia lupauksiahan on annettu, mutta asia ei ole ainakaan sanottavasti kehittynyt, vaikka hallituksessa on jo kolmatta vuotta oltu. Tämä kysymys on nostettava arvoonsa, on luotava yleinen mielipide, joka vaatii sen ratkaisua. Näin ollen, koska asia on yhä edelleen ratkaisematta, tuntuu minusta asiallisesti oikealta, ettei enää ainakaan myönnetä lisää määrärahoja, perushankintamäärärahoja laitokselle, jonka luotettavuudesta kansanvallan ja rauhan kannalta katsoen ei ole takeita. Lisäksi on eräs seikka, joka tekee suorastaan välttämättömäksi, että lakataan lisäämästä sotilasmenoja. Se on välttämätöntä sen tähden, että sosiaalinen uudistustyö käy aivan mahdottomaksi. Kun vielä saadaan laivasto-ohjelma ja jos se hyväksytään, niin tämän vuoden sotilas-

menot nousevat lähes kahteen miljaardiin. 3—4 vuotta sitten ne tekivät 700—800 milj.

Toinen asia, jota haluan kosketella, on puolustuslaitoksemme tehtävä. Fascisteilta on riistettävä niiden nykyinen vaikutusvalta armeijaan. Kun näin asiallisesti, konkreettisesti, katsotaan asioita, niin huomataan, että tuo tavallinen fraasi, että kun fascistimaat varustautuvat, niin myös demokraattisten maiden täytyy, ei mitenkään riitä asiallisesti ratkaisemaan Suomen puolustuskysymystä. Eihän demokratiaa voida puolustaa fascismia vastaan puolfascistisen puolustuslaitoksen avulla.

Sen sijaan on pari sotilaallista päämäärää, jotka käsittäakseni voitaisiin ratkaista. Puolustuslaitoksemme saisi olla rajavartiostona, puolueettomuusvartiostona, joka jos mahdollista estää vieraat voimat käyttämästä sodankäynnissä Suomen alueita. Jos tällaiset, saavutettavissa olevat päämäärät tai tehtävät annetaan sotalaitokselle, mutta ei sen enempää, niin silloin menoja voidaan olennaisesti supistaa. Ja edelleen, koska on niitä, jotka arvelevat, että kansanvalta voitaisiin luotettavasti turvata porvarillisessa yhteiskunnassa, vaikka sen vihollinen, taantumuksellinen suurporvaristo on kussakin maassa uhkaamassa demokratiaa ja rauhaa, ja käy niitä vastaan toisinaan fascististen liikkeiden ja toisinaan ulkonaisten sotien avulla, niin olisi sanottava julki, että taisteluun kansanvallan ja rauhan puolesta on välttämättä liitettävä taistelu sosialismin puolesta. Pyydän harkitsemaan näitä näkökohtia.

Helo, J.: Ohjelma, joka esitetään puoluekokouksen hyväksyttäväksi eroaa oleellisesti nykyään voimassa olevasta, v:n 1930 ohjelmasta, jota allekirjoittanutkin on ollut laatimassa, ja kannan otto siis tulee olemaan vaikea. Mitä komitean ehdotukseen tulee, niin ensiksi pari sanaa ulkopoliittisesta puolesta. Siinä suhteessa minä täydellisesti hyväksyn komitean mietinnön ja sen historiikin, minkä, se esittää, ja katson tärkeäksi, että tällainen historiikki siitä voimain temmellyksestä ja valtojen ryhmytyksestä, joka parhailaan tapahtuu, on laadittu. Kaikilla pitäisi jo olla selvillä, mitä suuressa maailmassa tapahtuu, mitenkä siellä kaksi leiriä varustautuu toisiaan vastaan ja mikä maailmanpalo siitä on odotettavissa, ja että jos tahdotaan saada maailman rauha pelastetuksi, niin se vaatii ehdottomasti sitä, että kaikki kansanvaltaiset valtiot ja myös Venäjä tulevat yhdessä toimimaan rauhan hyväksi. Meidän on asetettava sille kannalle, että kansojen vapautta ja suuria periaatteita on puolustettava. Komitean historiikki on siis paikallaan sen vuoksi, että tässä suhteessa on ollut havaittavissa hyvin paljon epäselvyyttä. Meillehän on kaikille selvillä, että sillä seikalla on

paljon merkitystä, kuka tässä suuressa voimainmittelyssä voittaa. Mikäli asia koskee ulkopoliittista ohjelmaa, niin pidän hyvänä, että on löytö kiinni nykyinen kehitys ja mille kannalle sos.-dem. puolueet ovat asettuneet. — Mitä tulee varsinaiseen maanpuolustusohjelmaan, niin siinä tietysti jokainen on erikoisella mielenkiinnolla koettanut muodostaa itselleen käsitystä, miksi komitean mielestä olisi siirryttävä nykyisestä v:n 1930 ohjelmasta tähän uuteen ohjelmaan. Ja tässä suhteessa voidaan lyhyesti sanoa, että se johdetaan muuttuneesta tilanteesta, ja niin Keto äskettäin mainitsikin, että on tultu tilanteeseen, jolloin kehitys on tapahtunut sellaiseen suuntaan, että ollaan pakotettuja tähän kannan muutokseen. Mitä sotilasohjelmaan tulee, niin sen muuttamista on aivan erikoisella tarkkuudella harkittava. Sotilasmienojen lisäämisellä vaikuttaa ohjelma luonnollisesti kansantalouteen sellaisenaan. On pidettävä mielessä, että otettakoon nämä varat veroina tai lainoina, niin ne tulevat alentamaan kansan elintasoja. Sen rupeaa huomaamaan pitkin linjaa, että se tulee vaikeuttamaan elämän toimintaa joka ainoalla alalla. Sen voi jo havaita lainamarkkinoillakin. Näin ollen suurien sotilasmäärärahojen hyväksyminen tietää elintason laskua. Mutta erikoisesti on kiinnitettävä huomiota siihen, että jos tällainen ohjelma hyväksytään sellaisenaan, niin on varsin vaikeata saada se myöhemmin muutetuksi. Mikäli olen ymmärtänyt ohjelmakomiteaa niin syyt, joihin kannan muutos perustuu, ovat tilapäisiä. Ja tämä on sanottukin sivulla 33 puolustuslaitoksen ohjelman ensimmäisellä rivillä. Siinä sanotaan: »Niin kauan kuin kansainvälinen tilanne pysyy sillä tavoin kärjistyneenä, että millä hetkellä tahansa voi puhjeta uusi yleiseurooppalainen tai yleismaailmallinenkin sota» j. n. e. Tämä ohjelma olisi siis hyväksyttävä ainoastaan näillä edellytyksillä. Jos tämä ehdotus nyt hyväksytään sellaisenaan, joka tietäisi, että v:n 1930 ohjelma poistuisi, niin silloin tulisi hyväksytty ohjelma ainoastaan tilapäistä tilannetta varten. Mutta jos tilanne selviytyy, mitä silloin tehtäisiin? Silloin olisi kai luonnollisesti oleva voimassa v:n 1930 ohjelma? Sen pitäisi automaattisesti astua tilalle. Siis tässä olisi meneteltävä siten, että nämä lisäykset hyväksyttäisiin olemaan voimassa ainoastaan silloin, kun ovat olemassa nämä erikoissyyt, mutta jos nämä syyt lakkaavat, niin silloin tulee voimaan v:n 1930 ohjelma. Sen tähden kehoittaisin valiokuntaa koettamaan muodostaa tämän päätöslauselman siten, että mainittaisiin, että siis v:n 1930 ohjelma sinänsä edelleen pysyy voimassa, mutta että niin kauan kuin kansainvälinen tilanne pysyy kärjistyneenä, silloin on voimassa, mitä komitea ehdottaa ensimmäisessä ja viimeisessä kappaleessa. Sitten vielä olisi erikoista huomiota kiinnitettävä siihen, että

yleisessä mielipiteessä periaatteet pysyvät selvinä, jossa suhteessa katson Wiikin ehdotuksen loppuosan olevan paikallaan. Sehän kyllä sisältyy komitean mietinnön perusteluihin, mutta voitaisiin voimakkaammin sanoa, niinkuin Wiik ehdottaa.

Tervo, Penna: Viipurin kunnallisjärjestössä tätä kysymystä käsiteltäessä asetuttiin sille kannalle, että olosuhteet ovat tavallaan niin paljon muuttuneet, että syytä tämän puolustusohjelman tai sotilasohjelman, miksi tätä nyt nimitetään, muuttamiseen on olemassa. Kuitenkin katsottiin, että toveri Wiik on eroavassa mielipiteessään sikäli ollut oikeassa, että tämä ajankohta ei kuitenkaan ole erikoisen sopiva tämän ohjelman muuttamiseen sen vuoksi, että tällä hetkellä puhaltavat sotatuulet, sanoisinko, että on jonkinlainen sotapsykoosi kaikkialla. Komitean mietinnössä ja komitean ehdotuksessakin eräisiin kohtiin Viipurin kunnallisjärjestö on jättänyt meidän tehtäväksemme esittää eräitä muutosehdotuksia. Ensimmäinen muutos ja se on vain pieni, koskee ulkopoliittista ohjelmaa, sen kansainvälistä politiikkaa, jossa ensimmäisessä lauseessa sanotaan: »Suomen Sosiaalidemokraattinen puolue pyrkii, mikäli mahdollista, yhdensuuntaisesti muiden maiden sosiaalidemokraattisten työväenpuolueiden kanssa» j. n. e. Meidän kunnallisjärjestössämme oltiin sitä mieltä, että tässä ulkopoliittisessa ohjelmassa ei ole syytä kieltää yhteistoimintaa muiden maiden työväenpuolueiden kanssa. Sen vuoksi ehdotan, että sana »yhdensuuntaisesti» muutettaisiin sanaksi »yhteistoiminnassa». Sitten toinen muutosehdotus on puolustuslaitosta koskevaan kohtaan: Suomen puolustuslaitos. Tässä ehdotetaan jonkinlaista yhdistelmää tämän komitean ehdotuksen ja Wiikin ehdotuksen välillä, jonka ajatus käy selville, kun luen tämän, minkälaiseksi meillä ehdotettiin ensimmäinen kappale. »Niin kauan kuin kansainvälinen tilanne pysyy sillä tavoin kärjistyneenä, että millä hetkellä tahansa voi puhjeta uusi yleiseurooppalainen tai yleismaailmallinenkin sota, eikä Kansainliitto voi esiintyä maailmanrauhan turvaajana, on maamme itsenäisyyden suojana pidettävä sen omaa puolustuslaitosta. Puolustuslaitoksen tarkoituksena on oleva maan rajojen puolustaminen hyökkäystä vastaan ja huolehtiminen siitä, etteivät vieraat vallat keskinäisissä sodankäynneissään voi käyttää hyväksi Suomen alueita.» Seuraava muutosehdotus koskee puolustuslaitoksen kansanvaltaistamista. Sen viimeinen momentti käsittelee suhtautumista suojeluskuntiin. Tämä lause ehdotetaan näin kuuluvaksi: »Puolue vaatii, että tässä suhteessa tapahtuu korjaus, ennenkuin työväestö voi katsoa suojeluskunnat osaksi puolustuslaitosta, jonka ainoana tehtävänä on maan itsenäisyyden suojeleminen.» Seuraava lause kuuluu ehdotuksessa: »Puolue jättää vastaisen

kehityksen osoitettavaksi, voidaanko suojeluskuntalaitos saada sellaiseksi, että sosiaalidemokraattinen työväkikin voi siihen liittyä.» Tämä olisi sanottava selvemmin ja muutettava näin kuuluvaksi: »Puolue kannattaa suojeluskunnan järjestämistä armeijan reserviksi, johon jokainen asevelvollisuutensa suorittanut siirtyy.» Näillä muutoksilla Viipurin kunnallisjärjestö olisi valmis hyväksymään komitean ehdotuksen ulkopoliittiseksi ja puolustusohjelmaksi, joten suositeltiin näitä puoluekokouksen hyväksyttäviksi.

Puheenjohtaja esitti puhevuorot rajoitettavaksi, koska heti alussa on pyydetty niitä erittäin runsaasti.

Puheenjohtajan ehdotus hyväksyttiin siten, että puheaika rajoitettiin viiteen minuuttiin.

Lindman, Taavi kannatti Tervon tekemiä muutosehdotuksia, sekä suosittelee valiokunnalle huomioon otettavaksi myös ne ajatukset, jotka sisältyvät Wiikin eriävään mielipiteeseen ja joita Wiik oli puhevuorossaan esittänyt.

Sundström, Cay ilmoitti Helsingin kunnallisjärjestön yhtyneen melkoisella yksimielisyydellä esitettyyn ohjelmaehdotukseen.

Paavilainen, V. oli sitä mieltä, että ohjelma on nykyoloissa ehdotomasti hyväksyttävä. Kannatti kuitenkin Tervon ensimmäiseen kappaleeseen tekemää muutosehdotusta.

Vilhunen, Matti yhtyi Helon ja Tervon ajatuksiin. Varsinkin sikäli kuin on kysymys työläisten liittymisestä suojeluskuntiin, oli puhujalla vakavia epäilyksiä, koska hänen mielestään on vaikea vetää rajaa »tuntemattomien miesten» ja suojeluskuntalaisten välille.

Lehtonen, Lauri ilmoitti Tampereen kunnallisjärjestön yhtyneen kaikissa muissa kohdin Wiikin eriävään mielipiteeseen, paitsi kohdassa Rauhanomaisen mielipiteen ylläpitäminen ja kasvattaminen maassa, jossa on hyväksytty puoluetoimikunnan ehdotus.

Kivelä yhtyi Sundströmin kantaan.

Sihvonen ilmoitti Jyväskylän Kunnallisjärjestön kiinnittäneen huomiota samoihin seikkoihin, joista Tervo puhui. Siellä ei kuitenkaan tehty suoranaisia muutosehdotuksia.

- *Kilpeläinen:* Vaikka en olekaan virallisena edustajana, mutta tämän komitean sihteerinä olen tietysti ainakin osallisena rikokseen, ja siitä syystä haluan vastata eräisiin täällä tehtyihin huomautuksiin. Ensinnäkin on väärin puhua, että tämä ohjelma olisi ristiriidassa vuoden 1930 ohjelman kanssa, koska vuoden 1930 ohjelmaa ei ole enää olemassa. Tosiasiallisesti se on rikottu, ja ohjelman rikkominen on tosiasiaa vaatima. Mutta että ristiriidasta tosiasiaa ja ohjelman kanssa päästäisiin, on ohjelma muutettava tosiasiaa mukaiseksi. Tämän

jälkeen puhuja vastasi useille puhujille ja selosti niitä näkökohtia, jotka komitealla ovat olleet määräävinä ohjelmaa laatiessaan.

Kuusela, Valter arvosteli laajasti komitean ehdotusta ja polemisoi sitä puoltaneita puhujia vastaan, vastustaen erikoisesti ohjelman suojeluskuntia koskevaa kohtaa. Puhuja ehdotti, että kohtaan, jossa puhutaan puolustuslaitoksen kansanvaltaistuttamisesta ja sanotaan: »Vaikka suojeluskuntien sotilaallinen merkitys saatetaankin myöntää, on niiden johtavissa aineksissa monesti ilmennyt mieliala, sekä myöskin erinäisissä paikallisissa suojeluskunnissa määräävänä oleva henki, yhä edelleenkin todettava sosiaalidemokraattiselle työväelle, vieläpä toisinaan kansanvallalle vihamieliseksi. Puolue vaatii, että tässä suhteessa tapahtuu korjaus», on pantava piste.

Kilpi, Sylvi-Kyllikki: Täällä toveri Sundström esitti Helsingin sos.-dem. kunnallisjärjestön kannan, jonka edustaja minäkin olen. Siellä yhdyttiin yksimielisesti komitean ja puoluetoimikunnan kantaan. Erikoisesti siellä keskusteltiin upseeriston kansanvaltaistuttamisesta ja oltiin hyvin tyytyväisiä siihen ehdotukseen, että alipäällystölle varattaisiin mahdollisuuksia kohota upseereiksi ja tätä tietä koetettaisiin kansanvaltaistuttaa meidän upseeristoamme. Ja siellä esitettiin sellainenkin vaatimus, että T.U.L:n poikia on saatava mahdollisimman paljon aliupseeristoon ja sitä tietä myös upseereiksi. Kaikki TUL:ää lähellä olevat jäsenet olivat erittäin tyytyväisiä ehdotukseen. Puhuja polemisoi Wiikin puhevuoroa vastaan ja huomautti, että edellinen puhuja oli väärässä moittiessaan komitean ehdotusta suojeluskuntia koskevassa kohdassa. Erikoisesti vastusti sitä ehdotusta, minkä Tervo oli tehnyt, että sivulta 33 puolustuslaitosta koskevasta I kappaleesta poistettaisiin loppulause »Joskaan ei voida toivoa että j maamme puolustuslaitos kykenisi täysin suojaamaan maamme jonkin ' suurvallan sotavojimien hyökkäystä vastaan, vaatii kuitenkin Suomenkin kokoisen hyvinvarustetun maan valloittaminen hyökkääjältä niin suurta voimainponnistusta ja niin suuria uhrauksia, että sen ei kannata kevytmielisesti ryhtyä valloitusotaan». Tämä oli puhujan mielestä erittäin hyvin sanottu, ja vakuutti hän nuoren työläissukupolven olevan ehdottomasti sen takana.

Heinonen, Eino ilmoitti kuopiolaisten asettuneen komitean ehdotukseen nähdessä hyväksyvälle kannalle. Tehtävä N:o 1 maassamme on puolustuslaitoksen kansanvaltaistuttaminen. Toveri Sundström erikoisesti kiinnitti puhujan mielestä huomiota niihin näkökohtiin, jotka määrasivät kuopiolaisten kannan. Puhujan tehtäväksi jäi suositella kokoukselle komitean ehdotuksen hyväksymistä.

Räisänen, Yrjö: Minä, niinkuin Helsingin kunnallisjärjestökin, hyväksyn suurin piirtein tämän puoluetoimikunnan esityksen asiassa.

Se ei missään tapauksessa kiellä sitä, että nyt jo olisi aika ruveta panemaan sordiinoa puolustusmäärärahaan erikoiselle lisäämiselle. Tämä puolustusohjelma, mikä meillä nyt hyväksytään, tekee tietysti mahdolliseksi hyvin kireän sosiaalipolitiikan, mutta antaa myös suuria liberaalisia vapauksia. Ja minä sanoisin, että sehän on tärkeintä mitenkä niitä sovelletaan.

Aleksi Lehtonen polemisoi Helon lausuntoa vastaan nuorisoliiton kantaan nähden, lukien sitä koskevan kohdan nuorisoliiton päätöksestä. Halusi lisäksi huomauttaa "VViikille, että sekin kunnallisjärjestö, joka Wiikin on evästännyt, antoi tiukat eväät, että on kannatettava puoluetoimikunnan ehdotusta.

Puhevuorot päätettiin rajoittaa sekä puheaika supistaa kahdeksi minuutiksi.

Hänninen, J. R. ehdotti, että ulkopoliittikkaa koskevaan kohtaan sivulla 32 lisättäisiin: »Kiireellisissä tapauksissa hallituksella on valtuus tehdä sopimuksia kansanvallan säilyttämiseksi demokraattisten valtioiden kanssa».

Vanne, Viljo: Turun kunnallisjärjestö keskusteli tästä aloitteesta perusteellisesti, ja sitten keskustelun jälkeen tultiin yksimielisesti puoluetoimikunnan ehdotuksen kannalle. Eräässä seikassa vain teimme siellä pieniä ehdotelmia ja toivoisimme, että valiokunta nyt ottaisi ne huomioon. Toivoisimme, että ohjelmaan liitettäisiin sellainen lisäys, jossa vaadittaisiin kadettikouluun pääsyä helpotettavan siten, että keskikoulupohjalla on oikeus pyrkiä kadettikouluun. On osoittautunut aivan selväksi, että sen jälkeen kun kadettikouluun ei pääse keskikoulusta, on upseeristomme tullut 100 %:sti AKS:läiseksi.

Murto, Kustaa: Puolueen uusi maanpuolustusohjelma tuntuu aivan oudolta meistä vanhoista sosiaalidemokraateista, jotka 30—40 vuotta olemme saarnanneet antimilitarismia. Meidät evästettiin käymään sitä kultaista keskitietä asiassa. Me olemme sitä mieltä, että maanpuolustusohjelma on tällä kertaa hyväksyttävä, vaikka ei se olekaan kypsä kaikille puolueen jäsenille.

Erkkilä, Yrjö: Kemin kunnallisjärjestö oli yksimielinen puoluetoimikunnan kanssa ja hyväksyy ohjelman suurin piirtein. Puoluetoimikunnan kanta meidän käsityksemme mukaan on tällä hetkelläkin vielä sosiaalidemokraattisen puolueen periaatteiden ja puolueohjelman mukainen. Käytännöllinen elämä, tämän hetken ulkonaiset epäkohdat, ovat pakottaneet puoluetoimikunnan tälle tielle.

Keto, J. W.: Tilannetta, joka tämän tällaisen ohjelman esittämiseen on meidät ajanut, ei ole useissa puheenvuoroissa ymmärretty. On luultu, että me elämme todella aivan rauhanaikaisessa tilassa, sen

vuoksi että me täällä Suomessa muusta maailmasta kaukana emme näe, millä tavalla varustaudutaan suurvaltain kesken yhteentörmäystä varten. Kyllä minusta tilanne on nyt kokonaan toisenlainen kuin se, miltä esimerkiksi Wiik lapsellisessa ja viattomassa asian esittelyssään on lähtenyt. Minusta useimmat muutosehdotukset ovat tältä kannalta katsoen suuria huononnuksia. Nimenomaan tahtoisin sanoa viipurilaisten mahtipontisesti esittämiin muutosehdotuksiin nähden, että ne ovat ilmeisesti asian kiertämiä ja asian huononnuksia. Sen sijaan tahtoisin sanoa, että se muutosehdotus, jonka toveri Vanne esitti upseerikoulutuksen muuttamisesta, se oli semmoinen, jota on vakavasti harkittava ja otettava huomioon. Minäkin olen sitä jo aikaisemmin ajatellut, mutta en ole uskaltanut panna ohjelmaan, koska en ole tarkasti tutkinut asian yksityiskohtia, mutta minä luulen, että hän on oikeilla jäljillä tässä asiassa. Jos keskikoulun käyneet voisivat lisäksi täydentää erikoiskursseilla matemaattisia tietojaan, tällainen järjestely antaisi huomattavan heilahduksen kansanvaltaistuttamista kohti, johon pyrimme. En tahdo muilta kohdiltaan nyt tässä enää jatkaa, mutta tahdon antaa erään selityksen siihen kohtaan, joka koskee meidän suhtautumistamme suojeluskuntiin. Siinähan asiassa komitea on ollut yksimielinen ja on ollut sitä mieltä, että sellainen kanta, jota täällä erinäisissä lausunnoissa on esitetty, että me vain entiseen tapaan vaadimme suojeluskuntia hajaantumaan, ei se kävele, se ei vie nimittäin mihinkään tulokseen tähän laitokseen nähden. Meidän on esitettävä, niinkuin komitea ehdottaa, vaatimuksemme, ja sanottava, että jos suojeluskuntalaitos järjestetään sellaiseksi, että sillä ei ole muuta kuin maanpuolustustehtävä, mekin olemme valmiit tulemaan mukaan, kaikesta siitä huolimatta, mikä on suojeluskuntalaitoksen työväestölle tähän saakka tehnyt niin vastenmieliseksi. Se on sellainen kanta, joka vaatii itsensähillitsemistä ja itse-koulutusta, mutta se on ainoa kanta, jolla saattaa olla merkitystä. Siltä pohjalta komitea on lähtenyt ja ollut tässä asiassa aivan yksimielinen.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi ja asia lähetettiin ohjelmavalio-kuntaan.

Puolueen tilintarkastajain vaali.

Kun puolueltoimikunnan kokoonpano oli selvillä, otettiin nyt esille puolueen tilintarkastajain vaali. Puolueen tilintarkastajiksi valittiin yksimielisesti entiset, nimittäin *Tapani Uski*, *T. Vilppula* ja *Matti Turhia*, kaikki Helsingistä, sekä varalle samoin yksimielisesti entiset *H. Hautala*, *A. Sirjola* ja *E. Lähde*, kaikki Helsingistä.

Kansanedustajain ja valitsijain väliset suhteet.

Tämän jälkeen otettiin käsiteltäväksi Jääsen Sos.-dem. Kunnallisjärjestön alustus kansanedustajain ja valitsijain välisten suhteiden lähentämisestä. (Kts. Alustuksia, siv, 2.)

Asian johdosta syntyi lyhyt keskustelu, jossa kumpaakin, sekä aloitteentekijäin kuin myös puoluetoimikunnan tekemiä ehdotuksia kannatettiin.

* •

Koeäänestyksellä hyväksyttiin alustusvihkossa siv. 2. oleva puoluetoimikunnan ehdotus. Asia julistettiin loppuun käsitellyksi.

Verotus oikeudenmukaiseksi.

Otettiin käsiteltäväksi Jyväskylän pitäjän Sos.-dem. Kunnallisjärjestön tekemä alustus verotuksen saattamisesta oikeudenmukaiseksi, joka alustus löytyy vihkon »Alustuksia» sivulla 6.

Alustuksen johdosta antamassaan lausunnossa oli Puoluetoimikunta ehdottanut kokouksen päätettäväksi, että eduskuntaryhmämme on tarmokkaasti työskenneltävä siihen suuntaan, että puolueemme verotusohjelmassa olevat vaatimukset tulisivat toteutetuiksi ja että verotus siis saataisiin oikeudenmukaiselle ja kuntalaisten todelista maksukykyä vastaavalle pohjalle.

Asian johdosta syntyi keskustelu.

Kajala, Olavi: Kuten jo vaaliohjelmaa laadittaessa huomautin, Tampereen työväestö ei ole tyytyväinen siihen, että verotuskysymys jää liiaksi taka-alalle. Jyväskylän pitäjän kunnallisjärjestön esitys on tyypillinen näyte siitä, miten työväestö haluaa konkreettisia menettelytapoja. Tässä on esitetty, että verotettavan tulon raja olisi perheellisiltä korotettava 12,000 markkaan ja perheettömiltä 8,000 markkaan. Me Tampereella katsoimme, että nämä rajat ovat liian korkeat. Ulosottolaissa, määrättäessä, mikä on pidettävä toimeentulon miniminä, on tämä raja perheettömillä 5,400 markkaa ja perheellisillä 10,800 markkaa. Tässä on yhteiskunnan itsensä hyväksymä minimimäärä toteutettuna. Me läksimme siitä, että nämä pitäisi saada verotettavan tulon alirajoiksi. Ehdotankin meidän yksimielisesti tekemämme ponsilauselman, joka on seuraava: »Puoluekokous velvoittaa puoluetoimikuntaa, eduskuntaryhmää ja hallituksessa olevia puolueen edustajia valvomaan, että nykyisen hallituksen verotusohjelmassa annetuista lupauksista tiukasti pidetään kiinni, ja toimimaan niin, että siinä mainittuihin toimenpiteisiin verotusolojemme uudistamiseksi viipymättä ryhdytään, nimenomaan huomioonottaen sen, että verotettavan tulon aliraja saatetaan samanlaiseksi ulosottolaissa mai-

nitun alirajan kanssa ja että korkotulojen verotus saadaan samanarvoiseksi palkkatulojen verotuksen kanssa».

Tanner, Väinö: Tamperelaiset ovat koko kokouksen ajan pitäneet verotuskysymystä hyvin etualalla. Ja sanoisinkin, että se koskee kipeästi jokaiseen. Minä pyytäisin kuitenkin mainita, että se on eräs vaikeimpia kysymyksiä eikä se ole niin vain kädenkäänteessä selvitettävissä. Ennenkaikkea on vaikea näin suuressa kokouksessa mennä sanomaan mitään yksityiskohdista. Meillä on puolueen aikaisemmin hyväksymä verotusohjelma, jossa on yleiset periaatteet. Se on kaikki, mitä puolueen taholta voidaan sanoa. Minä tahtoisin lisätä, että vaatimusten toistaminen eduskuntaryhmälle on jokseenkin toivotonta työtä. Eduskunnasta käsin ei verotusuudistusta saada aikaan. Se on siksi monimutkainen juttu, että siitä pitää saada hyvin perusteellinen selvitys. Meillähän on lainvalmistelukunta tehnyt entisen presidentti Ståhlbergin johdolla verrattain perusteellisen työn kokonaisuudessaan verotuksen uudistamisen johdosta. Kun se tuli julkisuuteen, kaikki lausunnot olivat arvostelevia. Se siis osoittaa, että se on riittävä kysymys. Minä pyytäisin sinä henkilönä, jonka hartioilla lähinnä on vastuu tämän asian eteenpäinviemisestä, ilmoittaa, että me olemme siinä jo ryhtyneet toimenpiteisiin saadaksemme asian kävelemään, ja toivon että asia läheisessä tulevaisuudessa — miten läheisessä, sitä on vaikea sanoa — saadaan sille asteelle, että voidaan esitys eduskunnalle antaa. Mutta sen täytyy silloin käsittää verotusuudistus kokonaisuudessaan, niinkuin puolue on sitä aikaisemmin jo vaatinutkin. Pikkureformit eivät juuri paljon auta, jolleivät ne ole ihan välttämättömiä, hetken tarpeen vaatimia. Minä vastustaisin jyrkästi sen hyväksymistä, minkä edellinen puhuja esitti. Siinä sanotaan kahdessakin suhteessa sellaista, jota ei voida toteuttaa. Jos verotuksen alainen tulominimi asetetaan kovin korkealle, suuri osa maalaiskunnista jää vaille mitään tuloja. Toinen on esitys korkotuloista, jota ei voida myöskään hyväksyä. Perustelut olen valmis myöhemmin esittämään. Asiaa kyllä pidetään tarmokkaasti vireillä ja tehdään kaikki mitä voidaan. Ettei tähänkään saakka ole tätä laiminlyötyä, näkyy siitä, että erinäisiä yksityisiä verotuksen uudistusehdotuksia on jatkuvasti ollut esillä. Paraillaan on perintö- ja lahjaverolain uudistus käsiteltävänä, josta, niinkuin toverit ovat nähneet, on syntynyt hyvin sitkeä riita. Ja samanlainen koko verotusuudistuksestakin tulee syntymään.

Lehtonen, Vilho: Kannatan tamperelaisen toverin tekemää ponsilauselmää.

Raunio, Eino yhtyi puoluetoimikunnan ehdotukseen. Sillä pohjalla voidaan verotusuudistuksia tehdä niin suuressa määrässä kuin on

mahdollisuuksia. Toveri Tanner puheenvuorossaan esitti juuri sen, mihinkä pyritään ja mitenkä suurta vastustusta kohdataan verotus-uudistusta suoritettaessa. Lahjaverolaki on niin elävä esimerkki siitä, jossa eräissä kohdissa tahdotaan saada helpotusta niille työväenyhdistyksille, joita tällä kertaa rasitetaan lahjaveroilla. Sama vastustus kohtaa myös korkotulojen verotusta.

Murto, Kustaa: Voimassaolevat kunnallisverolait ovat olleet voimassa 20 vuotta. Näihin verolakeihin on tehty muutoksia hyvin paljon, hyvin moniin kohtiin, ja ne on tehty omistavan luokan tahdosta. Mutta tähän kohtaan, mikä on kaikkein kipeimpiä ja kaikkein parhaiten vaikuttaa, kun verotusviranomaisena joutuu määräämään verotettavista tuloista, siihen ei ole tehty muutoksia. Suuret maanomistajat saavat valtion puolesta verohelpotuksia, ja työläiset, jotka elävät ahtaissa vuokrahuoneissa, heille tulee veroja. Minä mielelläni yhtyisin tamperelaisten ehdotukseen, että olisi tehtävä pikainen korjaus tässä asiassa.

Puheenvuorot päätettiin rajoittaa.

Jäntti, Taavetti: Järjestö, jota minä täällä edustan, on yhtynyt yksimielisesti puoluetoimikunnan kantaan. Jotta tämä kanta ymmärrettäisiin, minä tässä tahdon viitata, että edustan seutua, jossa ei juuri yhdenkään kuntalaisen tulo nouse niin korkealle, mitä tuo ehdotus merkitsee tamperelaisten ehdotuksessa.

Kilpi, Sylvi-Kyllikki: Ne työläisjäsenet, etenkin tehdasseuduilla, joita kunnallisverot rasittavat, joutuvat verrattain ikävään asemaan nykyisen verotuslainsäädännön puitteissa, jonka pohjalla kunnallisverotus on toimitettava. Onhan itsestään selvää, että siinä 5,000—6,000 markan vuosituloista ei kyetä mitään maksamaan, mutta tämän nykyisen lain mukaisesti on niistä jo maksettava kunnalle veroa.

Jokinen, Kalle: Edustamani järjestö hyväksyy yksimielisesti puoluetoimikunnan lausuman ajatuksen tästä verotuskysymyksestä.

Uusiniitty, Muikku ja Palmu yhtyivät kannattamaan Puoluetoimikunnan ehdotusta.

Janatuinen, J. E.: Huomautan, että tamperelaisten tarkoitus on hyvä ja oikea. Puoluetoimikunta pyrkii siihen, että saataisiin vero- taakka helpotetuksi, että saataisiin uusia veroesineitä. Jos lähdettäisiin sille tielle, mitä tamperelaiset esittävät, tämä veisi maalaiskunnissa mahdottomuuksiin. Joku toveri mainitsi, että pienviljelijä voi olla paremmassa asemassa kuin vastaavan aseman työläinen. Se voi olla totta. Minä haluaisin lisätä, että suurmaanviljelijäin pojat ja tyttäret jäisivät verovapaiksi, jos tähän mentäisiin. Tulok- sena olisi äyrin hinnan huomattava nousu. Siis työläiset saisivat mak- saa tästä lystistä. Täytyy olla varovainen, kuinka nostetaan perus-

vähennyksiä. Mikäli asia Koskee korko- ja osinkotulojen verottamista, niin eräs valtion asettama komitea on yksimielisesti asettanut sille kannalle, että pankit ja liikelaitokset velvoitettaisiin ottamaan päältä pois koroista ja osingoista sen, joka vastaisi kunnallisverotusta, mainitsematta kuitenkaan henkilön nimeä. Jos se saadaan lävitse, silloin tämä asia ilmeisesti ratkeaa verraten käytännöllisellä tavalla. En halua kuluttaa kokouksen aikaa enempää, lopetan tähän.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Äänestettäessä Jyväskylän kunnallisjärjestön ja puoluetoimikunnan ehdotusten välillä hyväksyttiin koeäänestyksellä puoluetoimikunnan ehdotus. Asia julistettiin loppuun käsitellyksi.

Kyläteiden rakentamisen avustaminen.

Kokouksen käsiteltäväksi esiteltiin Ylä-Kintauden Työväenyhdistyksen alustus kyläteiden rakentamisen avustamisesta. (Kts. Alustuksia, siv. 11.)

Puoluetoimikunta asian johdosta antamassaan lausunnossa oli ehdottanut kokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous pitää tarpeellisena, että kylätieoloja koskevaa lainsäädäntöä siten kehitettäisiin, että ne ylimääräiset rasitukset, jotka kylätiekustannusten muodossa joutuvat syrjäseutujen asukkaiden kannettavaksi, saataisiin mahdollisuuksien mukaan poistetuksi.

Puoluetoimikunnan ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti keskustelutta.

Puolueen jäsenkirja.

Asiasta hyväksyttiin Puoluetoimikunnan ehdotus, joka kuuluu:

että Puoluetoimikunta saisi tehtäväkseen harkita tarpeellisiksi katsottavien parannusten sisällyttämistä puolueen jäsenkirjaan niin pian kuin nykyinen jäsenkirjavarasto on loppuun käytetty.

Samasta työstä sama palkka.

Kokouksen käsiteltäväksi otettiin Helsingin Ammattiyhdistyksen sos.-dem. Yhdistyksen alustus: Samasta työstä sama palkka. (Kts. Alustuksia, siv. 14.)

Puoluetoimikunta, alustuksen johdosta antamassaan lausunnossa huomauttaa, että puolueen ohjelma sellaisenaan velvoittaa eri yhteis-

kunnallisissa elimissä olevia puolueen edustajia työskentelemään puolueen ohjelmaan sisällytettyjen periaatteiden toteuttamiseksi. Ohjelmamme toteuttamiseen tässä alustuksessa kosketellussa asiassa on myös luonnollisesti käytännössä mahdollisuuksien mukaan pyrittävä. Näin ollen ei erikoisen päätöslauselman hyväksyminen tässä yhdessä ainoassa ohjelmakohdassa näytä Puoluetoimikunnan mielestä tarpeenvaativaltta.

Asian johdosta käytti puheenvuoron

Sillanpää, Miina huomauttaen ettei hän aikunut ehdottaa mitään muutosehdotusta, mutta kiinnittää asiaan huomiota. Me näemme sanomalehdissä aina tavantakaa tutun lauseen, että »nainen, joka tekee saman työn kuin mies, sille on maksettava sama palkka». Tämä on fraasi, jota ei missään noudateta. Mutta tämä kysymys tulee nykyään merkityksellisemmäksi, koska työnantajat rupeavat käyttämään halpaa naistyövoimaa, erottaen miehet. On tapahtunut eräissä faneeritehtaissa, että on ruvettu käyttämään naisia miesten tilalla. Kun ammatillisen liikkeen avulla on hyväksytty työehtosopimuksia, niin niissä naisten palkat ovat 2/3 miesten palkoista. Tämä on itsepetosta työväestöltä. Ei pidetä huolta siitä, että nämä naiset, jotka kykenevät monella alalla tekemään aivan saman työn kuin miehet, eivät kuitenkaan saa samaa palkkaa. Kyllähän te olette joka tehtaassa tilaisuudessa näkemään, että nainen hoitaa yhtä monta konetta kuin mieskin. On erikoistehtaita ja semmoisia töitä, jotka vaativat erikoisvalmennusta ja ehkä ruumiillista voimaa, mutta on paljon sellaisiakin töitä, joissa mies ei koskaan tee sen enempää kuin naiseenkaan, mutta hänen palkkansa on aina parempi kuin naisen. Tämä ei ajanmittaan kävele.

Keskustelu päättyi tähän. Puoluetoimikunnan ehdotus tuli yksimielisesti hyväksytyksi.

Toinen kokouspäivä päättyi tähän kellon ollessa **18,10**.

Kokouksen osanottajat lähtivät Turun Urheilupuistoon, jonne oli järjestetty

ctrvokasohjelmainen juhla,

jossa paitsi soitto- ja laulunumeroita, puhuivat Ruotsin sosialidemokraattisen puolueen sihteeri *Anders Nilsson*, kansanedustaja *Miina Sillanpää*, ministeri *Väinö Tanner* ja eduskunnan puhemies *V. Hakkila*. Anders Nilssonin puheen tulkitsi suomeksi kansanedustaja *Atos Wirtanen*. Ohjelman suoritusta seuraamassa oli paikkakuntalaisia monta tuhatta henkeä ja kuunneltiin erittäin antoisia puheita suurella hartaudella.

KOLMAS KOKOUPÄIVÄ.

Puoluekokouksen kolmas istuntopäivä alkoi lauantaina 20 p:nä toukokuuta kello 9. Kokous alettiin laulamalla Työväen marssista ensimmäinen ja viimeinen säkeistö.

Puhetta ryhtyi johtamaan *Vasama*.

Toimitettiin nimenhuuto, jonka jälkeen ilmoitettiin, että edustaja Säänäväjärvi on joutunut lähtemään kesken kokouksen. Hänen varamiehensä Valoranta on kyllä saapuvilla, mutta puoluesääntöjen mukaan hän ei voisi astua kesken kokousta käyttämään äänioikeuttaan, joten siitä olisi päätettävä.

Lyhyen keskustelun jälkeen hyväksyttiin varaedustaja äänivaltaiseksi edustajaksi.

Kokoukselle saapunut tervehdys.

Ilmoitettiin, että kokoukselle oli saapunut seuraava tervehdys:

Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen puoluekokouksen puheenjohtajalle.

Koska Amerikan Suomalaisen Sosialistijärjestön edustaja Kaarlo Wehteri, Quincysta, Massachusettsista, ei matkaesteiden vuoksi ole voinut saapua riittävän ajoissa puoluekokoukseen esittääkseen Amerikan suomalaisen työväenliikkeen ja Oskari Tokoin tervehdyksen, pyytää hän TST:n välityksellä saattaa tämä tieto Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen puoluekokoukselle ja toivoo, että amerikkalaisten tervehdys saatettaisiin puoluekokouksen tietoon.

Puolueen haltuun joutuneet kiinteistöt.

Otettiin käsiteltäväksi Puoluetoimikunnan esitys eräiden puolueen haltuun joutuneiden kiinteistöjen myynnistä ja siirtämisestä toisille yhdistyksille, sekä annettujen takausten hyväksymisestä, kuin myös samassa yhteydessä käsiteltäväksi muita kiinteistöjä koskevia asioita.

Asian esitteli kokoukselle järjestösihteeri *K. Lehmus*.

Sääntöjen mukaan puoluekokous on puolueen asioissa ylin määrittäjä, mutta puoluekokousten väliajoilla on puolueen puolesta ylin

määrääjä niissä asioissa, joista puoluekokous ei ole tehnyt päätöstä ja jotka eivät kuulu puoluetoimikunnalle. Kiinteistöasiat ovat sellaisia asioita, joita puolueenuevosto on jatkuvasti joutunut käsittelemään, sillä puoluekokous kolmen vuoden väliajoin kokoontuvana on liian hankala elin käsittelemään niitä, koska niistä täytyy saada lainhuudatus. Puhuja selosti tämän jälkeen mitkä kiinteistöasiat puolueenuevosto on käsitellyt viime puoluekokouksesta lähtien. Näissä asioissa on sääntöjen mukaisesti hankittu piiritoimikuntien lausunnot ja niiden sisältö on ollut näiden päätösten kanssa yhtäpitävä. Tänä on raha-asiainvalidiokunta käsitellyt periaatteessa tätä kysymystä ja päättänyt suositella puoluekokoukselle, että jatkuvasti puolueenuevosto oikeutettaisiin päättämään kiinteistöjen myynnistä ja siinä suhteessa käyttämään täyttä päätösvaltaa. Tämä on välttämätöntä sen vuoksi, että lainhuudatusasiat on saatava vireille mahdollisimman nopeasti. Niiden käsittely muuten tahtoo viivästyä liian pitkälle. Sen vuoksi olisi toivottavaa, että puolueenuevosto voisi edelleen käsitellä nämä kiinteistöasiat täydellisesti, siis lopullisella päättävällä, ja puoluekokouksessa annettaisiin niistä ilmoituksenluontoiset selostukset.

Järjestösihteerin ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti keskustelua.

Puolueen jäsenmaksut.

Tämän jälkeen otettiin käsiteltäväksi puolueen jäsenmaksujen määrääminen. Puoluetoimikunnan ehdotus jäsenmaksujen suuruuteen nähden oli seuraava:

Puoluevero 9 markkaa jäseneltä vuodessa.

*Lisävero*a suoritetaan niiltä jäseniltä, joiden verotettavat tulot nousevat vähintään 15,000 markkaan, seuraavan asteikon mukaan:

Verotettavat tulot	Lisävero v:dessä
15,000. -19,999.	mk 10
20,000 -29,999	» 20
30,000 -49,999	» 50
50,000 -74,999:	» 100
75,000 -99,999	» 300
100,000 ja siitä yli.....	» 500

Lisävero tilitetään lisen neljänneksen verotilitysten yhteydessä.

Vapaaehtoinen lisävero, jota kannetaan puolueen hyväksi niiltä jäseniltä, jotka ovat sitoutuneet sellaista vuosittain suorittamaan. —

Jos vapaaehtoinen lisävero nousee samaan määrään tahi suuremmaksi edellämainittua lisäveroa, vapautuu jäsen lisäveron maksamisesta.

Tämän lisäksi suoritetaan jäsenten puolesta piiri- ja kunnallisjärjestöveroa näitten elimien päättämä määrä. Kansanedustajat suorittavat veroa piirille piirikokouksen päättämän määrän.

Puoluevero samoinkuin lisäverokin on suoritettava yhdistyksen kantomiehelle säännöissä mainittuna aikana jäsenyydestä poistamisen uhalla.

Asian johdosta syntyi keskustelu, jossa käytettiin lukuisasti puhevuoroja.

Kuittinen, Juho: Tämä puolueen jäsenmaksujen periminen ei valiokunnassa tullut vielä lopulliseen päätökseen sen perusteella, että eräät järjestöt tekevät tähän pieniä muutosehdotuksia. Nykyisin puolueveroa kannetaan 9 markkaa vuodessa ja sitten puoluekokousveroa puoluetoimikunnan määräämän taksan mukaan. Jääksen sosialidemokraattinen kunnallisjärjestö on käsitellyt asiaa. Siellä on havaittu, että ylimääräisen puoluekokousveron periminen on tuottanut haittaa järjestöille, ja monessa suhteessa perintä ei tule niin täsmällisesti kuin oikeastaan pitäisi. Tätä asiaa käsiteltäessä on järjestö tullut siihen tulokseen, että eikä olisi sopivaa puoluekokouksen hyväksyä veron periminen siten, että korotetaan puolueveroa 12 markaksi vuodessa. Se olisi suhteellisesti sama määrä, mitä nyt 5 markan ylimääräisellä verolla saataisiin ja silloin tulisi asia korjatuksi.

Aaltonen, A.: Puoluetoimikunta on käsitellyt tätä jäsenmaksukysymystä ja se on asettunut sille kannalle että puolueverot puoluetoimikunnalle pysytettäisiin entisellään, siis varsinainen puoluevero 9 markkaa vuodessa. Mitä sitten tulee tähän suurten tulojen veroon, niin on syytä asiasta huomauttaa, ettei se puolueelle merkitse kovin paljon. Sitä on kertynyt eri vuosina kaiken kaikkiaan siinä 20,000 markan kahden puolin. Valtavasti suurin osa järjestöistämme ei peri tätä jäsenmaksua ollenkaan, siitäkään huolimatta, että siihen on kiinnitetty huomiota. Minä tahtoisin sanoa, että meillä on kyllä paljon sellaisia järjestöjä, joissa ei ole aihettakaan tämän veron perimiseen, koska niissä ei sellaisia jäseniä ole. Mutta niissäkään järjestöissä, missä suurituloisia, jos tässä nyt sitä nimitystä voidaan käyttää, on, on tätä asiaa lyöty laimin. Kun tätä suurten tulojen veroa kuitenkin on aina puoluekokouksissa voimakkaasti tehostettu, ja se luonnollisesti olisi oikeinkin, jos se saataisiin täsmällisesti perityksi, niin puoluetoimikunta ei juuri sen vuoksi sitä ole poistanut. Puoluekokouksissa ei ole tahdottu esittää siihen muutosta. Sitä-

vastoin on kyllä tullut, sen jälkeen kuin alustusten esittämisaika oli kulunut umpeen, puoluetoimikunnalle erään työväenyhdistyksen esitys, että tämän verotuksen alaraja korotettaisiin nykyisestä 15,000:sta 25,000 markkaan.

Minä olen tahtonut tämän kaiken selittää, mutta olisin sitä mieltä, että valiokunta nyt koettaisi tästä mahdollisimman nopeasti saada esityksen. Se on, niinkuin kuultiin, jo käsiteltykin, vaikka varsinaista evästyskeskustelua ei siitä vielä eilen ennätetty suorittaa.

Pyy, Juho: Puoluesihteerin selityksestä kävi ilmi, että puoluetoimikunta on katsonut jäsenmaksut voivan pysyä ennallaan. Minä en voi kannattaa ylimääräistä veroa.

Lehtinen, Hugo: Tampereella on kiinnitetty huomiota siihen, että puoluetoimikunnan kiertokirjeen mukaan viime talvena oli kerättävä puoluekokousvero. Siihen asti oli ollut, että puoluekokousvero kannettiin puoluekokouksen jälkeen. Mitä sitten tulee jäsenveron samanlaisuuteen, niin siinä täytyisi puoluekokouksen löytää yhtenäinen menettelytapa kaikkiin perusjärjestöihin jäsenmaksujen suuruuteen nähden. Suurten tulojen verotuksesta täytyy sanoa, että suurin laiminlyönti on siinä, että ne, jotka ovat kaikkein suUrintuloisia, ne lyövät ensimmäiseksi laimin. Kun ne, joilla on lähes 100,000 vuositulo, eivät täytä tätä velvollisuuttaan, niin kuinka voidaan vaatia että ne, joilla on 15,000 tulot, täyttäisivät sen.

Matilainen, A.: En pidä sopivana, että puolueveroa lähdetäisiin nyt korottamaan. Senvuoksi valiokuntaan on syytä ehdottomasti lähettää sellainen evästys, että pienille järjestöille ei lähdetäisi vaikeuksia lisäämään.

Aaltonen, A.: Toveri Lehtinen kiinnitti huomiota siihen, että ylimääräinen puoluekokousvero määrättiin kannettavaksi viime vuoden viimeisen neljänneksen aikana. Minä tahtoisin sanoa, että siihen on ollut vaikuttamassa kaksi syytä. Ensimmäinen on se, että puoluekokousedustajat valitaan viime vuoden viimeisen neljänneksen jäsenmäärän perusteella, ja on oikein, että ne, jotka ottavat osaa puoluekokousedustajani vaaliin, myös maksavat kaikki maksut. Sitten toinen peruste, mikä minun käsittääkseni on paljon tärkeämpi puolueen kassan kannalta katsottuna, on se, että kun näitä veroja peritään jälkeenpäin, ei niitä tahdo täyttää saada. Niitä saadaan kyllä monien karhuamisten jälkeen, mutta se lisää työtä, ja osa jää perimättä. Nyt sitävastoin, kun se on määrätty edellisen vuoden viimeisen neljänneksen mukaan, ne on saatu verrattain hyvin.

Nevalainen, Mikko: Minä uskallan väittää, että 25 pennin korotus kuukaudessa ei estä jäseniä tulemasta puolueeseen. Tässä suhteessa kannatan Kuittisen tekemää ehdotusta. Jäsenissä herättää enemmän

katkeruutta ajoittainen 5 markan verotus kerrallaan kuin 25 penniä kuukaudessa 3 vuoden aikana.

Puheenvuorot päätettiin rajoittaa, sekä puheaika supistaa 1 minuutiksi.

Leskinen, P. A.: Vaikka tämä jäsenveron korotus rahallisesti ei merkitsekään paljon, nimittäin 25 penniä kuukaudelta, niin kuitenkin kun tulee päätös tietoon, että korotettiin jäsenmaksuja, se vaikuttaa.

Peltonen, Kosti: Minä mielestäni en pitäisi vaarallisena, vaikka nostettaisiinkin jäsenyeroa. Mutta se vaatisi sääntömääräyksen. Mutta tahtoisin kiinnittää huomiota suurten tulojen ylimääräiseen verotukseen, että siinä aliraja korotettaisiin 20,000 markkaan, ja sitten yritettäisiin järjestöjä kehoittaa entistä tarkemmin valvomaan, että jokainen sen veron velvollinen maksaja maksaisi myös.

Tarkoitukseni on yhtyä siihen ehdotukseen, että 20,000 markan tuloja pidettäisiin alirajana jolloin suurien tulojen veroja ruvetaan kantamaan.

Altonen, A.: Luulisin, että tämä asia on niin yksinkertainen täällä ratkaistavaksi, ettei sitä tarvitse valiokuntaan lähettää. Sen keskustelun perusteella, mitä täällä on käyty, ehdottaisin, että puolueverot pidetään entisellään ja että tästä suurten tulojen veroista poistetaan tuo ensimmäinen momentti, verotettava tulo, joka on 15,000—20,000 markan välillä, jolloin vero alkaisi 20,000 markan tuloista. Se helpottaisi verojen perimistäkin, eikä sitä voi ainakaan sanoa epäoikeudenmukaiseksi.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puoluesihteri Aaltosen ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti. Sen mukaan Puoluetoimikunnan ehdotus tuli hyväksytyksi niin muutettuna, että lisäveron kannossa verotettavan tulon alaraja korotetaan 15,000 markasta 20,000 markkaan.

Edustajain valintaperuste puoluekokous vaaleja varten.

Otettiin käsiteltäväksi edustajain valintaperuste seuraavia puoluekokousvaaleja varten. Puoluetoimikunta oli ehdottanut sen jätettäväksi entiselleen, nim. että edustajia saa kunnallisjärjestö lähettää yhden täydeltä 200 jäseneltä. Jos jäsenmäärä on 500, voidaan valita kaksi edustajaa ja niin aina edelleen yksi edustaja jokaista täyttä 500 jäsentä kohti. Kunnallisjärjestö, jonka jäsenmäärä on alle 200 jäsenen, saa valita yhden edustajan riittävän monen samantaisen kunnallisjärjestön kanssa, piiritoimikuntien lähempien ohjeiden mukaan. — Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti keskustelutta.

Seuraavan puoluekokouksen paikka.

Puoluekokouksen oli tämän jälkeen määrättävä seuraavan puoluekokouksen paikka. Puoluesihteri *Aaltonen* ehdotti, että seuraavan puoluekokouksen paikaksi määrättäisiin Helsinki.

Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti ilman keskustelua.

Kokous päätti kello 9.45 ottaa kahviloman.

Kokousta jatkettiin kello 10.20. Puhetta johti *Vasama*.

Valiokuntain mietinnöt.

Puolueen tilinpäätösten vahvistaminen.

Esitettiin kokoukselle *talous- ja raha-asiainvaliokunnan mietintö N:o 1*, koskeva puolueen tilinpäätöksiä vuosilta 1936—38. Valiokunnan mietintö oli seuraava:

Tutustuttuaan puolueen tilinpäätöksiin vuosilta 1936—38 sekä tilintarkastajien niistä antamiin lausuntoihin, valiokunta ehdottaa, että puoluekokous vahvistaisi tilinpäätökset mainituilta vuosilta sekä myöntäisi puoluetoimikunnalle ja puolueuuevostolle tili- ja vastuuvapauden.

Turussa toukokuun 20 päivänä 1939.

Fanni Ahlfors.

Juho Kuittinen.

E. V. Paasio.

V. Paavilainen.

A. Louhelainen.

Niilo Lamminmäki.

Kosti Peltonen.

Valiokunnan mietintö hyväksyttiin yksimielisesti keskustelutta, sekä myönnettiin puoluetoimikunnalle ja puolueuuevostolle vuosilta 1936—38 tili- ja vastuuvapaus.

Puoluekokousedustajaa päivärahat.

Esiteltiin *talous- ja raha-asiainvaliokunnan mietintö N:o 2*, koskeva puoluekokousedustajani päivärahoja ja matkalaskuja. Valiokunnan mietintö oli seuraava:

Puoluekokouksen vahvistettua puoluekokousedustajaa päivärahan suuruuden 100 markaksi matka- ja kokouspäiviltä sekä määrättyään matkakulujen korvauksen perusteiksi rautatiematkasta kolmannen luokan, laivamatkasta toisen luokan ja linja-autolla matkustettaessa taksan mukaisen matkailun hinnan, valiokunta tarkas-

tettuaan sille jätetyt edustajien matka- ja päivärahallaskut, puoltaa niiden semmoisenaan hyväksymistä.

Turussa toukokuun 20 päivänä 1939.

*Fanni Ahlfors.
Juho Kuittinen.
E. V. Paasio.*

*V. Paavilainen.
A. Louhelainen.
Niilo Lamminmäki.*

Kosti Peltonen.

Valiokunnan mietintö hyväksyttiin yksimielisesti.

Esiteltiin *valistus- ja vaali-asiain valiokunnan mietintö N:o 2*, koskeva puolueen tiedonantojen julkaisemista myös ruotsinkielisinä. Valiokunnan mietintö oli seuraava:

Käsiteltyään puoluekokoukselle jätetyt esitykset »puolueen kirjelmien ja julkaisujen toimittamisesta ruotsinkielellä» sekä »työväen kaunokirjallisesta viikkolehdestä», valiokunta ehdottaa edellisen suhteen hyväksyttäväksi puoluetoimikunnan lausunnon. Jälkimmäisen suhteen valiokunta kiinnittää huomiota »Työläisnuorison» sekä »Toverittaren» avulla suoritettuun valistustyöhön, toivoen, että näiden julkaisujen levikkiä kaikin voimin tuetaan, ja yhtyen muilta kohdiltaan puoluetoimikunnan lausuntoon.

Turussa toukokuun 20 p:nä 1939.

K. A. Palm.

*S.-K. Kilpi.
Eino Heinonen.
Atos Wirtanen.*

*Heimo Ahonen.
E. Uusiniitty.
Onni Sinervo.*

Puolueen vaaliohjelma.

Tämän jälkeen otettiin käsiteltäväksi *valistus- ja vaaliasiainvaliokunnan mietintö N:o 3*, koskeva puolueen vaaliohjelmaa. Valiokunta oli ehdottanut vaaliohjelman seuraavan sisältöiseksi:

Sosialidemokraattisen puolueen vaaliohjelma v. 1939.

Sosialidemokraattinen puolue käy vaaleihin lujittaakseen kansanvaltaa ja vahvistaakseen asemaansa. Siten se tahtoo tarmokkaasti jatkaa työtään parempien ja varmempien elinehtojen luomiseksi kansan laajoille kerroksille.

Tärkein nykyhetken tehtävämme on rauhan säilyttäminen.

Viime aikoina on kansainvälinen tilanne siinä määrin kärjistynyt, että se uhkaa tehdä tyhjäksi kaikki pyrkimykset rauhan säilyttämiseksi. Sosialidemokraattisen puolueen tärkeimpänä tehtävänä täytyy näissä oloissa olla huolenpito siitä, että maamme suhteissa toisiin valtioihin pyritään säilyttämään rauha ja ehkäisemään maamme joutumasta sotaisiin selkkauksiin. Puolue kannattaa sen vuoksi sellaista ulkopolitiikkaa, joka ei aseta maatamme minkään suurvaltaryhmän etupolitiikan palvelukseen. Nimenomaan pyrkii puolue vahvistamaan maamme suhteita kaikkien ja etenkin skandinaavisten naapurivaltioiden kanssa. Myöskin on tarkoin huolehdittava siitä, että omassa maassamme eivät fascistiset ja muut vastuuttomat ainekset pääse häiritsemään ja vaikeuttamaan tällaista kansan suurien joukkojen etujen mukaista puolueettomuuspolitiikkaa.

Nykyinen kansainvälinen tilanne pakottaa myös meidän kansamme kiinnittämään entistä enemmän huomiota maamme puolustuslaitoksen kehittämiseen. Tällöin on kuitenkin puolustuslaitokselle määrärahoja myönnettäessä pidettävä huolta siitä, että valtiotaloutta ei sen vuoksi saateta rappiotilaan ja ettei yhteiskunnallista uudistustyötä syrjäytetä.

Kansanvallan turvaaminen on kansamme puolustustahdon ehdoton edellytys.

Yhtä tärkeätä kuin on maamme ulkonaisen rauhan turvaaminen, on huolenpito siitä, että kansanvaltainen järjestelmä maassamme säilyy ja että sitä jatkuvasti kehitetään. Kansanvallan turvaaminen on myös tärkeä edellytys kansamme suurten joukkojen vakavan ja horjumattoman puolustustahdon säilymiselle.

Onkin sen vuoksi pidettävä tehokkaasti huolta siitä, etteivät kansanvallalle vihamieliset ainekset pääse kansanvaltaista valtiosääntöämme ja oikeusjärjestystämme horjuttamaan. On valvottava, että maamme virkamieskunta ja nimenomaan myös puolustuslaitoksemme päällystö valtiosäännöllemme uskollisena täyttää tehtävänsä. Kaikki kansanvaltaa vastaan tähdätyt juonittelut ja vehkeilyt on päättävästi torjuttava.

Työväen palkkatasoa on kohotettava.

Kansanvallan puolustamiseksi on ensiarvoisen tärkeätä työväen taloudellisten järjestöjen toiminnan edistäminen ja vakaannuttaminen, järjestymisvapauden turvaaminen ja työmaaterrorin lopet-

taminen. Ammattiyhdistysliikkeen asema työväen palkkatason tehokkaimpana kohottajana ja turvaajana on lujitettava. Myöskin valtion ja kuntain palkkapolitiikkaa on kehitettävä nykyisen hallituksen viitoittamaan suuntaan, päämääränä kunnollisen työpalkan turvaaminen työtätekeville. Se nykyisen hallituksen menettely, että työttömille järjestetyissä töissä maksetaan vapaiden työmarkkinoiden palkka eikä vähemmän, on uudella vaalivoitolla varmistettava.

Metsä- ja uittotyöläisten työpalkkojen tarkkailu on laajennettava myöskin satama- ja lastaustöihin. Tarkkailua on muutenkin kehitettävä ja tehostettava ja sen toiminta on varmistettava lailla, joka samalla antaa hallitukselle oikeuden vaikuttaa palkkatasoon.

Maa- ja karjataloustyöväen työpäivän lyhentämiseen ja heidän palkkaus- sekä asunto-olojensa parantamiseen on valtiovallan toimesta ryhdyttävä.

Palkkatyöläisten pahin vitsaus, työttömyys seurauksineen on torjuttava.

Työttömyys on palkkatyöläisille raskas koettelemus. Sitä vastaan on taisteltava. Oikealla talouspolitiikalla on sen esiintymistä koetettava välttää, mikäli se kapitalistisen talouskoneiston puitteissa on mahdollista. Jos työttömyyttä ilmenee, on sen uhrien asemaa lievennettävä kaikin tarkoituksenmukaisin keinoin. Kausityöläisille on nopeasti järjestettävä valtion ja kuntain toimesta suunnitelmanmukaisen työttömyysohjelman puitteissa töitä niillä seuduilla, missä tällaista työttömyyttä ilmenee.

Suhdannetyöttömyyden seurausten torjumiseksi on valtion varauduttava tarpeen mukaan järjestämään riittävästi töitä, samoin kuin huolehtimaan siitä, että myöskin kunnat suorittavat niille kuuluvat velvollisuudet töiden järjestämiseksi. Töihin pääsemiselle ei ole asetettava työttömiä rasittavia ja heidän kohtuullisia oikeuksiaan loukkaavia ehtoja. Työttömyyspolitiikkaa on hoidettava määrätietoisesti nykyisen hallituksen alulle panemia suuntaviivoja noudattaen.

Työttömyysvakuutusta on edelleen kehitettävä. Tässä tarkoituksessa on lievennettävä niitä ehtoja, joiden puitteissa vapaaehtoiset, valtion avustamat työttömyyskassat toimivat. Samalla on ryhdyttävä valmistamaan pakollisen työttömyysvakuutuksen toimeenpanoa.

Sosiaalista uudistustoimintaa ei saa unohtaa.

Puolustusrasitusten suurentuessa kansainvälisen jännityksen johdosta ovat valtion menot kasvaneet nopeassa tahdissa. Tämä ei

kuitenkaan saa eikä sen tarvitse olla aiheena sosiaalisten uudistusten pysähdyttämiseksi. Sosialidemokraattinen puolue edelleenkin korostaa sosiaalisten uudistusten välttämättömyyttä.

Maaseudun asunto-oloja on määrätietoisesti parannettava ja alullepantua työtä tarmokkaasti jatkettava. Kaupunkien ja muiden asutuskusten vähävaraisen asujamiston asunto-olojen parantamiseen on niinkään kiinnitettävä vakavaa huomiota. Erityisesti on vähävaraisten lapsirikkaiden perheiden asunto-oloihin saatava korjauksia. Kansaneläkeläisissä ilmeneviä puutteellisuuksia on pyrittävä määrätietoisesti poistamaan. Sosiaalisen vakuutusjärjestelmän rakentamista on muidenkin vakuutusmuotojen kohdalta edistettävä. Sosiaalipolitiikassa viime vuosien aikana aikaansaatuja uudistuksia on täydennettävä ja niitä käytännössä lujitettava.

Vähävaraisten kansalaisten verotaakkaa on kevennettävä.

Valtion verotuksessa on viime vuosina saatu kohotetuksi verovapaata tuloerää ja jonkin verran vähennetyksi välillisiä veroja. On pidettävä huoli siitä, ettei puolustuslaitoksen suunnattomia menoja yritetä koota vähävaraisten verotaakkaa lisäämällä. Ne menot on kerättävä varakkaita verottamalla sekä ottamalla käytäntöön uusia tulolähteitä, kuten ansiottoman arvonnousun vero, erinäiset ylellisyysverot sekä korko- ja osinkotulojen tähänastista ankarampi verottaminen.

Kunnallisverotuksessa on verovapaa tuloraja korotettava ja lapsivähennystä lisättävä. Verotusuudistusta on kiirehdittävä, jotta kunnallisverotus tulisi järjestettyä asteettain yleneväksi ja kunnille varattua uusia tulolähteitä.

Pienviljelijäin asemaa on tuettava.

Pienviljelijäin lisämaan saantia on helpotettava m. m. huokeakorkeisia ja pitkäaikaisia valtion lainoja myöntämällä. Uudis- ja varsinkin laidunraivauspalkkioita on edelleen annettava ja perusparannusten tekoa tuettava. Pienviljelystalouden järkiperaistamista on tehostettava ja tässä tarvittavaa neuvontatoimintaa valtion varoilla tuettava. Pienviljelysseutujen liikenneyhteyksiä on parannettava avustamalla yleisillä varoilla teiden rakentamista ja ylläpitämistä vähävaraisilla pienviljelysseuduilla. Pienviljelystuotteiden markkinoimismahdollisuuksia on helpotettava. Pienviljelijäin ammattitaidon kohoamista on edistettävä ja pienviljelijäin sivutuo-
tintoaloja kehitettävä. On huolehdittava työ- ja palkkaolojen sel-
laisesta järjestelystä, että pienviljelijöiden sivuansiotulot pysyvät

säännöllisinä. Pienviljelijäin taloudellisesta, yhteiskunnallisesta ja sivistyksellisestä edistyksestä on muutenkin pidettävä huolta. Voimassaolevaa asutuslakia on niin muutettava, että paitsi asunto- ja viljelystiloja voidaan perustaa myös tiloja, jotka suuruudeltaan ovat asunto- ja viljelytilan välillä. Uudisasukkaat on nopeasti toimitettava tiloilleen ja maan hinta määrättävä uudistilojen kanto-kykyä vastaavaksi. Rahoitusehdot on viljelijöille asetettava edullisiksi ja lainamääriä korotettava.

Kalastajaväestön asemaa on parannettava.

Kalastuselinkeinoa kohottamalla on varsinkin kalastusta ammatti-naan harjoittavan vähäväkisen väestön asemaa parannettava. Kalastajaväestöä on avustettava kalastusvälineiden hankkimisessa ja yhtymille annettava avustusta sekä järjestettävä kalastusvälineiden ja tarvikkeiden vakuutus. Tuotteiden myyntiä on liikenneolojen parantamisella y. m. tavalla valtion toimesta helpotettava ja avustettava kalatuotteiden jalostamista.

Kansansivistystyötä on edelleen kehitettävä.

Sosialidemokraattinen puolue on aina vaatinut, että maamme työ-tätekevien kerrostien mahdollisuuksia opiskeluun ja itsensä kehittämiseen on mitä tarmokkaimmin laajennettava. Kansakoululaitoksen kehittämisen lisäksi on ammattiopetus järjestettävä nopeasti vastaamaan maamme väestön laajojen kerrostien taloudellisia ja yhteiskunnallisia tarpeita. Vapaata kansansivistystyötä on tuettava. Mutta puolueemme ei ole suinkaan välinpitämätön myöskään oppikoululaitoksen ja korkeimman opetuksen tarkoituksenmukaisen järjestelyn ja niiden tukemisen suhteen. Vähävaraisten lahjakasten lasten opiskelua niissä on julkisten yhdyskuntien avustuksella tehokkaasti tuettava. Puolue vaatii kaikkialla opetuksen järjestämistä sellaiseksi, että sillä ei kasvateta ahdasta kansalliskiihkon, yltiöisänmaallisuuden ja militarismin henkeä. Nimenomaan puolue vaatii ehkäistäväksi sellaisella pohjalla toimivien järjestöjen vaikutuksen opiskelijain keskuudessa.

Kielikysymykset on ratkaistava oikeuden ja kohtuuden mukaisesti.

Kielikysymyksiä ratkaistaessa on kummankin kieliryhmän oikeudet vaatimukset tyydytettävä hallitusmuodossa edellytettyjen periaatteiden mukaisesti. Puolue tuomitsee kaiken kansalliskiihkon lietsomisen.

Sosialidemokraattinen puolue kutsuu kaikkia työtätekeviä kansalaisia vaaleihin tukemaan puolueen ponnistuksia rauhan turvaamiseksi, kansanvallan lujittamiseksi ja uudistustyön kehittämiseksi ja siten valoisamman tulevaisuuden luomiseksi koko kansalle.

Päämääränään sosialismin toteuttaminen sosialidemokraattinen puolue tahtoo rakentaa rauhallisesti yhteiskuntaa, kaikkien hyvää ja kaikkien oikeutta ja vapautta silmällä pitäen.

Turussa toukokuun 20 p:nä 1939.

k. A. Palm.

S.-K. Kilpi.

Eino Heinonen.

Atos XVirtanen.

Heimo Ahonen.

E. Uusiniitty.

Onni Sinervo.

Mietinnön johdosta syntyi keskustelu.

Kajala, Olavi: Tämä puolueen vaaliohjelma on mielestäni hyvä. Tässä on useita sellaisia kysymyksiä, joita todella on syytä pitää vaali-
taistelussa esillä.

Minä puolestani ehdotan, että tämä hyväksyttäisiin sellaisenaan, jos nyt kerran kaikki nämä »asiantuntijat» ovat sitä mieltä, että Suomen pienviljelijät ymmärtävät myös »markkinoimismahdollisuudet». Minä kyllä vakuutan, että on paljon sellaisia, jotka eivät sitä ymmärrä.

Aaltonen, A.: Ne muutokset, joita valiokunta on tähän ehdotukseen tehnyt, ovat vähäisiä ja ne myöskin ovat parannuksia kaikki järjettään. Muuten luulisin, että samalla kuin puoluekokous hyväksyy tämän vaaliohjelmaehdotuksen, että puoluetoimikunta saa oikeuden sitä vielä muodollisesti tarkistaa, ei asiallisesti.

Harvala, K.: Kajalan puheenvuoron johdosta tahdon mainita, että markkinoimissana ei esiinny tässä ensimmäistä kertaa. Me olemme jo kaksi kertaa puolueen talouspoliitisessa ohjelmassa käyttäneet samaa sanaa. Sitäpaitsi se on maataloustoiminnassa yksi termi, joka tunnetaan. En epäile, etteivätkö pienviljelijät tunne, mitä tällä tarkoitetaan, varsinkin kun ne ymmärtävät, että markkinoimisvaikeudet ovat niitä, jotka pitävät hintoja alhaalla.

Simonen, Heikki: Täällä on kohta, josta jo eilen käytiin keskusteluja, nimittäin metsä- ja uittotyöläisten palkkoja koskeva kohta. Tämä on tietysti oikein sanottu, eikä silti, mutta kun muistamme, minkälainen palkkataso oli Kivimäen hallituksen aikana, minun mielestäni olisi ollut tärkeätä, että tämä seikka olisi sanottu hiukan selvemmin. Minä toivoisin, että puoluesihteerin esittämä ajatus

täällä hyväksyttäisiin, että puoluetoimikunnalle annettaisiin lisävaltuutus tehdä pienempiä sanamuodollisia muutoksia.

Vester, Vihtori: Pienviljelijäväestö toivoi tähän vaali julistukseen varsin huomattavalla tavalla omia etujaan, ja nyt voimme todeta, että nämä toivomukset on toteutettu. Tässä korostetaan varsin huomattavasti juuri niitä seikkoja, mitkä ovat polttavia pienviljelijäväestön keskuudessa kuin myöskin asutustilallisten keskuudessa. Voinkin pienviljelijäin puolesta uskoa, että tämä ehdottomasti tulee heitä tyydyttämään.

Heinonen, Eino: Valiokunnassa käytiin läpi kohta kohdalta kaikki uudet esitykset, mitä evästyskeskustelun aikana esitettiin, ja siellä pitkin matkaa tehtiin lisäyksiä ennestään hyvään vaaliohjelmaan. Minusta tuntuisi, että tältä pohjalta voitaisiin aivan hyvin jättää tämä ohjelma puoluetoimikunnan tarkastettavaksi.

Puheenvuorot päätettiin rajoittaa.

Typö, Anton: Maalaiset aikoinaan saivat huomattavia tuloeria myöskin metsän myynnistä. Mutta kuten muistetaan, sen verottamista koskeva laki oli määräaikainen laki ja sen lain aika myöskin on täyttynyt. Nyt meikäläiset verotuslautakunnassa olijat suuresti surkuttelevat sitä seikkaa. Ei enää päästä verottamaan. Se on nyt jäänyt pois, ja minä toivoisin, että siitä mainittaisiin myöskin asianomaisessa kohdassa sopivalla tavalla.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Keskustelun kuluessa puoluesihteerin on ehdottanut, että puoluetoimikunnalle myönnettäisiin oikeus pienempiin muodollisiin korjauksiin. Tässä voitaneen myös ottaa huomioon se, mitä puheenvuoroissa on esitetty, jos katsotaan tarpeelliseksi.

Puheenjohtajan ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Vetoamus valitsijoille.

Kokoukselle esiteltiin *valistus- ja vaaliasiainvaliokunnan mietintö N:o 4* puolueen vetoamukseksi valitsijoille. Valiokunnan mietintö oli seuraava:

Käsiteltyään ehdotuksen valitsijoille osoitettavaksi puoluekokouksen julkilausumaksi, ehdottaa valistus- ja vaaliasiainvaliokunta, että julkilausuma hyväksyttäisiin näin kuuluvaksi:

Vetoamus valitsijoille.

Kolme vuotta takaperin toimitetuissa eduskuntavaaleissa laskettiin perusta kansanvaltaisen politiikan harjoittamiselle maasamme. Puolueemme äänimäärän huomattava nousu ja siitä johtunut

edustajapaikkojen lisääntyminen lisäsi vaikutusvaltaamme eduskunnassa ja sen kautta maamme koko valtiollisessa ja yhteiskunnallisessa elämässä.

Lähtiessään vaaleihin puolueemme selitti olevansa valmis ottaamaan kannettavakseen myös hallitusvastuun, jos niin tahdotaan. Vaalien tulokset osoittivat selvästi, että valitsijat odottivat hallituspolitiikan muutosta. Kansa oli kyllästynyt taantumukseen. Mutta tarvittiin vielä tasavallan presidentin vaihdos, ennenkuin kaikki esteet oli saatu raivatuksi kansanvaltaisen politiikan tieltä.

Kolmatta vuotta on maassamme nyt ollut hallitus, joka nojautuu kansan laajoihin kerroksiin ja jossa myös puolueemme on edustettuna. Sen ensisijaisena tehtävänä on ollut kansanvaltaisen valtiojärjestyksen lujittaminen sekä kansalaisvapauksien turvaaminen voimassa olevan valtiosäännön puitteissa, kuuluen siihen myöskin huolehtiminen siitä, etteivät kansanvallalle vihamieliset ainekset pääse pyrkimyksiään toteuttamaan.

Suhteissaan ulkovaltoihin on hallitus noudattanut johdonmukaista rauhanpolitiikkaa, pyrkien lujittamaan maamme ystävällisiä suhteita kaikkien naapuriemxne, mutta varsinkin skandinaavisten maiden kanssa. Mahdollisuuksien mukaan on hallitus pyrkinyt vahvistamaan maamme vapauden ja itsenäisyyden turvaamista, mikä on välttämätöntä nykyisinä kansainvälisesti levottomina aikoina. Rinnan näiden toimenpiteiden kanssa on hallituksen pyrkimyksenä ollut taloudellisen elämän elvyttäminen, yhteiskunnallisten uudistusten aikaansaaminen ja kansan laajojen pohjakerrosten taloudellisen aseman parantaminen sekä yleensä edellytysten luominen jatkuvalle edistykselle.

Tätä työtä on sosialidemokraattinen puolue voimiensa mukaan tukenut. Puolue pitää välttämättömänä tämän toiminnan jatkamista luodakseen siten kestävä perustan rauhan säilymiselle, kansanvallan vahvistumiselle, yhteiskunnalliselle uudistustyölle ja koko kansan hyvinvoinnille.

Tässä mielessä puolue vetoaa kaikkiin palkkatyöläisiin. Puolue pitää välttämättömänä työväestön palkkauksessa tapahtuneiden parannusten turvaamista ja palkkatason edelleen kohottamista sekä työmahdollisuuksien järjestämistä työttömyysaikoina ja työttömyyspolitiikan hoitamista niin, että sen avulla turvataan kaikille työn puutteeseen joutuville kunnollinen toimeentulo. Edelleen puolue tehostaa sosiaalisen uudistustoiminnan kehittämisen tarpeellisuutta, asunto-olojen parantamisen välttämättömyyttä ja yleensä kaikkien sellaisten yhteiskunnallisten parannusten aikaansaamista, jotka kohottavat palkkatyöväestön taloudellista tilaa.

Puolue vetoaa myöskin maamme suurilukuiheen pienviljelijäväestöön. Sosialidemokraattinen puolue on perustamisestaan asti määrätietoisesti työskennellyt koko maaseudun vähävaraisen väestön, maanvuokraajaväestön, pienviljelijöiden ja maataloustyöväestön hyväksi. Tätä työtä puolue tehokkaasti jatkaa. Maaseudun vähäväkinen väestö on valtiollisessa ja kunnallisessa elämässä aina taistellut palkkatyöläisten rinnalla, koska näiden ryhmien edut ovat samat. Vuosikymmeniä vanhat, yhteisten taistelujen, vastoinkäymisten ja voittojen lujittamat siteet yhdistävät heidät kiinteästi toisiinsa. Vain yhdessä palkkatyöläisten kanssa työskennellen pienviljelijäväestö voi kohottaa asemaansa, poistaa ne epäkohdat, jotka ovat esteenä kaikkien maaseudun vähäväkisten hyvinvoinnille.

Vielä vetoaa puolue henkisen työn tekijöihin ja sivistyneistöön. Ne yhteiskunnalliset epäkohdat, jotka ilmenevät ruumiillista työtä tekevien oloissa, ovat myöskin henkisen alan työntekijäin aseman kohoamisen esteenä ja ne parannukset, jotka yhteiskunnallisissa oloissa saadaan aikaan, kohottavat myöskin heidän asemaansa.

Sosialidemokraattinen puolue on vakuutettu siitä, että maamme suurelta osaltaan käyttämättömät luonnonrikkauudet ja viime aikojen suuri teknillinen edistys, yhtyneenä kansamme laajojen piirien palavaan tahtoon tehdä työtä tuotannon kehittämiseksi, luovat edellytykset yleiselle hyvinvoinnin kohoamiselle. Puolue haluaa edistää tätä kehitystä ja kehoittaa kaikkia kansamme paremmasta tulevaisuudesta huolehtivia tukemaan tässäkin sen pyrkimyksiä.

Maailmassa vallitsevan sekasorron keskellä kääntyy Sosialidemokraattinen Puolue Suomen työväestön ja kaikkien vähäväkisten kansalaisten puoleen kehoittaen heitä osallistumaan vaaleihin ensi heinäkuun 1 ja 3 päivinä, sekä antamaan äänensä

rauhan, kansanvallan ja vapauden puolesta;

yhteiskunnallisten uudistusten puolesta;

kaikkien työtätekevien taloudellisen aseman kohottamisen puolesta;

yleisen hyvinvoinnin puolesta.

Kansalaiset, lujittakaa kansanvallan perusteita, luokaa edellytykset sen edelleen kehittämiseksi, antakaa kannatuksenne

Sosialidemokraattiselle Puolueelle!

Turussa, toukokuun 19 p:nä 1939.

K. A. Palm.

*S.-K. Kilpi.
Eino Heinonen.
Atos Wirtanen.*

*Heimo Ahonen.
E. Uusiniitty.
Onni Sinervo.*

Valiokunnan mietintö ei aiheuttanut keskustelua, vaan hyväksyttiin se yksimielisesti.

Puolueen valistustyö.

Tämän jälkeen otettiin käsiteltäväksi *valistus- ja vaaliasiainvaliokunnan mietintö N:o 1*, koskeva puolueen valistustyötä. Valiokunnan mietintö oli seuraava:

Käsiteltyään puolueen lähimmän ajan valistustyötä, esittää valiokunta asiasta seuraavaa:

Kun puoluekokous 3 vuoden väliajan jälkeen harkitsee valistustyökysymystä, on lyhyesti kerrattava, mitä edellisen puoluekokouksen päätösten perusteella on tehty.

Tärkeimpinä kohtina on tällöin mainittava seuraavaa:

1) Järjestötyö-lehti on ilmestynyt säännöllisesti 8 kertaa vuodessa vv. 1937 ja 1938. Tarkoitus on jatkaa lehden julkaisemista.

2) Säännölliset puoluetoimitsijakurssit sekä piirikunnittani järjestetyt neuvottelupäivät. •»

3) Elokuvatoiminnan alullepano ja kehittäminen.

4) Kunnallisen neuvontatyön kehittäminen.

5) Puolueen asiamiesverkoston luominen ja sen hyväksikäyttö valistustyössä.

6) Erikoisesti järjestetty valistustyötoiminta Pohjolassa.

On selvää, että kulloinkin ajankohtaisten kysymysten määrittely ja sen valistustyöllemme aiheuttamien vaatimusten selvittely on jätettävä puoluenevoston ja puoluetoimikunnan tehtäväksi. Puoluekokouksen on sensijaan päätettävä niistä yleisistä suuntaviivoista, joiden mukaan valistustyötä on ohjattava.

Edustajavaalien välistä, normaalista 3-vuotiskautta voidaan pitää sellaisena kautena, joka valistustyömme kannalta katsoen muodostaa ehyen kokonaisuuden kolmeen osaan jakautuneena. Ensimmäinen vuosi olisi täten voimakasta joukkoihin kohdistuvaa propagandatyötä, tarkoituksella saada järjestöjen jäsenmäärä kasvamaan; toinen vuosi olisi taas intensiivistä kasvatustyötä järjestöissä sekä kolmas vuosi olisi täten koottujen voimien keskittämistä vaalitaisteluun. Rinnan näiden kaikkien vaiheiden kanssa on saatava kulkemaan tehokas toimitsijakasvatus.

Puoluetoimikunta sekä kasvatustoimikunta ovat jatkuvasti askarrelleet niiden kysymysten kanssa, jotka tulevat valistustyön yhteydessä esille. Sellaisia ovat kysymykset työväestön aseman saamisesta tasa-arvoiseksi työ- y.m. asioissa, maalaisväestön keskuudessa suori-

tettava herätystyö, kansanvaltaisen ja parlamentaarisen kehityksen turvaaminen sekä sosialidemokratian aatteiden levittämisen kaikkia nykyajan keinoja hyväksikäyttäen. Vastaisessakin lähiajan valistus-työssämme nämä sekä niihin liittyvät kysymykset varmasti tulevat olemaan keskeisimpiä. Niistä mainittakoon seuraavat:

1) Laajoihin joukkoihin ylettyvästä valistustyövälineistöstä epäilemättä tehokkain on työväen sanomalehdistö. On välttämätöntä, että se kehitetään täysin nykyaikaiseksi propaganda-aseeksi. TST:n toimintaa riittävästi kehittämällä — lehtiyritystemme myötävaikutuksella — päästään tähän parhaiten.

Tässä suhteessa käsitellään suunnitelmia parasfaikaa. M.m. valmistellaan selvitystä työväenlehtien yhteisen viikkoliitteen aikaansaamisesta.

Alullepantua elokuvatoimintaa on jatkettava ja koetettava kehittää sitä aineellisten mahdollisuuksien suomissa rajoissa.

Työväenhenkisen kirjallisuuden kustantamisessa vallinnut lama-kausi on koetettava saada poistetuksi mahdollisimman nopeasti.

•Suurimpien keskusjärjestöjemme kesken on ollut jo jonkin ajan käynnissä neuvotteluja hyväasuisen ja työväen pyrkimyksille myöta-mielisen viikkolehden kustantamisesta. Toiveita on, että nämä neuvottelut johtavat suotuisaan tulokseen. Itsestään on selvää, että suullista propagandaa on edelleen harjoitettava juhlissa, kokouksissa y.m. pääasiassa entiseen tapaan. Pohjolassa suoritettu valistustyö ansaitsee puolueemme taholta edelleenkin tehostettua huomiota ja on sitä mahdollisuuksien mukaan tuettava.

2) Järjestöjemme jäsenistö on jatkuvasti pidettävä ajankohtaisten kysymysten tasalla ja tietoisina niistä perusteista, joilla puolueen valitut luottamuselimet ovat kulloinkin määritelleet suhtautumisensa eri kysymyksiin. Piirikunnallisilla neuvottelupäivillä saadaan tässä mielessä tarpeellinen henkilökohtainen kosketus järjestöjen jäsenten ja luottamushenkilöiden välillä, joten niiden jatkuva järjestäminen näyttää tarpeelliselta. Tehokas julkaisutoiminta on niinikään välttämätön.

Kunnallisen neuvontatyön tehostettu harjoittaminen näyttää välttämättömältä, jotta työväen kunnallispolitiikalla voitaisiin jatkuvasti luoda yhä uusia edellytyksiä työväen aseman parantamiseksi tälläkin tärkeällä alalla.

3) Tehokkaasta toimitsijakasvatuksesta riippuu varsin paljon se, miten valistustyömme tehoaa ja jatkuu edelleen toimitsijoista puolueen jäsenistöön ja laajoihin järjestymättömiin joukkoihin. »Järjestötyön» julkaiseminen ja sen kehittäminen on osoittautunut tässä mie-

lessä edelleenkin tarpeelliseksi, samoin puoluekurssien järjestäminen. Vasta luotu puolueen asiamiesverkosto on saatava pysymään jatkuvasti koossa, ja järjestettävä sen toiminta.

Erikoisesti on kiinnitettävä huomiota myös sosialidemokraattisten teoriain opettamiseen. Opiskeluvelvollisuuksia on lähinnä tietysti juuri ajattelemaan valveutuneella, aktiivisella toimitsijakunnalla, mutta puolueen on kaikin voimin pyrittävä opiskelua helpottamaan.

Sille työskentelylle, jota Sos.-dem. Työläisnuorisoliitto, Sos.-dem. Työläisnaisliitto sekä Sos.-dem. Raittiusliitto harjoittavat, on tässä yhteydessä annettava lämmin tunnustus, samalla kuin esitetään toivomus, että nämä keskusjärjestöt voisivat edelleenkin kehittää ja monipuolistaa toimintaansa.

Valiokunta ehdottaa, että puoluetoimikunta ja puolueeneuvosto edellä hahmoitelluilla perusteilla ohjaisi lähimmän ajankohdan valistustyötä.

Turussa, toukokuun 19 p:nä 1939.

K. A. Palm.

*S.-K. Kilpi,
Eino Heinonen,
Onni Sinervo,*

*Heimo Ahonen,
E. Uusiniitty,
Atos Wirtanen.*

Mietinnön johdosta suoritettiin lyhyt keskustelu, jonka kuluessa ei kuitenkaan tehty muutosehdotuksia. Mietintö hyväksyttiin näinollen yksimielisesti.

Puoluetoimikunnan ja eduskuntaryhmän toimintakertomukset.

Kokoukselle esiteltiin *menettelytapavaliokunnan mietintö N:o 2*, koskeva puoluetoimikunnan ja eduskuntaryhmän toimintakertomuksia. Valiokunta ehdotti kokoukselle seuraavaa:

Lausunnon antamista varten on menettelytapavaliokuntaan lähetetty Sos.-dem. puoluetoimikunnan toimintakertomus vv. 1936—38 samoin kuin eduskuntaryhmän toimintakertomukset kuluneelta 3-vuotiskaudelta. Kertomukset käsiteltyään ja ottaen huomioon lähete-keskustelussa esitetyt mielipiteet saa menettelytapavaliokunta mietintönään kertomusten johdosta esittää seuraavaa:

Edellisessä, v. 1936 pidetyssä puoluekokouksessa pidettiin puolueen vastaiseen toimintaan nähden tärkeimpänä tehtävänä aikaansaada maan sisäpolitiikassa täydellinen käänne ja suunnan muutos. V:n 1936 eduskuntavaaleissa, joissa puolueemme saavutti jälleen melkoisen

vaalimenestyksen, kävi ilmi, että myöskin valitsijain keskuudessa tämmöistä käännettä toivottiin. Tunnetuista syistä ei ollut mahdollista heti vaalien jälkeen aikaansaada perusteellisempaa suunnan muutosta, mutta keväältävella 1937 tapahtuneen presidentin vaalin jälkeen tämä osoittautui mahdolliseksi.

Menettelytapavaliokunnan mielestä on valitsijamiesryhmä menettellyt puolueen edun mukaisesti asettuessaan toisessa äänestyksessä kannattamaan presidentin paikalle siihen valittua presidentti Kyösti Kalliota, jonka kansanvaltaisiin mielipiteisiin voitiin luottaa. Samoin pitää menettelytapavaliokunta oikein harkittuna sitä eduskuntaryhmän ja puolueuuvoston yhteisen kokouksen" tekemää päätöstä, että puolueen oli osallistuttava hallituksen muodostamiseen yhdessä keskustapuolueiden kanssa.

Näiden toimenpiteiden seurauksena on voitu todeta olojen maassamme huomattavasti rauhoittuneen, kansanvaltaisen ajatussuunnan vahvistuneen ja tien avautuneen erinäisille yhteiskunnallisille uudistuksille. Erikoisesti on tyydytyksellä pantava merkille että eduskuntaryhmämme siten muuttuneissa oloissa on onnistunut viemään lävitse useita työväelle hyödyllisiä uudistuksia. Kaiken tämän johdosta on sisäpoliittinen asema tällä hetkellä huomattavasti parempi kuin edellisen puoluekokouksen aikana kolme vuotta takaperin.

Eräissä suhteissa haluaa menettelytapavaliokunta todeta eduskuntaryhmän poikenneen niistä ohjeista, joita aikaisemmat puoluekokoukset ovat puolueen toimintaa varten määritelleet. Tämä koskee ennen kaikkea suhtautumista puolustuslaitokseen ja sille myönnettäviin määrärahoihin nähden. Sen sijaan, että puoluekokoukset ovat vaatineet eduskuntaryhmältä pidättyvää suhtautumista puolustuslaitoksen laajentamiseen ja määrärahojen lisäämiseen nähden, on eduskuntaryhmä hallituksen esityksestä suostunut olemaan mukana huomattavissa määrärahojen lisäyksissä.

Vaikkakin täten on todettava tapahtuneen suoranainen puoluekokousten päätösten sivuuttaminen, on se menettelytapavaliokunnan mielestä kuitenkin ymmärrettävissä, koska se on tapahtunut olosuhteissa esiintyneiden ratkaisevien muutosten johdosta. Yleismaailmallisessa poliittisessa tilanteessa tapahtunut kehitys, diktatuurimaiden jatkuva varustelu, suurvaltain kesken kärjistynyt tilanne ja tämän ohella Kansainliiton vähentyneet mahdollisuudet sovitaa valtakuntien välisiä ristiriitoja ovat pakottaneet myöskin demokraattiset maat, niiden joukossa pienetkin valtakunnat, omistamaan enemmän huomiota puolustuslaitoksen kehittämiseen kuin aikaisemmin. Nämä seikat huomioonottaen voidaan menettelytapavaliokunnan mielestä eduskuntaryhmän menettely tässä suhteessa hyväksyä.

Eduskuntaryhmän toiminnassa sattuneen parin tapahtuman johdosta, jotka koskevat ryhmän nimenomaisesti tekemästä päätöksestä poikkeavaa äänestystä, haluaa menettelytapavaliokunta uudelleen kiinnittää huomiota siihen, että ryhmän olisi tehtävä kaikki voitavansa, jotta se voisi esiintyä yhtenäisenä. Varsinkin jos ryhmä, selitettyään jonkin kysymyksen poliittiseksi ja otettuaan sen ryhmän yhteiseksi asiaksi, on velvoittanut jäsenensä tämän päätöksen mukaisesti äänestämään, katsoo menettelytapavaliokunta ryhmän jäsenten olevan velvollisia tämmöistä päätöstä noudattamaan.

Kun puoluetuomikunnan toimintakertomusta käsiteltäessä lähetekeskustelussa ei esitetty mitään yksityiskohtaisia huomautuksia, ei valiokunnalla ole tämän kertomuksen johdosta mitään erikoista huomautettavaa.

Edelläolevan perusteella ehdottaa menettelytapavaliokunta puoluekokouksen päätettäväksi:

- 1) että puoluekokous hyväksyy puoluetuomikunnan toiminnan samoin kuin siitä annetun kertomuksen w. 1936—38, sekä
- 2) hyväksyy myöskin eduskuntaryhmän toiminnan kuluneena toimintakautena samoinkuin siitä annetut toimintakertomukset.

Turussa 19 päivänä toukokuuta 1939.

A. Pitkäsilta,

*E. Helle,
Väinö Nousio,
Arvid Gerdt,*

*Muisto Ilomäki,
O. Parkkonen,
Olavi Kajala.*

Mietinnön johdosta syntyi keskustelu.

Sundström, Cay: Kun tämä toimintakertomus nyt palaa tähän puoluekokoukseen takaisin, haluaisin kiinnittää huomiota erääseen seikkaan, josta en maininnut lähetekeskustelussa, sen johdosta että en tarkoittanut sitä saada tähän mietintöön. Se koskee tämän kertomuksen aikana tapahtuneita puolueesta erottamisasioita. Lausun niin ollen sen toivomuksen uudelleen, että ne henkilöt, jotka erotettiin, voisivat, jos ne sitoutuvat noudattamaan puolueohjelmaa, päästä takaisin puolueeseen.

Lehtinen, Hugo: Yhtyisin toveri Sundströmin esitykseen siksi, että kun lähemme nyt voimaperäisemmin vaalitoimintaan myös tämä kysymys olisi yksi niistä, jotka varmasti vaikuttaisivat meidän vaali- taisteluun.

Vilhunen, Matti: Yhdyn kannattamaan toveri Sundströmin ehdotusta, että jos erotetut vilpittömässä mielessä pyrkivät puolueen jäsenyyteen, ne olisi hyväksyttävä.

Helo, Johan: Minun puoleeni ovat useat henkilöt kääntyneet ja tiedustelleet voidakseen ottaa kannan Ryömän puolueeseen takaisin ottamista koskevassa asiassa. Kun muidenkin puolesta on asiaan kiinnitetty huomiota, niin minä lyhyesti huomautan, että minä olen Ryömän takaisinottamisen kannalla sen vuoksi, että Ryömän erottamisessa minulle ainakaan ei ole esitetty siksi vakuuttavia syitä, että minä niiden perusteella olisin katsonut olevan pakkoa ryhtyä tähän erottamiseen. Ja kun mielestäni ei siis ollut riittäviä syitä erottamiseen, niin sitä mieluummin saatan hyväksyä, että tällä erottamispäätöksellä erotetut otettaisiin takaisin.

Lappalainen, Urho: Kun puoluetoimikunta ei ole tehnyt erottamista ollenkaan omasta aloitteestaan, vaan puolueenvaltuusto on antanut puoluetoimikunnalle useampaan kertaan kehoituksen niiden syiden perusteella, jotka ovat tulleet puolueenvaltuuston kokouksessa esille, niin minun mielestäni ainakin allekirjoittanut saisi tässä myös tavaltaan puoluetoimikunnan kanssa yhteisesti epäluottamuslauseen, jos tällainen annettaisiin puoluetoimikunnalle. Minä olen sitä mieltä, että jos ne syyt, joiden takia ne henkilöt on erotettu, ovat poistuneet, niin harkitkoon puoluetoimikunta asiaa ja tehköön siitä joko itse oman päätöksensä tai alistakoon asian puolueenvaltuuston päätettäväksi.

Räisänen, Yrjö oli samalla kannalla kuin Sundström, että puoluetoimikunta ottaisi asian uudelleen käsiteltäväksi.

Aaltonen, A.: Ensinnäkin on lausuttava valittelu sen johdosta, että eräät Helsingin kunnallisjärjestön edustajat esittävät tällaisen asian käsiteltäväksi vasta viimeisen kokouspäivän viimeisten kysymysten yhteydessä. Oikeus ja kohtuus olisi vaatinut, että tähän olisi kiinnitetty huomiota silloin kun asia oli täällä lähetekeskustelussa, toimintakertomusten yhteydessä, jotta tämä kysymys olisi voinut tulla asianomaisessa valiokunnassa perusteellisesti selvitettäväksi. Tuntuu varsin oudolta, että tämä kysymys siis tällä tavalla nyt vasta tässä yhteydessä tuodaan esille. Kun täällä on esitetty sellainen toivomus ja täällä sitä ehdotuksena on kannatettu, että nämä henkilöt, jotka puoluetoimikunta on erottanut puolueesta, otettaisiin takaisin puolueeseen, koska muka ei ole olemassa mitään esteitä siihen, minä huomauttaisin, että ei ainakaan tällä hetkellä näitä kaikkia henkilöitä ole mahdollisuutta saada puolueen jäseniksi, sillä kaksi niistä istuu parhaillaan Turun kuritushuoneessa. Ei puoluetoimikunta ole ryhtynyt näihin kurinpitotoimenpiteisiin harkitsematto-

masti eikä millään suurella innolla. Kahdessa, kolmessa kokouksessa on puolueuuevoston taholta, niinkuin toveri Lappalainen aivan oikein huomautti, kehoitettu puoluetuimikuntaa ryhtymään toimenpiteisiin sen kurittomuuden johdosta, jota kaksi, kolme vuotta takaperin puolueessa esiintyi. Ken seurasi sitä tai on myöhemmin seurannut esimerkiksi »Soihdun» ja »Tulenkantajain» kirjoituksia, niin kyllä jokaisen täytyy myöntää, joka tahtoo olla vilpittön, että se suurelta osaltaan on ollut kaikkea muuta kuin sosiaalidemokraattista. Kun Akateeminen Sosialistiseura erotettiin puolueesta ja selitettiin, ettei »Soihtu» ole puolueen lehti, ja kun Akateeminen Sosialistiseura edelleen tätä julkaisi — Mauri Ryömä on sen jäsenenä ja kannattavana voimana ja tietävästi myöskin hyvin aktiivisesti edelleenkin »Soihdun» kirjoittelussa mukana — niin mielestäni on kohtuutonta, että hänet nyt, jos hän muuten muussa toiminnassaan olosuhteista johtuen onkin ollut vähän hiljempaa ja näkymättömissä, että hänet jälleen hyväksyttäisiin tässä kokouksessa puolueen jäseneksi.

Näiden herrojen toiminta on muutenkin ollut puoluetta vahingoittavaa. Varsinkin Ryömä ennen eroittamistaan teki hyvin ahkerasti matkoja ympäri maata yrittääkseen ajaa omia aatteitaan. Kun hän käy ympäri maata levittämässä aatteitaan ja koettamassa saada haajaannusta aikaan puolueen keskuudessa, ei voida syyttää muita kuin häntä itseään siitä, että hän on tullut puolueesta erotetuksi.

Jos tässä asiassa tahdotaan tässä kokouksessa tehdä jotakin päätöstä, asia on palautettava takaisin menettelytapavaliokuntaan, jolle voidaan antaa yksityiskohtaisemmat selostukset, kuin mihin katson tässä tilaisuudessa mahdolliseksi ryhtyä. Jos puoluekokous tahtoo jatkain ilman valiokuntaan lähettämättä päättää, siinä tapauksessa voisi tulla nimenomaan kysymykseen, mitä toveri Lappalainen on lausunut, että puoluetuimikunnalle jää aina oikeus harkita, onko joidenkin erotettujen, muidenkin kuin tässä kysymyksessäolevien, puolueeseen ottaminen mahdollista. Sen puoluetuimikunta luonnollisesti myös tulee ottamaan huomioon. Puolueestamme on aikaisemminkin erotettu kommunistisuutensa tähden huomattava joukko jäseniä. Niiden joukossa ei ole ollut suuria herroja ja herraspoikasia, eikä heistä ole nostettu suurta ääntä. Ne ovat myöhemmin palanneet sosiaaldemokraattiseen puolueeseen takaisin, kun ovat huomanneet erehdyksensä, ja monet näistä ovat tällä hetkellä uskollisesti työssä puolueen hyväksi.

Puheenvuorot päätettiin rajoittaa.

Kilpi, Sylvi-Kyllikki: Väärinkäsitysten välttämiseksi huomautan, että Helsingin kunnallisyjärjestössä ei ole koskaan keskusteltu Mauri Ryömän ottamisesta puolueeseen takaisin. Ja varmasti Helsingin

kunnallisjärjestön sosialidemokraattiset jäsenet toivovat, ettei Ryömää otettaisikaan puolueeseen.

Harvala, Kaarlo: Minun puuttumiseni tähän keskusteluun ei olisi ollut millään tavalla välttämätöntä, mutta sanon kuitenkin jonkun sanan. Mitä tulee niihin nuoriin miehiin, jotka puoluetuomikunta kerran puolueuuevoston monien kehoitusten jälkeen erotti puolueesta, niin se ei ollut meille mikään mieluinen tehtävä. Mutta nehän saivat rellestää puolueessa monta vuotta, niinkuin itse halusivat. Ja puolueuuevosto kävi kerran puoluetuomikunnan kimppuun ja vaati, että asiasta on tehtävä selvä. Me ryhdyimme toimenpiteisiin, mutta juuri kun asia oli tulemassa ratkaisuvaiheeseen, saapui minun luokseni 7 miestä, jotka esittivät, että pojat parantavat tapansa ja esiintyvät puolueessa ihmisiksi eivätkä hajoita eivätkä kulje vierailia asioilla. Tuon lähetystön käynnin jälkeen me jätimme asian sikseen vuodeksi ehkä pariksi vielä nähdäksemme, onko siitä mitään tulosta. Mutta mitään tulosta siitä ei ollut. Puolueuuevosto sanoi uudestaan, että sellaisia hajoittajia ei voida puolueessa pitää. Ja kun meillä muutenkin oli tiedossa, kuinka herrat toimivat, ei muuta keinoa ollut sääntöjen mukaan. Me emme voineet pitää puolueessa henkilöitä, jotka sitä tahallaan hajoittivat. Nämä miehet lähtivät siitä, etteivät he välitä siitä, kuinka puolueen käy, kunhan työväenliike vain menestyy! Tämähän on sellainen kanta, ettei voida ottaa vakavalta kannalta sellaista miestä, joka tällä tavalla esiintyy meidän puolueessamme. Minä olen ainakin sillä kannalla, että niin kauan kuin meidät on asetettu hoitamaan puolueen asioita, meidän on hoidettava niitä niin, että puoluekokous siitä myöhemmin antaa pienen kiitoksen.

Olen aina sanonut, että minä olen aina ollut ja olen nuorten miesten toiminnan tukemisen kannalla. Ymmärrän kyllä, mitä vaikeuksia nykyaikaisella nuorisolla on päästä eteenpäin, ja kyllä minä puolestani olen iloinen joka kerta, kun saamme uutta voimaa mutta minun täytyy sanoa, että ei nuori Ryömä ollenkaan ole käsittänyt, mihin meidän puolueemme jäsenyys velvoittaa. Hän katsoo olevansa joku suvereeni ihminen, joka mistään päätöksistä välittämättä saa tehdä mitä tahtoo. Jos katsotte, että tämä on sopivaa, minä puolestani en voi olla sellaisen käsityksen takana. Kyllä jokaisen täytyy jokin kuri tietää.

Wiik, K. H.: Ilmoitan, etten voi pitää hyväksyttävänä sitä menettelyä, jota keskustelimet ovat noudattaneet puolustusmäärärahani hyväksymisessä. Puhun siinä mielessä, kun Harvala äsken mainitsi, että puoluepäätöksiä jokaisen pitää noudattaa. Mutta kun hyväksyminen on mietinnössä annettu hyvin pidättyvin sanoin, en tee asiassa toista ehdotusta.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Koska mitään varsinaista muutosehdotusta ei oltu tehty, mietintö hyväksyttiin semmoisenaan yksimielisesti.

Puolueen ulkopoliittinen- ja maanpuolustus-ohjelma.

Esiteltiin *ohjelmavaliokunnan mietintö* puolueen ulkopoliittisen ja maanpuolustusohjelman johdosta. Valiokunnan mietintö oli seuraava:

Puoluekokouksen ohjelmavaliokunta on kokouksessaan, jossa asiantuntijoina olivat läsnä J. W. Keto ja Yrjö Kilpeläinen, käsitellyt puolueen ulkopoliittiseen ja maanpuolustusohjelmaehdotukseen puoluekokouksessa tehtyjä muutosehdotuksia ja huomautuksia. Niiden johdosta komitea yksimielisesti ehdottaa ohjelmaehdotukseen tehtäväksi seuraavat muutokset:

A. Ulkopoliittinen ohjelma.

Kansainvälinen politiikka.

Ponnen viimeinen lause ehdotetaan kuuluvaksi:

»Tämä kansainvälinen oikeusjärjestys, jonka täydellisesti tekee vasta mahdolliseksi luokka- ja kansallisen sorron hävittäminen sosialistisen talousjärjestelmän avulla, edellyttää kansainvälisiä, valtiollisia, sosiaalisia ja taloudellisia elimiä.»

B. Puolustuslaitos.

Suomen puolustuslaitos.

Ponnen ensimmäisen kappaleen valiokunta ehdottaa muutettavaksi seuraavaksi:

»Niin kauan kuin kansainvälinen tilanne pysyy sillä tavoin kärjistyneenä, että millä hetkellä tahansa voi puhjeta uusi yleiseurooppalainen tai yleismaailmallinenkin sota, eikä Kansainliitto voi antaa riittäviä takeita maailmanrauhan säilymisestä, tunnustaa puolue Suomen puolustuslaitoksen tarpeellisuuden maan itsenäisyyden pääasiallisena suojana ja suostuu sitä edistämään samalla kuitenkin vaatien, että alempana mainituin tavoin pidetään huolta sen pysymisestä uskollisena maamme kansanvaltaiselle valtiosäännölle.»

Saman ponnen kolmannen kappaleen valiokunta ehdottaa kuulumaan:

:

»Puolustuslaitokselle määrärahoja myönnettäessä on toisaalta pidettävä huolta siitä, ettei valtiotaloutta sen vuoksi saateta rappio-tilaan ja ettei yhteiskunnallista uudistustyötä siitä syystä syrjäytetä.»

Puolustuslaitoksen kansanvaltaistaminen.

Ponnen ensimmäisen kappaleen kolmas lause ehdotetaan kirjoitettavaksi:

»Upseeriston koulutuksessa on pääsyvaatimuksia pyrittävä alentamaan ja puolustuslaitoksen sisäisen eheyden vuoksi on myöskin luotava alipäällystölle mahdollisuuksia kohota yliupseereiksi.»

Saman ponnen toisen kappaleen viimeinen lause ehdotetaan kuulumaan:

»Puolustuslaitoksessa on sotilaallisessa koulutuksessa ja kansalaisopetuksessa noudatettava ehdotonta puolueettomuutta.»

Saman ponnen kolmannen kappaleen kahden viimeisen lauseen tilalle ehdottaa valiokunta seuraavan lauseen:

»Ennen kuin sosialidemokraattinen työväestö saattaa muuttaa asenteensa suojeluskuntiin, edellyttää se takeiden saamista siitä, että olosuhteet puheenaolevissa kohdissa olennaisesti muuttuvat.»

Rauhanomaisen mielipiteen ylläpitäminen ja kasvattaminen maassa.

Ponnen kolmannen lauseen valiokunta ehdottaa muutettavaksi seuraavasti:

»Sosialidemokraattisessa valistustyössä, joka tässä suhteessa on erikoisen valppaasti kohdistettava myöskin talonpoikais- ja pikkuporvarillisiin väestönosiin, on kasvatettava voimakas mielipide militarismia vastaan sekä puolustuslaitoksen kansanvaltaistamisen ja yleisen asevarustelujen supistamisen puolesta, niin pian kuin kansainvälinen poliittinen tilanne tekee viimeksimainitun mahdolliseksi.»

Turussa 20 p:nä toukokuuta 1939.

Aug. Kuusisto,

*V. Huhdanoja,
L. Kanervio,
A. Kosonen,*

*T. Nokelainen,
O. Palkonen,
P. Tervo.*

Valiokunnan puolesta esitteli mietinnön kokoukselle *Aug. Kuusisto*, lausuen m.m. seuraavaa:

Kuten eilisessä keskustelussa kaikki tiesivät, valiokunta sai paljon eväitä, kuten on ymmärrettävää, kun tällainen asia, on esillä. Valiokunta on kyllä voinut ilokseen hyvin paljon käyttää hyväkseen niitä ehdotuksia ja on tehnyt koko joukon muutoksia tähän komitean ehdotukseen. Mitä tulee tähän ulkopoliittiseen ohjelmaan, siihen, joka alkaa sivulla 31, niin sen ensimmäisen kappaleen viimeiseen lauseeseen on tehty yksi muutos. Muistaakseni lähetekeskustelussa tätä Wiikin ajatusta kannatettiin yleisesti ja ohjelmavaliokunta otti sen tähän ehdotukseensa. Sitten tämä ohjelma hyväksyttiin sellaisenaan siihen asti kunnes tullaan sivulle 33 B-kohtaan. Siinä ensimmäisessä kappaleessa toinen lause valiokunnan käsityksen mukaan on pikemmin perusteluihin kuin päätöslauselmaan kuuluvaa, joten se poistettiin. Toinen kappale on samanlaisena otettu valiokunnan ohjelmaan kuin mietinnössä. Kolmannen kappaleen on valiokunta omasta mielestään korjannut parempaan muotoon, ottaen huomioon niitä evästyksiä, joita täällä valiokunnalle annettiin. Seuraava muutos koskee sitä tärkeää asiaa, joka täällä mainittiin, että upseeriston koulutuksessa pitäisi pääsyaatimuksia alentaa niin että kansanmiehistä voitaisiin muodostaa armeijalle upseeristoa enemmän, kuin mitä nykyään on asianlaita. Täällä monelta taholta evästyksenä lausuttuja ehdotuksia valiokunta niinikään on koettanut ottaa huomioon. Minä toivon, koska valiokunta, huolimatta tavallaan niistä erilaisista evästyksistä mitä sai, pääasiassa kaikissa ehdotuksissaan pääsi yksimieliseksi, että myös puoluekokous hyväksyy tämän mietinnön näillä muutoksilla yksimielisesti.

Kilpi, S.-K.: Minusta tässä on tapahtunut eräitä huononnuksia. Mutta yhtä asiaa tahdon jyrkästi vastustaa, nimittäin puolustuslaitoksen kansanvaltaistuttamista koskevaa kohtaa, jossa sanotaan että upseeriston koulutuksessa on pyrittävä alentamaan sivistysvaatimuksia. Minusta olisi valitettavaa, jos tällainen hyväksyttäisiin. Se merkitsi sitä, että jollakin lailla sivistystasoa pyritään alentamaan. Tahtoisin tässä sanoa »muodollisia pääsyaatimuksia on alennettava».

Räisänen, Yrjö: Pyydän yhtyä tähän Kilven lausuntoon. Myös toiseen seikkaan pyytäisin kiinnittää huomiota. Minä eilisessä puheen-vuorossani huomautin, että se kohta, joka koskee eduskunnan valtaa sotalaitokseen nähden, että eduskunnalle on varattava nykyistä suurempi valta valvoa puolustuslaitoksen hallintoa ja kouluutusta. Minun mielestäni se on vuoden 1930 ohjelmassa paljon selvemmin. Se olisi taannut sen, että meikäläisillä olisi mahdollisuus tuohon tarkastukseen osallistua. Nyt ei ole muuta kuin mitä valtion tilintarkastajat tekevät, mutta se on verrattain vähän.

Kajala, Olavi: Meillä Tampereella, kun keskusteltiin maanpuolus-

tusohjelmasta, pidimme onnistuneena maanpuolustusohjelman sivulla 34 olevaa sanontaa: »Puolue vaatii, että tässä suhteessa tapahtuu korjaus, ennenkuin työväestö saattaa suojeluskuntiin ottaa myötämielisen asenteen. Puolue jättää vastaisen kehityksen osoitettavaksi, voidaanko suojeluskuntalaitos saada sellaiseksi, että sosiaalidemokraattinen työväki voi siihen liittyä.» Muutoin tämä on muodostettu aika hyvin. Voisin sitä kannattaa. Samoin kannatan toveri Kilven ehdotusta.

Keto J. W.: Kilven tekemä lisäehdotus, saattaa olla paikallaan. Komiteakin tarkoittaa sitä. Ei tässä ole minkäänlaisesta mielipiteiden erotuksesta kysymys. Pannaan vain tuo lisäys, ettei sitä agitaatiossa käytetä meitä vastaan. Mitä tulee Räisäsen huomautukseen, minä selittäisin, että kaikki ne toimenpiteet, joista hän puhui, ne sisältyvät kyllä valiokunnankin ehdotukseen. Ohjelman yksityiskohteisessa sovellutuksessa, siinä meidän täytyy tietysti harkita yksityiskohtaiset keinot, mitkä siinä tulevat kysymykseen. On parempi, ettei tässä yksityiskohtiin kosketella.

Keskustelu päättyi tähän. Keskustelun kuluessa Kilven tekemä ehdotus, että kohdan Puolustuslaitoksen kansanvaltaistaminen ensimmäisen kappaleen ensimmäiseen lauseeseen lisätään sana »muodollisia», hyväksyttiin yksimielisesti. Sanottu lause hyväksyttiin siis näin kuuluvaksi: »Upseeriston kouluutuksessa on muodollisia pääsyaatimuksia pyrittävä alentamaan ja puolustuslaitoksen sisäisen eheyden vuoksi luotava alipäällystölle mahdollisuuksia kohota yliupseereiksi.»

. Muilta kohdiltaan hyväksyttiin valiokunnan mietintö semmoiseen.

Hyväksytyjen muutosten jälkeen kuuluu ohjelma seuraavasti:

Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen ulkopoliittinen- ja maanpuolustusohjelma.

A. Ulkopoliittinen ohjelma.

Kansainvälinen politiikka.

Suomen Sosialidemokraattinen puolue pyrkii, mikäli mahdollista, yhdensuuntaisesti muiden maiden sosialidemokraattisten työväenpuolueiden kanssa, valtioiden keskinäiseen yhteisymmärrykseen ja yhteistoimintaan sekä luomaan kansainvälisen oikeusjärjestyksen, joka tekisi mahdolltomaksi jollekin kansalle omien tai luuloteltujen erikoisetujensa hyväksi väkivaltaisesti loukata valtioiden välistä

yhteisetua ja rauhaa ja jonka pohjalla, heti kun olosuhteet sen sallivat, voitaisiin ryhtyä asevarustelujen kansainväliseen supistamiseen. Tämä kansainvälinen oikeusjärjestys, jonka täydellisesti tekee vasta mahdolliseksi luokka- ja kansallisen sorron hävittäminen sosialistisen talousjärjestelmän avulla, edellyttää kansainvälisiä, valtiollisia, sosiaalisia ja taloudellisia elimiä.

Suomen, ulkopoliitiikka.

Suomen Sosialidemokraattinen puolue pyrkii Suomen ulkopoliitiikassa edistämään rauhallisten suhteiden kehittymistä toisten valtioiden kanssa, jolloin, samalla kuin pidetään kiinni oman maan oikeutetuista eduista, tarkoin vältetään loukkaamista toisten valtioiden oikeutta tai myötävaikuttamasta sellaisiin oikeuksien loukkauksiin. Puolue hylkää sellaisen politiikan, joka asettaisi maamme joidenkin suurvaltojen tai suurvaltaryhmien etupoliitiikan palvelukseen. Sen sijaan se pyrkii vahvistamaan Suomen suhteita nimenomaan skandinaavisten valtioiden kanssa.

Sodan syttyessä muiden valtioiden kesken on Suomen ulkopoliitiikan pyrittävä pitämään maamme sodan ulkopuolella ja tällöin päättäväisesti torjuttava kaikki houkutukset maamme sotaan johtamiseksi toisten valtioiden mahdollisista lupauksista huolimatta. Jos Suomi kuitenkin vastoin tahtoaan joutuu sotaan, on sotilaallista ja taloudellista tukea etsittäessä pidettävä huoli siitä, ettei sen kautta vaaranneta maamme vastaista riippumattomuutta eikä sen kansanvaltaista valtiomuotoa.

Ulkopoliitiikan kansanvaltainen valvonta.

Suomen eduskunnan tulee tehokkaasti valvoa maan ulkopoliitiikan hoitoa, ennen kaikkea siten, että ulkoasiainvaliokunta seuraa hallituksen ulkopoliitiikkaa ja tarpeen mukaan antaa sitä varten myöskin ohjeita.

Suomen suhde Kansainliittoon.

Suomen Sosialidemokraattinen puolue on sitä mieltä, että maamme on edelleenkin pysyttävä Kansainliitossa siinä toivossa, että se voitaisiin nykyisestä lamatilastaan huolimatta vastedes muodostaa välineeksi kansainvälisen oikeusjärjestyksen kehittämiseksi. Tähän päämäärään pääsemiseksi puolue kannattaa myös pyrkimyksiä Kansainliiton jatkuvaksi kansanvaltaistamiseksi. Niin kauan kuin jäsenvaltiot eivät johdonmukaisesti noudata Kansainliiton, pakotemääräyksiä, puolue on kuitenkin sillä kannalla, että maamme on vai-

tioiden välisissä selkkauksissa pidätettävä itselleen oikeus päättää kussakin eri tapauksessa, missä se on valmis soveltamaan pakotemääräyksiä.

Puolue vaatii oikeudenmukaista edustusta Kansainliiton kokouksiin lähetettävissä valtuuskunnissa, joissa puolueen jäsenten toiminta ei saa joutua ristiriitaan puolueen periaatteiden ja pyrkimysten kanssa.

B. Puolustuslaitos.

Suomen puolustuslaitos.

Niin kauan kuin kansainvälinen tilanne pysyy sillä tavoin kärjistyneenä, että millä hetkellä tahansa voi puhjeta uusi yleiseurooppalainen tai yleismaailmallinenkin sota, eikä Kansainliitto voi antaa riittäviä takeita maailmanrauhan säilymisestä, tunnustaa puolue Suomen puolustuslaitoksen tarpeellisuuden maan itsenäisyyden pääasiallisena suojana ja suostuu sitä edistämään samalla kuitenkin vaatien, että alempana mainituin tavoin pidetään huolta sen pysymisestä uskollisena maamme kansanvaltaiselle valtiosäännölle.

Sitä vastoin on puolueen kaikin laillisin keinoin torjuttava joidenkin edesvastuuttomien ainesten niille edullisissa kansainvälisissä tilanteissa mahdollisesti suunnittelemat aiheet hyökkäyssodan aloittamiseksi.

Puolustuslaitokselle määrärahoja myönnettäessä on toisaalta pidettävä huolta siitä, ettei valtiotaloutta sen vuoksi saateta rappio-tilaan ja ettei yhteiskunnallista uudistustyötä siitä syystä syrjäytetä.

Puolustuslaitoksen kansanvaltaistaminen.

On tarkasti valvottava, että nimenomaan puolustuslaitoksen johtavassa asemassa oleva päällystö on maamme kansanvaltaiselle valtiosäännölle luotettavissa käsissä. Upseeriston valinnassa ja koulutuksessa on pidettävä huolta siitä, että puolustuslaitoksen upseeriston henki ei muodostu kansanvallalle vihamieliseksi. Upseeriston koulutuksessa on muodollisia pääsyvaatimuksia pyrittävä alentamaan ja puolustuslaitoksen sisäisen eheyden vuoksi on myöskin luotava alipäällystölle mahdollisuuksia kohota yliupseereiksi. Nimenomaan on pyrittävä helpottamaan varattomien nuorukaisten mahdollisuuksia antautua sotilasuralle. Puolustusvoimien kantahenkilökunnalle on taattava kunnolliset palkat.

Sekä asevelvolliset että puolustuslaitoksen kantahenkilökunta on turvattava kaikelta mielivallalta eikä heidän yleisiä kansalaisoikeuksiaan ole tarpeettomasti rajoitettava. Sotaväen rikoslaista on pois-

tettava kohtuuttoman kovat rangaistumääräykset. Puolustuslaitoksessa palvelevien ravinto-, asunto-, terveydellisistä ja sivistyksellisistä oloista on pidettävä riittävää huolta. Puolustuslaitoksessa on sotilaallisessa koulutuksessa ja kansalaisopetuksessa noudatettava ehdotonta puolueettomuutta.

Vaikka suojeluskuntien sotilaallinen merkitys saatetaankin myöntää, on niiden johtavissa aineksissa monesti ilmennyt mieliala sekä myöskin erinäisissä paikallisissa suojeluskunnissa määräävänä oleva henki yhä edelleenkin todettava sosialidemokraattiselle työväelle, vieläpä toisinaan kansanvallallekin vihamieliseksi. Ennen kuin sosialidemokraattinen työväestö saattaa muuttaa asenteensa suojeluskuntiin, edellyttää se takeiden saamista siitä, että olosuhteet puheena-olevissa kohdissa olennaisesti muuttuvat.

Hallituksen ja eduskunnan valta puolustuslaitoksen suhteen.

Puolustuslaitoksen johto alistettakoon jakamatta ja kokonaisuudessa puolustusministeriön alaisuuteen.

Eduskunnalle on varattava nykyistä suurempi valta valvoa puolustuslaitoksen hallintoa ja koulutusta. Liikekannalle panoon ei saa ryhtyä ilman eduskunnan suostumusta, paitsi milloin tämä kiireellisissä tapauksissa, maan puolustamiseksi välittömästi uhkaavaa ulkomaista hyökkäystä vastaan, käy välttämättömäksi, jolloin toimenpide on ilman viivytystä esitettävä eduskunnan hyväksyttäväksi.

Rauhanomaisen mielipiteen ylläpitäminen ja kasvattaminen.

Samalla kuin Sosialidemokraattinen puolue tunnustaa riittävän puolustuslaitoksen tehostamisen välttämättömyyden, katsoo se, että työväestön on erityisesti vierottava ja vastustettava kaikkia kansalliskiihkoisia pyrkimyksiä. Milloin sen henkisten järjestöjen toiminta suorastaan vaarantaa rauhaa, on se kiellettävä. Sosialidemokraattisessa valistustyössä, joka tässä suhteessa on erikoisen valppaasti kohdistettava myöskin talonpoikais- ja pikkuporvarillisiin väestönsosiin, on kasvatettava voimakas mielipide militarismia vastaan sekä puolustuslaitoksen kansanvaltaistamisen ja yleisen asevarustelujen supistamisen puolesta, niin pian kuin kansainvälinen poliittinen tilanne tekee viimeksimainitun mahdolliseksi.

Koulu- ja muussa opetuksessa älköön levitettävä kansanvallan vastaisia sekä yltyöisänmaallisia käsityksiä. Nimenomaan on ehkäistävä sellaisella pohjalla toimivien järjestöjen vaikutus opiskelijain keskuudessa. Koulupetuksessa on päinvastoin annettava tietoja pyrkimyksistä kansainvälisen oikeusjärjestyksen toteuttamiseksi.

Turun Työväenyhdistyksen talon peruskiven muistokirjoitus.

Puoluesihteeri *Aaltonen* ehdotti, että kun Turun Työväenyhdistys nyt 40 vuoden jälkeen on ryhtynyt rakentamaan itselleen yhtä osaa uutta taloaan, niin tämä puoluekokous sen eräällä tavalla huomioisi; ja siinä mielessä ehdotetaan, että puoluekokouksen puolesta upotettaisiin tuonne perustuksiin kuparilaatikko, johon pantaisiin puolueen merkki, puoluelippu y. m. ja seuraavan sisältöinen teksti sisälle: Vuonna 1939 toukokuun 20 päivänä Sosialidemokraattisen Puolueen XVIII puoluekokouksen toimesta sijoitettiin tämä asiakirjalaatikko Turun Työväentalon perusmuuriin.

Ehdotus hyväksyttiin.

Kokouksen lopettaminen.

Kun kokoukselle varatut asiat olivat tulleet loppuun käsitellyiksi, astui puhujalavalle puolueen puheenjohtaja, toveri *Kaarlo Harvala* ja lausui seuraavaa:

Ennenkuin lopetamme tämän puoluekokouksen, tahdon puolue-toimikunnan puolesta kiittää puoluekokousta siitä luottamuksesta, jota täällä on puolueen johtoa kohtaan osoitettu. Se kävi ilmi m.m. eilen, jolloin puoluetoimikunta valittiin yksimielisesti, pääasiassa entisessä kokoonpanossaan. Tuskin kertaakaan on puoluetoimikunta tapahtuneen toiminnan johdosta saanut niin vähän n. s. luontais-etuja, kuin tässä kokouksessa, jossa toimintakertomukset hyväksyttiin parin kolmen puheenvuoron jälkeen. Toimintakertomuksista keskustelu ei alkanut oikein miellyttävällä tavalla, ja se lienee ollut osittain syynä siihen, että vanhoja ei paljon muisteltu, vaan sensijaan on tässä kokouksessa kiinnitetty — niinkuin oikein onkin — vastaiseen toimintaan ja sitä koskeviin suunnitelmiin päähuomio. Puolue-toimikunta onkin hartaasti kuunnellut kokouksen mielialoja, joissa on ollut paljon varteenotettavaa, sellaistaakin, jota ei ole nimenomaan sanoiksi puettu, mutta joka on muulla tavalla täällä esille tullut. Nämä mielialat otetaan kyllä toiminnassa varteen ja punnitaan niitä aina asian esille tullessa.

Luullakseni voimme todeta, että kokous on täysi-ikäisen, koke-musta omaavan miehen tavoin käsitellyt esilläolleita asioita. Se on nähdäkseni yksimielisesti ilmoittanut, että me työätekevä väestö tahdomme jatkaa suurin piirtein sitä politiikkaa, jota puolue viime-aikoina on noudattanut. Tämä kanta on myös vastustajien otettava huomioon, totuttava siihen ja opeteltava elämään sen mukaan.

Puoluetoimikunta lähtee hoitamaan puolueen toimintaa eväinään tämän kokouksen päätökset. Toimintamenestyksen edellytyksenä on

kuitenkin, että perusjärjestöt voimakkaasti tukevat puolueen yhteistoimintaa ja vahvistavat kullakin paikkakunnalla paikallista vaikutusvaltaansa.

Samalla kun lausun vielä kerran puoluetuomikunnan kiitokset puoluekokouksen toverillisesta ja yksimielisestä työskentelystä, toivotan teille itsekullekin ja edustamillenne perusjärjestöille menestystä ja voimia siinä kamppailussa, joka meidän on tänä kesänä suoritettava ja sen jälkeen voimassapidettävä.

Vaikuttakoot tämän kokouksen päätökset hedelmällisesti puolueen toimintaan vähävaraisen väestöaineksen keskuudessa kautta maan.

Puhuja sai osakseen raikuvat suosionosoitukset. Kun ne olivat vaienneet, nousi kokouksen puheenjohtajan paikalla istunut toveri *Vasama* ja lausui seuraavat lopettajaissanat:

Kun nyt kokouksen asiat on loppuun käsitelty, kiitän myös minä kokouksen edustajia hyvästä yhteistyöstä, jonka työn tuloksena me olemme saaneet täällä päätökseen hyviä asioita. Minä toivon, että me ensi heinäkuun vaaleissa saavutamme uuden vaalivoiton sosiaalidemokraattiselle puolueelle, ja tässä mielessä minä julistan sosiaalidemokraattisen puolueen 18. puoluekokouksen päättyneeksi.

Harvinaisen yksimielinen ja innostusta uhkuva puolueen edustajakokous päättyi Kansainväliseen Työväenmarssiin, jonka kokouksen osanottajat virittivät.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Kokouksen puheenjohtajat:

Väinö Tanner.
A. Vasama.

Väinö V. Salovaara.
M. E. Lehtinen.

Kokouksen ylishteeri:

Jussi Lonkainen.

Edelläolevan pöytäkirjan olemme tarkastaneet ja havainneet sen kokouksen päätösten kanssa yhtäpitäväksi.

Cay Sundström.

Leo Myllylä.